ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

Μάρτης-Απρίλης 2019 Νο 133 Τιμή: 4€

Οι Γυναίκες στον αγώνα για να τα πάρουμε όλα πίσω

- Απεργιακή 8 Μάρτη
- Ενάντια στην καταπίεση-θεωρία και πράξη
- Το μέλλον ανήκει στην επαναστατική αριστερά
- Διεθνιστικό ΟΧΙ στη Συμφωνία των Πρεσπών
- Κορέα - Ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί
- Το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων

ΤΕΥΧΟΣ 133

Μάρτης – Απρίλης 2019

Ο **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**
Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Σύνταξη: Κώστας Βλασόπουλος, Αργυρή Ερωτοκρίτου, Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης, Κώστας Σαρρής, Εξώφυλλο, Σελιδοποίηση: Γιάννης Κούβαρης, Παντελής Γαβριηλίδης,
Υπεύθυνη διακίνησης: Ελεάννα Τσώλη, 210 5247140, Κεντρική διάθεση, σελιδοποίηση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14, Τηλ. 210 5247584, Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω», Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα, ISSN: 2241-7176
Για επικοινωνία: sosialismosapotakato@gmail.com www.socialismfrombelow.gr

Το μέλλον ανήκει στην επαναστατική αριστερά

Ο Πάνος Γκαργκάνας παρουσιάζει τις επιλογές που ανοίγονται για την Αριστερά μέσα στην παράταση της κρίσης

Η προεκλογική περίοδος που διανύουμε παρουσιάζει ένα φαινομενικά «παράδοξο». Οι δυο πόλοι του αυτοπροβαλλόμενου «νέου δικομματισμού» συνδυάζουν ταυτόχρονα μια επιφανειακή πόλωση με μια ουσιαστική σύγκλιση. Τα στοιχεία της πόλωσης προβάλλονται καθημερινά, αλλά αυτό δεν μπορεί να κρύψει το πόσο ρηχά είναι: κραυγές της Νέας Δημοκρατίας ότι η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ είναι «κουρελού» επειδή συγκεντρώνει κοινοβουλευτική πλειοψηφία με μεταγραφές βουλευτών από τα μικρά κόμματα, από το Ποτάμι, τους ΑΝΕΛ, το ΚΙΝΑΛ.

Αντίθετα, τα στοιχεία της σύγκλισης δεν προβάλλονται σχεδόν καθόλου και ακόμη και όταν παίρνουν δημοσιότητα, τα σχετικά ρεπορτάζ στα κυρίαρχα ΜΜΕ είναι χρωματισμένα ως στιγμές αντιπαράθεσης.

Παράδειγμα πρώτο: ο Ευκλείδης Τσακαλώτος δίνει συνέντευξη στο αμερικάνικο κανάλι τηλεόρασης CNBC και δηλώνει ότι αν η Νέα Δημοκρατία γίνει κυβέρνηση μετά τις εκλογές και επιδιώξει μείωση των στόχων για τα πρωτογενή πλεονάσματα τα επόμενα χρόνια, τότε θα στηρίξει αυτή την προσπάθεια.[1] Η ΝΔ σχολιάζει ότι ο Τσακαλώτος παραδέχεται από τώρα την ήττα του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές, το Μαξίμου απαντάει ότι η ΝΔ αναπαράγει fake news, η ουσία, δηλαδή η σύγκλιση για την μείωση των στόχων για τα πρωτογενή πλεονάσματα χάνεται.

Παράδειγμα δεύτερο: ο Κυριάκος Μητσοτάκης μιλάει με δημοσιογράφο των Financial Times στα πλαίσια του 4ου Φόρουμ των Δελφών και δηλώνει ότι αν κερδίσει τις εκλογές, τότε δεν θα βιαστεί να διαπραγματευτεί για την μείωση των στόχων για τα πλεονάσματα, αλλά πρώτα θα εφαρμόσει τον προϋπολογισμό για το 2020 που θα έχει διαμορφωθεί με βάση τους τρέχοντες στόχους.[2] Ξανά, πίσω από τις κραυγές προβάλει η συνέχεια ανάμεσα στη διαχείριση του Τσακαλώτου και τις επιδιώξεις της ΝΔ.

Στην πραγματικότητα, λοιπόν, βρισκόμαστε σε μια κατάσταση όπου συμβαίνουν δυο πράγματα ταυτόχρονα. Ο ΣΥΡΙΖΑ και η ΝΔ συγκλίνουν για τα επόμενα βήματα και μαζί ομολογούν ότι το πρόγραμμα με τα θηριώδη πρωτογενή πλεονάσματα χρειάζεται να αναθεωρηθεί. Το ερώτημα είναι γιατί συμβαίνει αυτό και τι συνέπειες θα έχει και οικονομικά και πολιτικά.

Ας ξεκινήσουμε με τις οικονομικές εξελίξεις.

Βρισκόμαστε στο σημείο όπου η όποια ανάκαμψη σημειώθηκε τα προηγούμενα χρόνια στην παγκόσμια οικονομία βρίσκεται στο τέλος της. Η πιο επίσημη ομολογία γι' αυτό ήρθε από την Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ, την Fed που αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την πολιτική της ανόδου των επιτοκίων.

Όλο το προηγούμενο διάστημα, η επίσημη πολιτική στις ΗΠΑ υιοθετούσε την άποψη ότι η οικονομία πάει τόσο καλά ώστε κινδυνεύει από υπερθέρμανση και γι' αυτό πρέπει να τερματιστεί η πολιτική της «ποσοτικής χαλάρωσης», δηλαδή η παροχή φθηνού χρήματος από

Εξώφυλλο του περιοδικού Economist βλέπει ανερχόμενο σοσιαλισμό.

Απεργία στο Νοσοκομείο Αγ. Σάββας ενάντια στις απολύσεις

τη Fed, και να αυξηθούν τα επιτόκια. Υπήρχαν διαφωνίες ανάμεσα στον Τραμπ και στον διοικητή της Fed, αλλά ο τελευταίος ακόμη και τον περασμένο Δεκέμβρη επέμενε στην πολιτική της ανόδου των επιτοκίων. Μέσα στο πρώτο δίμηνο του 2019, όμως, αναγκάστηκε να αναθεωρήσει.

Ζόμπι και κερδοσκοπία

Έχουν εξαιρετικό ενδιαφέρον οι εξηγήσεις που δίνει αρθρογράφος των Financial Times για αυτή την στροφή.[3] Ένα πρώτο στοιχείο είναι το γεγονός ότι υπάρχουν *«πολλές αμερικανικές επιχειρήσεις που επιβιώνουν μόνο χάρη στις 'μαλακτικές' πολιτικές των κεντρικών τραπεζών»*! Με άλλα λόγια, ο φθηνός δανεισμός ήταν και είναι προϋπόθεση για να κρατηθούν στη ζωή επιχειρήσεις-ζόμπι που δεν μπορούν να αφεθούν να χρεοκοπήσουν. Η ανάκαμψη από τη βαθιά οικονομική βουτιά του 2008-09 δεν ήταν αρκετή για να ορθοποδήσουν και εξακολουθούν να έχουν ανάγκη από στήριξη. Και βέβαια πρόκειται για μεγαθήρια που τυχόν χρεοκοπία τους θα έσερνε όλη την οικονομία προς τα κάτω.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι η διαχείριση των κερδοφόρων επιχειρήσεων. *«Οι επιχειρήσεις έχουν εξελιχθεί στον μεγαλύτερο αγοραστή μετοχών μέσα από επαναγορά των μετοχών τους και τις εξαγορές και συγχωνεύσεις. Υπάρχει λογική σε αυτή την πρακτική επειδή οι επενδυτικές ευκαιρίες για ώριμες επιχειρήσεις στον αναπτυγμένο κόσμο συρρικνώνονται σε σχέση με τις ταμειακές ροές»*. Οι κερδοφόρες επιχειρήσεις προτιμούν να τοποθετούν τα κέρδη τους στο χρηματιστήριο αντί να προχωρούν σε νέες επενδύσεις.

Είδαμε τέτοια παραδείγματα σε μεγάλη κλίμακα το περασμένο διάστημα. Στο προηγούμενο τεύχος αυτού του περιοδικού γράφαμε ότι: *«Η δραστική μείωση των φορολογικών συντελεστών για τα κέρδη των επιχειρήσεων διαφημίστηκε ως θετικό μέτρο για όλους γιατί θα αποτελούσε κίνητρο για την αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης. Τι έγινε στην πράξη; Οι μεγαλύτεροι αποδέκτες αυτού του μποναμά ήταν τα μεγαθήρια των νέων τεχνολογιών: Apple, Alphabet, Cisco, Microsoft, Oracle συνολικά διέθεσαν 42,6 δισεκατομμύρια δολάρια για επενδύσεις αλλά ταυτόχρονα ξόδεψαν 115 δις δολάρια για επαναγορά των μετοχών τους στα χρηματιστήρια! Κερδοσκοπία-επενδύσεις 3-1»*.[4]

Τώρα τα παραδείγματα γενικεύονται και αυτό κάνει τα ίδια τα αστικά επιτελεία να ανησυχούν για τις προοπτικές της οικονομίας. Ένας άλλος αρθρογράφος των Financial Times φτάνει στο σημείο να θυμίσει ότι *«αν κοιτάξουμε πιο πίσω, ο καπιταλισμός διασώθηκε μετά την κρίση της δεκαετίας του 1930 χάρη στην κρατική παρέμβαση με τις δημόσιες δαπάνες. Αλλά το 1937-38 παρατηρήθηκε ένας μεγάλος 'λόξιγκας' στην ανάκαμψη όταν η δημοσιονομική πολιτική έγινε πιο σφιχτή προκαλώντας μια συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά δέκα τοις εκατό περίπου»*.[5]

Η αλήθεια είναι ότι η δεύτερη οικονομική ύφεση το 1937-38 μετά το Κραχ του 1929 δεν προκλήθηκε από την αλλαγή στη δημοσιονομική πολιτική του Ρούζβελτ, αλλά από την αδυναμία του «Νιου Ντηλ» να εξασφαλίσει μια μόνιμη οικονομική ανάκαμψη. Η μαρξιστική ανάλυση μας λέει ότι οι κρίσεις στον καπιταλισμό προκαλούνται από την πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους και οι ανακάμψεις έρχονται όταν η καταστροφή χρεοκοπημένων κεφαλαίων αποκαταστήσει την κερδοφορία

για τις επιχειρήσεις που επιβιώνουν. Η βιώσιμη ανάκαμψη από τη μεγάλη κρίση της δεκαετίας του 1930 ήρθε στη δεκαετία του 1950, μετά τις τρομακτικές καταστροφές που προκάλεσε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος.[6]

Αντίστοιχα, στη σημερινή περίοδο τα προβλήματα στην παγκόσμια οικονομία δεν έχουν προκληθεί από την αποτυχημένη απόπειρα της Fed να ανεβάσει τα επιτόκια. Επιβράδυνση στους ρυθμούς της οικονομίας παρατηρείται και στην Ευρωζώνη και στην Κίνα και στις ΗΠΑ και είναι μια εξέλιξη που προηγήθηκε από και προκάλεσε την απότομη στροφή της Κεντρικής Τράπεζας. Ο πανικός των αστικών επιτελείων οφείλεται ακριβώς σε αυτό, δηλαδή στη διαπίστωση ότι τα εργαλεία πολιτικής που έχουν στη διάθεσή τους δεν επαρκούν για να σταθεροποιήσουν μια καπιταλιστική «κανονικότητα».

Οι επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία είναι πολλαπλές. Γίνεται σαφές ότι το πρόγραμμα που επεξεργάστηκαν οι «ευρωπαϊκοί θεσμοί» και προσυπέγραψε η κυβέρνηση του Αλέξη Τσίπρα με τον βαρύγδουπο τίτλο της «εξόδου από τα μνημόνια» δεν είναι βιώσιμο. Οι στόχοι για τα θηριώδη πρωτογενή πλεονάσματα καλύφθηκαν τις τελευταίες χρονιές μέσα σε συνθήκες διεθνούς ανάκαμψης που ήδη τερματίζεται. Η αναθεώρηση των στόχων μέσα σε συνθήκες επιβράδυνσης είναι υποχρεωτική. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι και εφικτή.

Το πρόγραμμα του Μητσοτάκη, στο οποίο συναινεί ο Τσακαλώτος, προβλέπει μείωση των πλεονασμάτων ως ποσοστό του ΑΕΠ μέσα από την επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης χάρη στην ώθηση που θα δώσουν στις επιχειρήσεις οι μεγαλύτερες φοροαπαλλαγές. Δηλαδή ποσοτικά οι στόχοι για τις πληρωμές του χρέους θα παραμείνουν οι ίδιοι, αλλά θα εμφανίζονται μειωμένοι ως ποσοστό του ΑΕΠ γιατί η ανάπτυξη θα επιταχυνθεί! Οι «θεσμοί» και οι τραπεζίτες θα παίρνουν κανονικά τα ίδια τοκοχρεωλύσια αλλά οι στόχοι θα είναι «αναθεωρημένοι» γιατί οι επενδυτές θα τρέξουν να ανεβάσουν το ΑΕΠ χάρη στα κίνητρα των φοροαπαλλαγών.

Τσακαλώτος στο CNBC - σύμπλευση με Μητσοτάκη για τα πλεονάσματα.

Το σενάριο της επιτάχυνσης της οικονομικής ανάπτυξης μέσα από γενναίες φοροαπαλλαγές, όμως, έχει ήδη καεί στην Αμερική του Τραμπ. Ο απατεώνας που βρίσκεται στον Λευκό Οίκο έδωσε μια «φορολογική ώθηση» τεραστίων διαστάσεων (που ο Μητσοτάκης δεν μπορεί ούτε να φανταστεί στα πιο τρελά του όνειρα) ρίχνοντας απότομα τους συντελεστές φορολόγησης των κερδών ήδη από την περασμένη χρονιά. Το αποτέλεσμα ήταν τόσο βραχυπρόθεσμο ώστε τώρα τρέχουν να προλάβουν τη νέα βουτιά της οικονομίας.

Η βόμβα των τραπεζών

Μήπως αυτό σημαίνει ότι είναι πιο συνετό το σενάριο των σταδιακών φοροελαφρύνσεων που ήδη έχει δρομολογήσει η κυβέρνηση του Αλέξη Τσίπρα; Η απάντηση είναι αρνητική. Πέρα από το γεγονός ότι η σταδιακή μείωση των φορολογικών συντελεστών απλά ανοίγει την όρεξη του ΣΕΒ να διεκδικεί περισσότερα, υπάρχει το άλυτο πρόβλημα των τραπεζών. Οι τραπεζίτες έχουν ήδη προεισπράξει τις δικές τους φοροαπαλλαγές. Όπως θύμιζε ο Σωτήρης Κοντογιάννης στην Εργατική Αλληλεγγύη πρόσφατα:

«Οι τράπεζες δεν έχουν πραγματικά κεφάλαια. Το μεγαλύτερο μέρος τους προέρχεται από μια εφεύρεση που ονομάζεται αναβαλλόμενος φόρος... Σήμερα, ποσοστό 40% έως και 81% των κεφαλαίων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών είναι από αναβαλλόμενο φόρο. ... Ο αναβαλλόμενος φόρος νομοθετήθηκε από την κυβέρνηση Σαμαρά το 2014 και "επικαιροποιήθηκε" το 2017 από την κυβέρνηση Τσίπρα. Η ιδέα είναι πολύ απλή και πολύ προκλητική: πρώτον, οι τράπεζες απαλλάχτηκαν από κάθε φόρο για τα κέρδη τους της επόμενης εικοσαετίας. Η Τρόικα που πίεζε για τη μείωση του αφορολόγητου για τους εργαζόμενους ακόμη και κάτω από τα 450 ευρώ το μήνα έδωσε εύκολα τη συγκατάθεσή της σε αυτό το σχέδιο. Δεύτερον, στις τράπεζες δόθηκε το δικαίωμα να περάσουν τα χρήματα που θα γλυτώσουν από αυτή την φοροαπαλλαγή (της επόμενης εικοσαετίας) από τώρα στα βιβλία τους σαν πραγματικά χρήματα που βρίσκονται στα ταμεία τους».[7]

Αυτή η ωρολογιακή βόμβα κάνει ήδη τικ-τακ στα θεμέλια της «μεταμνημονιακής εποχής». Για να αποκτήσουν πραγματικά κεφάλαια οι τράπεζες επιχειρείται ένας τριπλός αντεργατικός συνδυασμός. Πρώτο, κλείσιμο καταστημάτων και απολύσεις τραπεζοϋπαλλήλων για να μειωθεί το κόστος και να ανέβει η κερ-

δοφορία. Δεύτερο, ανάκαμψη της κτηματαγοράς με τη βοήθεια του τουρισμού ώστε να ανέβει η αξία των ακινήτων που κατέχουν οι τράπεζες με επιτάχυνση των πλειστηριασμών. Και τρίτο και όλο και πιο πιεστικό, νέα ανακεφαλαιοποίηση. Κανένας δεν μιλάει για αυτό το τρίτο σκέλος, γιατί όλοι, τραπεζίτες υπουργοί και «σκιώδεις» υπουργοί ξέρουν ότι αυτό σημαίνει νέα επέμβαση των «θεσμών» και το τέλος του μύθου περί εξόδου από τα μνημόνια. Στα χέρια ποιας κυβέρνησης μπορεί να σκάσει αυτή η βόμβα είναι μια από τις πιο σκληρές παραμέτρους των πολιτικών εξελίξεων το επόμενο διάστημα.

Στη σκιά αυτών των εξελίξεων, η φιλολογία για επιστροφή σε ένα νέο δικομματισμό που σταθεροποιεί ξανά το πολιτικό σύστημα είναι μετέωρη. Είναι χαρακτηριστικές οι παρατηρήσεις του Ηλία Νικολακόπουλου σε συνέντευξή του στην Εποχή στις 3 Φλεβάρη:

«Είναι φανερό ότι βρισκόμαστε σε περίοδο όπου το κομματικό σύστημα δεν έχει ακόμη σταθεροποιηθεί. Όλες οι αλλαγές που καταγράφηκαν με την κατεδάφιση του παλαιού κομματικού συστήματος στις εκλογές του 2012, ιδιαίτερα τον Μάιο, έχουν οδηγήσει σε ένα νέο δικομματισμό, ατελή μέχρι στιγμής, αφού τα δύο μεγάλα κόμματα δεν έχουν αθροίσει ποτέ πάνω από 65%, ώστε να μπορούμε να μιλάμε για ένα νέο λειτουργικό δικομματισμό. ... Ως προς το «φύγετε», η ΝΔ ποτέ δεν κατόρθωσε, και είναι το βασικό της πρόβλημα, να διαμορφώσει κίνημα μαζικό στο δρόμο για «να φύγουν» αν και προσπάθησε αρκετές φορές. Νομίζω ότι η υιοθέτηση των συλλαλητηρίων για το Μακεδονικό είχε αυτό το απωθημένο, ότι δεν έχουν κατορθώσει να συγκροτήσουν μαζικό κίνημα και τώρα με το Μακεδονικό νόμισαν πως βρήκαν μια ευκαιρία. Ούτε αυτό δεν έπεισε, ούτε τα συλλαλητήρια για το Μακεδονικό είχαν τη μαζικότητα που θα περίμεναν ούτε μετατράπηκαν σε μαζικά αντικυβερνητικά συλλαλητήρια».[8]

Μητσοτάκης στου Δελφούς - σύμπλευση για τον προϋπολογισμό του 2020.

Οι πολιτικές διεργασίες και η δύναμη του κόσμου που γκρέμισε το παλιό δίδυμο ΠΑΣΟΚ-ΝΔ είναι ακόμη ενεργές και δεν επιτρέπουν μια εύκολη επιστροφή στην πολιτική «κανονικότητα» με τον ΣΥΡΙΖΑ στη θέση του ΠΑΣΟΚ. Όχι γιατί ο ΣΥΡΙΖΑ δεν προσπαθεί πλέον ανοιχτά να γίνει «κεντροαριστερά» στη θέση του ΠΑΣΟΚ, αλλά γιατί το 2019 δεν είναι 1985. Ο μακρόσυρτος χαρακτήρας της συστημικής κρίσης έχει συσσωρεύσει πολλαπλές εστίες που υπονομεύουν τη σταθερότητα σε όλα τα επίπεδα.

Αριστερή ριζοσπαστικοποίηση

Αυτό το βλέπουμε πρώτα απ' όλα σε διεθνή κλίμακα. Εξακολουθούν να αποδιοργανώνονται σε πολλές χώρες πολιτικά συστήματα που είχαν μεγαλύτερες αντοχές από το ελληνικό. Φθείρονται με ραγδαίους ρυθμούς αστικές εναλλακτικές λύσεις όλων των αποχρώσεων. Το προφανές παράδειγμα είναι ο Μακρόν στη Γαλλία, όπως μπορείτε να δείτε στο άρθρο της Βανίνα Τζιουντιτσελί σε άλλες σελίδες αυτού του τεύχους. Αλλά δεν είναι το μόνο.

Στις ΗΠΑ, η ανάδειξη του Τραμπ στην προεδρία προβλήθηκε ως η ακροδεξιά λύση απέναντι στη φθορά του δικομματισμού Ρεπουμπλικάνοι-Δημοκρατικοί. Το πόσο βραχύβια ήταν αυτή η δυναμική φάνηκε ήδη από τις λεγόμενες «ενδιάμεσες» εκλογές τον περασμένο Νοέμβρη. Τώρα έχουμε φτάσει στο σημείο όπου τα αστικά επιτελεία ανησυχούν για την άνοδο μιας νέας αριστεράς που μιλάει για σοσιαλισμό μέσα στην Αμερική. Το περιοδικό Economist είναι γνωστό και στην Ελλάδα καθώς οργανώνει ταχτικά εκδηλώσεις που συγκεντρώνουν την αφρόκρεμα του επιχειρηματικού και πολιτικού κόσμου. Σε πρόσφατο τεύχος αφιέρωσε το εξώφυλλό του για να δείξει ότι η νέα γενιά (οι millennials, αυτοί που έχουν γεννηθεί μέσα στη νέα χιλιετία) στρέφεται προς τον σοσιαλισμό.

Και δεν είναι θέμα εντυπώσεων που περιστρέφονται γύρω από μερικά πρόσωπα, όπως η νεοεκλεγμένη αντιπρόσωπος Alexandria Ocasio-Cortez που συνδέεται με το ρεύμα DSA (Democratic Socialists of America) του Bernie Sanders, ο οποίος διεκδικεί ξανά το χρίσμα των Δημοκρατικών για την Προεδρία. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το 2018 ο αριθμός των απεργών στις ΗΠΑ ήταν ο μεγαλύτερος εδώ και δεκαετίες.[9] Οι απεργίες των εκπαιδευτικών σε μια σειρά Πολιτείες ήταν νικηφόρες. Αδιάψευστο δείγμα της νέας ριζοσπαστικοποίησης είναι και οι διαστάσεις που παίρνει φέτος η καμπάνια για τη διεθνή μέρα κατά του ρατσισμού και του φασισμού στις 16 Μάρτη μέσα στις ΗΠΑ. Μια πρωτοβουλία που ξεκίνησε από μια μικρή ομάδα στη Νέα

Υόρκη που υιοθέτησε το κάλεσμα της ΚΕΕΡΦΑ, του Stand up to Racism της Βρετανίας και άλλων κινήσεων, έχει αγκαλιαστεί από κινήματα όπως το Occupy Wall Street.[10]

Ευρωπαϊκό παράδειγμα για την αδυναμία της ακροδεξιάς να σβήσει την εργατική οργή είναι η απεργία των εργατών της αυτοκινητοβιομηχανίας στην Ουγγαρία. Οι απεργοί παρέλυσαν το εργοστάσιο της Audi την τελευταία βδομάδα του Γενάρη και κέρδισαν αυξήσεις 18% (!) αφού η απεργία τους είχε μπλοκάρει την παραγωγή των Audi και στη Γερμανία, καθώς το γερμανικό εργοστάσιο στο Ingolstadt εξαρτάται από το ουγγρικό για μηχανές και ανταλλακτικά.[11]

Τέτοιες εξελίξεις έχουν οδηγήσει τους πιο οξυδερκείς σχολιαστές στο συμπέρασμα ότι ο άνεμος φυσάει προς τα αριστερά. Οι Financial Times στις 25 Φλεβάρη φιλοξενούσαν άρθρο με τίτλο «Το μέλλον ανήκει στην αριστερά, όχι στη δεξιά», όπου έλεγε ότι:

«Αυτό είναι ένα πολιτικό περιβάλλον που ευνοεί τη ριζοσπαστική αριστερά απέναντι στη ριζοσπαστική δεξιά. Η δεξιά δεν ενδιαφέρεται για τη φτώχεια και τα κόμματά της είναι γεμάτα από αρνητές της κλιματικής αλλαγής. Ορισμένοι από τους δεξιούς λαϊκιστές μπορεί να μιλούν τη γλώσσα των εργατικών τάξεων αλλά η αριστερά έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να ανταποκριθεί. ... Έχουμε μπει σε μια εποχή που θα ευνοεί τη ριζοσπαστικοποίηση και όχι τη μετριοπάθεια, την αριστερά και όχι τη δεξιά. Δεν πρόκειται να είναι η εποχή του Ντόναλντ Τραμπ».[12]

Αυτές οι τάσεις που διαγράφονται σε διεθνή κλίμακα δεν σημαίνουν ότι στην Ελλάδα το δίπολο ΣΥΡΙΖΑ-ΝΔ δεν επιχειρεί να υπηρετήσει την πολιτική σταθερότητα, την οποία ανοιχτά διακηρύσσουν και οι δυο πόλοι ως προϋπόθεση για την οικονομική ανάκαμψη. Είδαμε από την αρχή αυτού του άρθρου τις συγκλίσεις τους, οι οποίες δημιουργούν ένα φαύλο κύκλο δεξιών μετατοπίσεων των κομμάτων. Ο ΣΥΡΙΖΑ με τις υποχωρήσεις του νομιμοποιεί την ατζέντα των καπιταλιστικών μεταρρυθμίσεων και η Νέα Δημοκρατία παίρνει αυτό ως αφετηρία για να κλιμακώσει τις απαιτήσεις της κυρίαρχης τάξης: σταδιακές φοροαπαλλαγές ο Τσίπρας, «αναπτυξιακό σοκ» φοροαπαλλαγών ο Μητσοτάκης. «Συνέχεια του κράτους» στην αστυνομία ο ΣΥΡΙΖΑ, υστερία νόμου και τάξης ο «Κούλης». Άνοιγμα της δημόσιας Παιδείας και Υγείας στους χορηγούς από τον Γαβρόγλου και τον Πολάκη, ρελάνς με ασφαλιστικό σύστημα τύπου Πινοσέτ από τη ΝΔ.

Ο Τσίπρας παίζει αυτό το παιχνίδι σε όλους τους τομείς. Οι περγαμηνές του 2016 για υποδοχή των προσφύγων έχουν ξεσκιστεί και τώρα η Αμυγδαλέζα, το Αλλοδαπών στην Πέτρου Ράλλη, το ΑΤ Ομόνοιας έχουν επιστρέψει στις πιο χυδαίες εποχές. Πίσω από τα λόγια περί ειρήνης στην περιοχή ξεπροβάλλει μια πολιτική γενίκευσης της ρατσιστικής συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας με όλα τα καθεστώτα της Μέσης Ανατολής. Στην πρόσφατη πρώτη κοινή Σύνοδο ΕΕ-Αραβικού Συνδέσμου, ο Τσίπρας καμάρωνε ως γεφυροποιός με τον δικτάτορα Σίσι της Αιγύπτου και τους φονιάδες του Οίκου των Σαούδ.

Πίσω από τα ωραία λόγια για έξοδο από τη λιτότητα των μνημονίων ξεπροβάλει ορατή η απειλή για κλιμάκωση των αντεργατικών επιθέσεων. Ξεπροβάλει όμως και η εργατική αντίσταση ήδη μέσα στην προεκλογική περίοδο. Στις επόμενες σελίδες μπορείτε να βρείτε συγκεντρωμένες τις απεργιακές μάχες των εργαζόμενων σε σχολεία, δήμους, νοσοκομεία, πρώην ΔΕΚΟ, τράπεζες, τον αγώνα των γυναικών παντού πηγαίνοντας προς την απεργιακή για πρώτη φορά 8 Μάρτη και την αντιρατσιστική-αντιφασιστική 16 Μάρτη.

Πρό(σ)κληση

Το μεγάλο ζητούμενο είναι πώς θα καταφέρει η Αριστερά να προωθήσει αυτές τις αντιστάσεις και να τις συγκροτήσει σε δύναμη ικανή να επιβάλει τη δική της εναλλακτική. Είναι μια μεγάλη πρό(σ)κληση που απαιτεί να αναμετρηθούμε με τις αδυναμίες της Αριστεράς όπως είναι διαμορφωμένη σήμερα.

Το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για αυτή την προσπάθεια ανήκει στο ΚΚΕ, που είναι η πιο μεγάλη οργάνωση αριστερής αντιπολίτευσης την ώρα που ο ΣΥΡΙΖΑ βρίσκεται στην κυβέρνηση, αλλά παρουσιάζει και τις μεγαλύτερες αδυναμίες. Ίσως η πιο χαρακτηριστική απόδειξη των ορίων της πολιτικής του ήρθε μέσα από τη στάση του στο Μακεδονικό. Για πολύ κόσμο της Αριστεράς, η επιλογή του ΚΚΕ να κηρύξει τον γειτονικό λαό ανύπαρκτο κατασκεύασμα που απειλεί με τις αλυτρωτικές του τάσεις είναι ένα σοκ.[13]

Οι εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι η Βόρεια Μακεδονία μπαίνει στο ΝΑΤΟ με τη Συμφωνία των Πρεσπών κάτω από τις φτερούγες του ελληνικού καπιταλισμού που αναγορεύεται και σε στρατιωτικό επόπτη της γειτονικής χώρας. Ακόμη και το in.gr που δεν φημίζεται ως φιλοΣΥΡΙΖΑ, γράφει για δημοσίευμα της εφημερίδας «NOVA MAKEDONIJA» που προβάλει σχετικές διεργασίες:

«Συγκεκριμένα, η εφημερίδα, που απηχεί πολλές φορές τις θέσεις της κυβέρνησης της χώρας, αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο να υπάρξει αμυντική συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας και της «Βόρειας Μακεδονίας». ... Η εφημερίδα πιάνεται από

μια δήλωση του υπουργού Άμυνας, Ευ. Αποστολάκη ο οποίος σε συνέντευξή του στην Καθημερινή έλεγε ότι επιδίωξη της Ελλάδας είναι να καταστεί κύριος στρατηγικός αμυντικός εταίρος της Βόρειας Μακεδονίας στην διατήρηση της ειρήνης και την ενίσχυση της συνεργασίας στα Βαλκάνια. ... Η εφημερίδα υπογραμμίζει ότι σε κάθε περίπτωση η ενδυνάμωση της στρατιωτικής συνεργασίας Ελλάδας – «Βόρειας Μακεδονίας» προβλέπεται από την Συμφωνία των Πρεσπών και συγκεκριμένα από το άρθρο 17, όπου διευκρινίζεται ο τρόπος συνεργασίας των δύο μερών σε αυτό τον τομέα».[14]

Αλίμονο αν ο αντιμπεριαλισμός της Αριστεράς καταντήσει κάλυμμα για περισσότερες απαιτήσεις σε βάρος των γειτόνων να σκύψουν κι άλλο το κεφάλι μπροστά στις φιλοδοξίες του ελληνικού καπιταλισμού.

Αλλά οι αδυναμίες της ηγεσίας του ΚΚΕ δεν περιορίζονται σε αυτόν τον τομέα. Η στάση της είναι συντηρητική και στις εργατικές κινητοποιήσεις όπως φάνηκε και στην περίπτωση της απεργίας στις 8 Μάρτη. Σε πρωτοβάθμια σωματεία, όπως π.χ. στην Ιδιωτική Υγεία, αρνήθηκε να υπερψηφίσει την πρόταση για απεργιακή 8 Μάρτη και στη συνέχεια, όταν το θέμα ήρθε στη Διοίκηση του ΕΚΑ, καταψήφισε την πρόταση με τη δικαιολογία ότι δεν στηρίζεται από πρωτοβάθμια σωματεία![15]

Φαίνεται ότι είναι μια ηγεσία πιο αποτελεσματική στην οργάνωση καταγγελιών σε βάρος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ παρά στην οργάνωση της κοινής δράσης που έχει ανάγκη η τάξη μας. Η λύση σε αυτό το πρόβλημα, βέβαια, δεν είναι η ανταπόδοση «οφθαλμόν αντί οφθαλμού». Προτεραιότητα πρέπει να έχει η στήριξη, η οργάνωση και η γενίκευση των αγώνων σε αντικαπιταλιστική προοπτική.

Αυτός είναι ο προσανατολισμός που προωθεί το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα και η ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Όπως τονίζεται στην Απόφαση της πρόσφατης Συνδιάσκεψης του ΣΕΚ:

«Κόντρα στην υποτίμηση της εργατικής τάξης ξεδιπλώνουμε τις πρωτοβουλίες μας σε όλα τα μέτωπα:

Στηρίζουμε τις απεργίες που διεκδικούν τα άμεσα αιτήματα αυτής της περιόδου. Απλώνουμε το καλό παράδειγμα του Συντονιστικού των Νοσοκομείων σε περισσότερους χώρους, απλώνουμε τα δίκτυα του Συντονισμού που τροφοδοτούν την κοινή δράση. Η έκρηξη των αναπληρωτών στην Εκπαίδευση και των εργαζόμενων στους Δήμους για τα ΒΑΕ δείχνουν νέες δυνατότητες

Οργανώνουμε πολιτικές καμπάνιες δράσης όπως η απεργιακή 8 Μάρτη των Γυναικών. Σε αυτήν την περίοδο καμιά μάχη δεν είναι στενά συνδικαλιστική ή κινηματική, σε όλους τους χώρους και σε όλα τα μέτωπα χρειάζονται πολιτικές παρεμβάσεις. Οργανώνουμε τη συζήτηση από κάθε αφορμή- αντισεξιστική, αντιρατσιστική, αντιφασιστική, ή ακόμα και επετειακή όπως μας έδειξαν τα 100χρονα των επαναστάσεων στη Ρωσία και στη Γερμανία.

Ξεχωριστή θέση στη δράση μας έχει η πλατιά μαζική αντιρατσιστική-αντιφασιστική καμπάνια για τις 16 Μάρτη καθώς η πάλη ενάντια στην ακροδεξιά είναι στο κέντρο των εξελίξεων πανευρωπαϊκά μέσα στην πορεία προς τις ευρωεκλογές. Αποκρούουμε τις σεχταριστικές πρακτικές των αποκλεισμών, πχ κόσμου του ΣΥΡΙΖΑ από αυτές τις πρωτοβουλίες, αλλά ταυτόχρονα δεν παραιτούμαστε από τη σύγκρουση με τις κυβερνητικές πολιτικές που ευθυγραμμίζονται με την ΕΕ-φρούριο και αφήνουν περιθώρια στη Χ.Α να παριστάνει ακόμη το «νόμιμο κόμμα».

Προσανατολίζουμε την ΑΝΤΑΡΣΥΑ ώστε να παίξει ρόλο σε όλες αυτές τις μάχες αλλά και στις εκλογές –τοπικές, ευρωεκλογές και εθνικές. Θέλουμε η ΑΝΤΑΡΣΥΑ να εκφράσει τη δυναμική του κόσμου που έδωσε και δίνει μάχες παρά και ενάντια στους συμβιβασμούς του Τσίπρα».[16]

Επιλογές

Οι εκλογικές μάχες έχουν ιδιαίτερη σημασία καθώς βαδίζουμε προς τις αναμετρήσεις του Μάη. Σε κάθε κάλπη μπορούμε να αναδείξουμε χειροπιαστά τις επιλογές της αντικαπιταλιστικής στρατηγικής.

Στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές προκύπτει ξεκάθαρα το δίλημμα: τι κοινωνικές υπηρεσίες θέλουμε από την Τοπική Αυτοδιοίκηση; Εξυπηρέτηση των απαιτήσεων που έχουν οι βαρόνοι της τουριστικής βιομηχανίας π.χ. με επέκταση του λιμανιού κρουαζιέρας στον Πειραιά και εκκαθαρίσεις αστέγων, εξαρτημένων και φτωχών από το κέντρο της Αθήνας ή λεφτά και προσλήψεις για Παιδικούς Σταθμούς, για το Βοήθεια στο Σπίτι, για τα σχολεία και τις άλλες υπηρεσίες που μπορούν να σηκώσουν τα βάρη του σπιτιού από τις πλάτες των γυναικών της εργατικής τάξης;

Αντίστοιχα, στην κάλπη των Ευρωεκλογών καλούμαστε να απαντήσουμε στο ερώτημα: Ποιος μπορεί να σταματήσει την ακροδεξιά απειλή; Οι κυβερνήσεις και οι θεσμοί της ΕΕ που υιοθετούν τη ρατσιστική ατζέντα με φράχτες, FRONTEX και συνοριοφύλακες κυνηγώντας πρόσφυγες και μετανάστες ή το εργατικό κίνημα που αγωνίζεται να ξηλώσει τους φραγμούς και να κυνηγήσει τους νεοναζί; Με τι μπορούμε να αντικαταστήσουμε αυτή τη φονική ΕΕ; Με υποσχέσεις για «ανθρώπινο πρόσωπο» που μένουν στα χαρτιά, με στρατηγικές «εθνικής

Προσλήψεις, όχι απολύσεις απαιτούν τα Νοσοκομεία.

ανάπτυξης» ή με διεθνιστική ρήξη από τα δεσμά της;

Και βέβαια, αν ο Τσίπρας επιλέξει να στηθεί και τέταρτη κάλπη για τις βουλευτικές εκλογές, θα χρειαστούμε καθαρές απαντήσεις για το ερώτημα: τι μπορεί να αντικαταστήσει την πολιτική των συμβιβασμών του ΣΥΡΙΖΑ; Επιμονή σε μια από τα ίδια για να μην πισωγυρίσουμε στα ζόμπι της δεξιάς ή δυνάμωμα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς για να ανοίξουμε την προοπτική του εργατικού ελέγχου και της εργατικής εξουσίας;

Η αποτυχία της ρεφορμιστικής στρατηγικής, που υπόσχεται να φέρει αλλαγές αν κερδίσει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία και ταυτόχρονα αποδέχεται ότι συνεχίζεται ο έλεγχος των καπιταλιστών στην οικονομία και στους κρατικούς μηχανισμούς, είναι η καθοριστική εμπειρία των τελευταίων χρόνων για χιλιάδες και χιλιάδες εργάτες και εργάτριες, αγωνιστές και αγωνίστριες της αριστεράς.

Σε κάθε εργατικό χώρο, σε κάθε σωματείο και σε κάθε απεργιακή κινητοποίηση υπάρχει ένα σημαντικό κομμάτι εργαζόμενων που οργανώνει τις οικονομικές μάχες και ταυτόχρονα στηρίζει και συμμετέχει σε μεγάλες πολιτικές μάχες. Το ζήτημα που ανοίγει συνεχώς είναι το πώς μπορούμε να κερδίσουμε όλο αυτό το κομμάτι/ όλες και όλους αυτούς τους εργαζόμενους στην επαναστατική προοπτική και στο επαναστατικό κόμμα.

Η επαναστατική αριστερά δεν λειτουργεί μόνη της μέσα στον καπιταλισμό. Στα αριστερά των βασικών κομμάτων της κυρίαρχης τάξης εμφανίζονται κόμματα που έχουν ένα διπλό χαρακτηριστικό- να είναι ταυτόχρονα εργατικά αλλά και αστικά κόμματα. Εργατικά καθώς αναφέρονται σε αιτήματα και αγώνες της εργατικής τάξης και ταυτόχρονα αστικά καθώς αποδέχονται τις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής και τη συνέχεια του αστικού κράτους.

Επειδή αυτός ο συνδυασμός είναι από μόνος του αντιφατικός και πολλές φορές αδύνατος, τα ρεφορμιστικά κόμματα μπαίνουν σε κρίση. Η αντιμετώπιση των ρεφορμιστικών κομμάτων και στην άνοδό τους και στην κρίση τους ήταν μια από τις βασικές συζητήσεις μέσα στην Τρίτη Διεθνή. Αυτή η συζήτηση καθόρισε την αριστερά και την επαναστατική αριστερά στην Ελλάδα από τη Μεταπολίτευση μέχρι σήμερα.

Εδώ βρισκόμαστε και σήμερα, εκατό χρόνια μετά την ίδρυση της Τρίτης Διεθνούς. Η κρίση του ρεφορμισμού δεν έχει τελειώσει, όπως δεν έχει τελειώσει και η συνολικότερη οικονομική και πολιτική κρίση. Γι' αυτό χρειάζεται επιμονή στην αντίληψη της οικοδόμησης επαναστατικού κόμματος ικανού να αντιμετωπίζει την παρουσία του ρεφορμισμού με βάση τις παραδόσεις της Τρίτης Διεθνούς στα πρώτα συνέδριά της. Για να βγει η αντικαπιταλιστική αριστερά πιο δυνατή μέσα από τις κρίσιμες μάχες που έχουμε μπροστά μας. ■

Σημειώσεις

1. "There is, however, one measure where both the ruling Syriza party and the opposition are in agreement: Greece's fiscal targets are way too demanding". https://www.cnbc.com/2019/02/21/greece-finance-minister-questions-oppositions-claims-on-lowering-taxes.html?&qsearchterm=tsakalotos
2. https://www.youtube.com/watch?v=xEVsRvDhc2w, από το 13ο λεπτό και μετά.
3. John Plender, It's corporate buying power that really matter for stocks, Financial Times 20 February, https://www.ft.com/content/d6ec0bb8-343b-11e9-bb0c-42459962a812
4. Πάνος Γκαργκάνας, Εκρηκτικός συνδυασμός, Σοσιαλισμός από τα κάτω 132, Γενάρης-Φλεβάρης 2019, http://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1109
5. Michael Howell, Liquidity drain will force central banks towards QE4, Financial Times 19 February,
6. Βλέπε σχετικά, Κρις Χάρμαν, Καπιταλισμός ζόμπι, Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο, 2011- ιδιαίτερα τις σελίδες 200-205.
7. http://ergatiki.gr/article.php?id=19819&issue=1361
8. http://epohi.gr/synenteuxh-me-ton-hlia-nikolakopoulo-om-kathhghth-panepisthmiou-athhnwn/
9. https://www.democracynow.org/2019/2/15/headlines/more_us_workers_went_on_strike_in_2018_than_in_any_year_in_three_decades?fbclid=IwAR1QNhCllgQ0z6zTKwxbbAQHUPScAcK5R7O-LHsl89XLF4dgd767a9_3Uzc
10. United Against Racism and Fascism NYC, March 1 at 3:18 AM · We are thrilled to announce that Occupy Wall Street has endorsed March 16th International Day Against Racism and Fascism and UARF-NYC. https://www.facebook.com/UARFNYC/posts/365852137353018?__tn__=C-R
11. https://steelguru.com/auto/audi-s-hungarian-workers-end-one-week-strike/532984
12. Wolfgang Munchau, The future belongs to the left, not the right, Financial Times 25 February.https://www.ft.com/content/6ceffa62-36ca-11e9-bd3a-8b2a211d90d5
13. Βλέπε το άρθρο του Λέανδρου Μπόλαρη «Διεθνιστικό ΟΧΙ στη Συμφωνία των Πρεσπών» σε αυτό το τεύχος.
14. https://www.in.gr/2019/02/27/politics/diplomatia/ periergo-dimosieyma-gia-stratiotiki-synergasia-elladas-kai-skopion/
15. ΕΚΑ: απαράδεκτη απόφαση για την απεργιακή 8 Μάρτη, Εργατική Αλληλεγγύη 1363, 27 Φλεβάρη, http://ergatiki.gr/article.php?id=19924&issue=1363
16. Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα - Συνδιάσκεψη 2019: Αποσταθεροποιημένος καπιταλισμός, πιο δυνατή επαναστατική αριστερά, Εργατική Αλληλεγγύη 1363, 27 Φλεβάρη, http://ergatiki.gr/article.php?id=19912&issue=1363

Οι εργατικές μάχες για να ξηλώσουμε τη λεηλασία των μνημονίων

Ο Κώστας Πολύδωρος, μέλος ΔΣ του σωματείου εργαζομένων στην ιδιωτική υγεία, παρουσιάζει το φάσμα των αγώνων που ξεδιπλώνονται στη λεγόμενη “μεταμνημονιακή” περίοδο

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ με φόντο τις κάλπες του Μάη προσπαθεί να φτιάξει το δικό της αφήγημα για την έξοδο από τα μνημόνια. Σε αυτό το μοτίβο εντάσσονται οι υποσχέσεις του Τσίπρα για αποκατάσταση των αδικιών που επέβαλαν τα μέτρα που συνόδευσαν τις δανειακές συμβάσεις και η επιστροφή στην «κανονικότητα».

Όμως ακόμα και αυτή η υποτιθέμενη έξοδος από τα μνημόνια πυροδοτεί τις εργατικές διεκδικήσεις. Μέσα στους πρώτους μήνες της «κανονικότητας» είδαμε πολλαπλά επεισόδια που αποδεικνύουν ότι εργατική τάξη διεκδικεί και αγωνίζεται για να πάρει πίσω όσα της στέρησαν τα μνημόνια και συνεχίζει να αναζητάει τις απαντήσεις προς τα αριστερά. Στην προμετωπίδα των αιτημάτων των εργαζομένων βρίσκονται οι μονιμοποιήσεις, οι προσλήψεις, οι αυξήσεις και οι Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας. Η πανελλαδική συνέλευση του Συντονιστικού των νοσοκομείων και του Συντονισμού Ενάντια στα Μνημόνια που πραγματοποιήθηκε στις 20 Γενάρη έβαλε μπροστά την οργάνωση των μετώπων που έχουν ανοίξει με στόχο την στήριξη των αγώνων.

Η «μεταμνημονιακή» περίοδος ξεκίνησε με μία σειρά κινητοποιήσεων σε σχολεία, δήμους και νοσοκομεία. Κοινή συνισταμένη αυτών των αγώνων είναι η διεκδίκηση μαζικών προσλήψεων και η μονιμοποίηση των συμβασιούχων, των αναπληρωτών, των επικουρικών. Όλων αυτών δηλαδή που εργάζονται με ελαστικές σχέσεις απασχόλησης και διεκδικούν το δικαίωμα στην μόνιμη και σταθερή εργασία. Τα αιτήματα για προσλήψεις και μονιμοποιήσεις δεν περιορίζονται μόνο στους εργαζόμενους στον δημόσιο τομέα και

Πανελλαδικό συλλαλητήριο εκπαιδευτικών στο κέντρο της Αθήνας στις 11 Γενάρη

Συνέλευση Συντονισμού Ενάντια στα Μνημόνια, 20 Γενάρη

τις ΔΕΚΟ αλλά αφορούν και αυτούς στον ιδιωτικό καθώς αποτελούν κομμάτι της μάχης για το χτύπημα στην ανεργία και την υπεράσπιση του συνδικαλισμού. Οι μόνιμοι εργαζόμενοι έχουν συμφέρον να αγωνιστούν για την μονιμοποίηση των συμβασιούχων. Οι ελαστικές σχέσεις απασχόλησης αποτελούν εκτός από οικονομική και ιδεολογική επίθεση στο σύνολο της εργατικής τάξης.

Οι απολογητές του νεοφιλελευθερισμού προσπαθούν να μας πείσουν ότι η χρεοκοπία ήταν αποτέλεσμα των γραφειοκρατικών στρεβλώσεων στην αγορά εργασίας. Το υπερτροφικό δημόσιο με τους τεμπέληδες εργαζόμενους, λένε, είχε την ευθύνη για το ξέσπασμα της κρίσης. Γι' αυτούς η μονιμότητα στην απασχόληση είναι στρέβλωση και εμπόδιο στην ανάπτυξη. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης σαν καλός μαθητής αυτού του δόγματος ανέφερε ότι το κλασικό "δυτικό" ωράριο "9 με 5" στην ίδια δουλειά, να παίρνει κανείς σύνταξη από την ίδια δουλειά, από αυτήν στην οποία ξεκίνησε, είναι μάλλον ξεπερασμένο. Στα χρόνια των μνημονίων επιβλήθηκαν πολιτικές που πάγωσαν τις προσλήψεις και μείωσαν δραστικά τον αριθμό των μόνιμων εργαζομένων στον δημόσιο και τις ΔΕΚΟ με ταυτόχρονη αύξηση του έκτακτου προσωπικού. Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε η ΑΔΕΔΥ[1] τον Σεπτέμβρη ενόψει της ΔΕΘ στα χρόνια των μνημονιακών παρεμβάσεων, οι εργαζόμενοι στο Δημόσιο μειώθηκαν κατά 125.000. Αποτέλεσμα ήταν η υποστελέχωση των δημοσίων υπηρεσιών, ειδικά στους ευαίσθητους τομείς υγείας, παιδείας, κοινωνικής μέριμνας, ΟΤΑ και πολιτισμού. Κατά την ΑΔΕΔΥ, η κάλυψη στους κρίσιμους τομείς του Δημοσίου σε ανθρώπινο δυναμικό δεν υπερβαίνει το 70% των οργανικών θέσεων των μνημονιακών οργανογραμμάτων. Ενδεικτικά σημειώνεται πως πάνω από 75.000 εργαζόμενοι στο Δημόσιο απασχολούνται με ευέλικτες μορφές εργασίας, το 50% των δημοσίων υπαλλήλων στην Ελλάδα ξεπερνά το 56ο έτος της ηλικίας ενώ στον χώρο της παιδείας μόλις το 1% των εκπαιδευτικών είναι μικρότεροι των 30 ετών.

Κίνημα προσλήψεων

Οι κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών που προχώρησαν σε τρεις 24ωρες απεργίες με αίτημα την απόσυρση του νομοσχεδίου Γαβρόγλου για το σύστημα διορισμών – προσλήψεων μόνιμων και αναπληρωτών άθροισαν δυνάμεις στο κίνημα των προσλήψεων. Με μία συγκλονιστική απεργιακή έκρηξη οι εκπαιδευτικοί αναπληρωτές και μόνιμοι έκλεισαν τρείς φορές τα σχολεία όλης της χώρας και οργάνωσαν πανελλαδικά συλλαλητήρια με μεγαλειώδη συμμετοχή μέσα στην βδομάδα από 11 έως 17 Γενάρη. Ταυτόχρονα προχώρησαν σε κατάληψη της Πρυτανείας στα Προπύλαια μετατρέποντάς την σε κέντρο αγώνα με τη συμπαράσταση φοιτητών από πολλές σχολές και έκαναν παρέμβαση στο δελτίο ειδήσεων της ΕΡΤ, σπάζοντας την εκκωφαντική σιωπή της τηλεόρασης.

Το νομοσχέδιο που προώθησε η κυβέρνηση μέσα στις γιορτές σχετικά με τους διορισμούς εκπαιδευτικών την επόμενη τριετία πετάει την προϋπηρεσία, το μόχθο χρόνων, χιλιάδων αναπληρωτών εκπαιδευτικών και εισάγει το «προσοντολόγιο» με το οποίο για να διοριστεί κάποιος θα πρέπει να συνυπολογιστούν τίτλοι σπουδών, μεταπτυχια-

Εργαζόμενοι των Δήμων έκοψαν Πρωτοχρονιάτικη πίτα στην Κλαυθμώνος

Το Συντονιστικό των Νοσοκομείων στήριξε τον αγώνα των Εκπαιδευτικών

κά, διδακτορικά, σεμινάρια 300 ωρών, βαθμοί πτυχίου και πιστοποιήσεις γλωσσομάθειας. Στην ουσία προσπαθεί να βάλει περαιτέρω εμπόδια στις προσλήψεις εκπαιδευτικών σαν συνέχεια μία πολιτικής που πάγωσε τις προσλήψεις με αποτέλεσμα τον δραστικό περιορισμό του αριθμού δασκάλων και καθηγητών.

Το σχολικό έτος 2008/9 ο αριθμός των εκπαιδευτικών ανερχόταν σε 185.917 εκπαιδευτικούς και το 2017 σε 142.088. Έχουμε συνεπώς μια συνολική μείωση των εκπαιδευτικών από το 2008 κατά 43.829 που αντιστοιχεί σε ποσοστό μείωσης 24% ενώ στην στη Δευτεροβάθμια το ποσοστό αυτό πλησιάζει το 36%! Παράλληλα για την κάλυψη των αναγκών στο εκπαιδευτικό σύστημα πολλαπλασιάζονται οι προσλήψεις αναπληρωτών. Το σχολικό έτος 2011/12 το ποσοστό των αναπληρωτών επί των μονίμων εκπαιδευτικών ήταν 8%, το 2013/14 9%, το 2015/16 14,1%, το 2017/18 11,2% για να φτάσουμε σήμερα σχεδόν στο 12,5%. Μέχρι σήμερα το σχολικό έτος 2018-19 ξεπερνούν τις 9.000.

Η κυβέρνηση απάντησε με αδιαλλαξία και καταστολή στο απεργιακό ξέσπασμα του αγώνα των εκπαιδευτικών χρησιμοποιώντας δακρυγόνα και βόμβες κρότου λάμψης ενώ διαδηλωτές τραυματίστηκαν στην προσπάθεια της αστυνομίας να τους εμποδίσει να φτάσουν στο Μέγαρο Μαξίμου και την Βουλή. Ένα από τα κέρδη αυτής της μεγάλης μάχης που δόθηκε για μόνιμους μαζικούς διορισμούς, για ίσα εργασιακά δικαιώματα σε μόνιμους και αναπληρωτές ήταν η ψήφιση της τροπολογίας για 3,5 μήνες άδεια ανατροφής τέκνων στις αναπληρώτριες μητέρες. Αυτή η τροπολογία κατατέθηκε με την πίεση του μαζικού αγώνα των εκπαιδευτικών και ανοίγει μία διπλή προοπτική. Απ' την μία την συνέχιση των κινητοποιήσεων με στόχο την πλήρη εξίσωση των δικαιωμάτων των αναπληρωτών εκπαιδευτικών με των μονίμων και στη βάση αυτή εξίσωση των αδειών κύησης, λοχείας και ανατροφής αφού η αντίστοιχη άδεια ανέρχεται σε εννέα μήνες για τις μόνιμες. Η απεργία της 8ης Μάρτη, για πρώτη φορά στην χώρα μας απεργία ενάντια στις σεξιστικές διακρίσεις και επιθέσεις είναι ένας σημαντικός σταθμός σε αυτήν την κατεύθυνση. Απ' την άλλη δείχνει τον δρόμο για την πλήρη ανατροπή και απόσυρση του νόμου Γαβρόγλου για το προσοντολόγιο. Την Παρασκευή 1 Φλεβάρη η ΔΟΕ προχώρησε σε στάση εργασίας και συγκέντρωση στο Υπουργείο Παιδείας ενώ οι Παρεμβάσεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν ζητήσει με ανακοίνωσή[2] τους "48ωρη απεργία που θα πραγματοποιηθεί το πρώτο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου".

Η ίδια μαχητική διάθεση υπάρχει στους εργαζόμενους στα νοσοκομεία που συγκρούονται με τους μνημονιακούς περιορισμούς και αναγκάζουν το υπουργείο Υγείας διαρκώς σε οπισθοχωρήσεις και υποσχέσεις για τους συμβασιούχους. Το Συντονιστικό των νοσοκομείων πήρε την απόφαση για οργάνωση απεργίας μέσα στον Οκτώβρη βάζοντας σαν κεντρικό ζήτημα την δουλειά των συμβασιούχων. Με αυτόν τον προσανατολισμό έδωσε την μάχη για να κερδίσει την στήριξη της ΠΟΕΔΗΝ και οργάνωσε στην συνέχεια από τα κάτω σε κάθε νοσοκομείο την απεργία που πραγματοποιήθηκε τελικά στις 10 Οκτώβρη. Κάτω από αυτήν την πίεση η κυβέρνηση αναγκάστηκε να δώσει άλλον έναν χρόνο παράταση στην δουλειά των συμβασιούχων και να ανοίξει τον δρόμο για την διεκδίκηση της μονιμοποίησης όλων.

Η ΠΟΕΔΗΝ κάνει λόγο σε ανακοίνωσή της για μεγάλη έλλειψη προσωπικού με τις κενές θέσεις να ανέρχονται σε 30.000. Μπορεί ο Πολάκης να καυχιέται για μαζική «ένεση» προσωπικού στο ΕΣΥ με 18.000 προσλήψεις επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ αλλά ο αριθμός των εργαζομένων στα νοσοκομεία από το 2015 έως σήμερα έμεινε σταθερός. Συγκεκριμένα το 2018 έκλεισε χω-

Απεργία στα ΕΛΤΑ, 23 Γενάρη

ρίς καμία πρόσληψη μόνιμου προσωπικού ενώ αποχώρησαν 1.500 εργαζόμενοι, μεταξύ αυτών 300 γιατροί λόγω ορίου ηλικίας και 800 νοσηλευτές και δεν πραγματοποιήθηκε καν η αναπλήρωσή τους. Η Αχτσιόγλου υπόσχεται ότι θα διευρυνθούν οι προσλήψεις με όρους ένα προς ένα, αλλά αυτό μεταφράζεται σε διαιώνιση των κενών που δημιουργήθηκαν.

Οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία υποδέχθηκαν την νέα χρονιά με παναττική στάση εργασίας στις 3/1 ενάντια στο φιάσκο της προκήρυξης 11Κ για το επικουρικό προσωπικό που θα οδηγούσε τους ήδη υπηρετούντες σε απόλυση. Με την κήρυξη της κινητοποίησης η κυβέρνηση οδηγήθηκε σε αναδίπλωση και απόσυρση της τροπολογίας αλλά το μπρα-ντε-φερ θα συνεχιστεί. Ακόμα πιο σημαντική ήταν η συμμετοχή του Συντονιστικού Πρωτοβάθμιων Σωματείων, Επιτροπών Αγώνα και Εργαζόμενων των Νοσοκομείων στο απεργιακό συλλαλητήριο που προκήρυξε η ΑΔΕΔΥ στις 14/1 για τον αγώνα των εκπαιδευτικών. Όπως δήλωνε ο Μούσα Αλουντάτ[3] επικουρικός γιατρός στο Ογκολογικό Νοσοκομείο Κηφισιάς μέλος του Συντονιστικού νοσοκομείων στην Εργατική Αλληλεγγύη *"Είμαστε σήμερα εδώ γιατί ο αγώνας μας είναι κοινός. Χιλιάδες συμβασιούχοι και επικουρικοί στα νοσοκομεία βρισκόμαστε υπό απόλυση. Δίνουμε μάχες μέρα τη μέρα για μονιμοποιήσεις. Ο αγώνας των εκπαιδευτικών είναι αγώνας για όλους μας. Την επόμενη περίοδο θα πρέπει να δώσουμε κοινές απεργιακές μάχες για να επιβάλουμε πως δεν θα απολυθεί κανείς και θα γίνουν δεκάδες χιλιάδες προσλήψεις για να καλύψουν τα κενά στα σχολεία, στα νοσοκομεία, στους δήμους σε όλες τις κοινωνικές υπηρεσίες".*

Πατώντας πάνω σε αυτά τα παραδείγματα μπορούμε να έχουμε μία χρήσιμη ανάγνωση για την μαχητικότητα και την αυτοπεποίθηση της εργατικής τάξης σε αυτήν την περίοδο. Την μάχη για προσλήψεις έχουν ξεκινημένη οι εργαζόμενοι στους δήμους καθώς και την διεκδίκηση των ΒΑΕ εκφράζοντας την εναντίωση στις συνεχιζόμενες προσπάθειες ιδιωτικοποίησης Δημοτικών Υπηρεσιών. Οι εργαζόμενοι στο Βοήθεια στο Σπίτι κέρδισαν την μονιμοποίησή τους μετά από τις μεγάλες πανελλαδικές κινητοποιήσεις που οργάνωσαν ενώ παραδειγματικός ήταν ο αγώνας στην Cosco για τα Βαρέα και Ανθυγιεινά Ένσημα που συνεχίζουν για την υπογραφή Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας.

Η κυβέρνηση παρουσίασε με τυμπανοκρουσίες το καλοκαίρι τον νόμο για την επέκταση των συλλογικών συμβάσεων. Το σύστημα των συλλογικών συμβάσεων καταργήθηκε το 2012 με μία σειρά από νομοθετικές παρεμβάσεις που αποτελούσαν προαπαιτούμενα για το 2ο μνημόνιο. Η Αχτσιόγλου διαλαλεί ότι το καθεστώς των ΣΣΕ επανέρχεται σε ισχύ και περηφανεύεται για την επεκτασιμότητα και την υποχρεωτικότητα. Η εγκύκλιος όμως που προώθησε η κυβέρνηση αφήνει στην διακριτική ευχέρεια των εργοδοτικών οργανώσεων την εφαρμογή των ΣΣΕ, ακόμα και αυτών που έχουν συμφωνηθεί. Ο ΣΕΒ που δεν περιμένει με σταυρωμένα χέρια απαιτεί την μη εφαρμογή των αποφάσεων του Οργανισμού Μεσολάβησης και Διαιτησίας. Ο Θεόδωρος Φέσσας πρόεδρος του ΣΕΒ με άρθρο του στο ΑΠΕ-ΜΠΕ[4] ήταν ξεκάθαρος χαρακτηρίζοντας προβληματική διάταξη την επέκταση ισχύος των συμβάσεων ενώ συμπλήρωσε ότι το καθεστώς των ΣΣΕ που ίσχυε πριν τα μνημόνια για δεκαετίες ήταν αποτέλεσμα *"της στρεβλής οικονομικής αντίληψης που μας οδήγησε στη χρεοκοπία, προτάσσοντας την τόνωση της ζήτησης, και άρα την κατανάλωση, ως βασικό επιταχυντή της ανάπτυξης. Η άποψη αυτή αγνοεί και υπονομεύει τις παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας".*

Ο πρόεδρος του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών κουνάει το δάχτυλο στους εργαζόμενους ότι δεν μπορούν να διεκδικήσουν αυξήσεις γιατί η οικονομία κινδυνεύει με χρεοκοπία. Η αντιμετώπιση της κυβέρνησης που μιλάει για γενναίες αυξήσεις επειδή ανέβασε

Απεργία στην Τράπεζα Πειραιώς, 4 Φλεβάρη

τον κατώτατο μισθό στα 650 ευρώ μικτά (αύξηση 11%) αποτελεί εμπαιγμό στον κόσμο της δουλειάς. Οι καπιταλιστές, όμως, πήραν τις δικές τους γενναίες αυξήσεις εδώ και τρία χρόνια. Στον ιδιωτικό τομέα τα κέρδη εμφανίζουν ρυθμούς αύξησης υπερ-πολλαπλάσιους από την άνοδο του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ICAP[5] για τις 500 πιο κερδοφόρες εταιρείες τα κέρδη αυξήθηκαν κατά 25,8 % για το 2017 έναντι του 2016 φτάνοντας στα 7,2 δις ευρώ προ φόρων, ενώ για το 2018 η αύξηση υπολογίζεται να είναι ακόμα μεγαλύτερη! Επίσης κάλυψαν με τον κύκλο εργασιών τους σχεδόν το 70% του συνολικού κύκλου εργασιών όλων των εταιρειών με διαθέσιμους ισολογισμούς του τελευταίου έτους στη βάση δεδομένων της ICAP και εμφάνισαν το 2017 συνολικά κέρδη EBITDA της τάξης των 12,8 δισ. ευρώ, καλύπτοντας ποσοστό της τάξης του 98% των κερδών EBITDA που προκύπτουν από το σύνολο των επιχειρήσεων με δημοσιευμένους ισολογισμούς. Σαν να μην έφτανε αυτό η κυβέρνηση σπεύδει να δώσει κι άλλα δώρα στους καπιταλιστές με την μείωση του συντελεστή φορολόγησης κερδών κατά 10 μονάδες στο 26% που έχει ήδη ψηφίσει ενώ ταυτόχρονα προχωράει στην μείωση του αφορολόγητου για τους εργαζόμενους αναγκάζοντας έτσι να πληρώσουν φόρο ακόμη και όσοι πληρώνονται με τον κατώτατο μισθό.

Οι διεκδικήσεις των εργαζόμενων για ΣΣΕ και αυξήσεις στον ιδιωτικό τομέα και τις ΔΕΚΟ δεν έχουν κοπάσει παρά τις οικονομικές και ιδεολογικές επιθέσεις των από πάνω. Αυτή η μάχη άνοιξε στην Cosco το «διαμάντι των ιδιωτικοποιήσεων» όπου οι εργαζόμενοι υποχρέωσαν με απεργιακές κινητοποιήσεις το Υπουργείο Εργασίας να τους εντάξει στα βαρέα και ανθυγιεινά ένσημα ενώ συνεχίζουν για να κερδίσουν την ΣΣΕ. Αντίστοιχοι αγώνες ξέσπασαν στα ΕΛΠΕ και τον ΔΕΣΦΑ με κεντρικά αιτήματα την μονιμοποίηση των εργολαβικών εργαζόμενων, την υπογραφή συλλογικής σύμβασης αναδεικνύοντας παράλληλα τις επιπτώσεις των ιδιωτικοποιήσεων. Όπως δήλωσε η Μαρία Κοτρώνη πρόεδρος του Πανελλήνιου Συνδέσμου Εργαζομένων στο Φυσικό Αέριο στην πανελλαδική συνέλευση του Συντονισμού ενάντια στα μνημόνια *"60% των εργαζόμενων στον ΔΕΣΦΑ είναι εργολαβικοί με συμβάσεις ορισμένου χρόνου που εκτείνονται μέχρι και 25 χρόνια. Το τελευταίο διάστημα βγήκαμε επιθετικά, στις 16/11/2018 πραγματοποιήσαμε 24ωρη απεργία με συμμετοχή 90%, στις 22/11/2018 κάναμε παράσταση διαμαρτυρίας στη «γιορτή» της εταιρείας στην Ρεβυθούσα και συνεχίσαμε στις 28/11/2018 στην πανεργατική απεργία και στις 18/12/2018 στην απεργιακή κινητοποίηση της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ενέργειας κατά της ιδιωτικοποίησης των Εταιριών Ενέργειας. Η αξία των υποδομών του ΔΕΣΦΑ ανέρχεται σε 1,2 δις ευρώ ενώ της δεξαμενής που φτιάχτηκε πρόσφατα 140 εκατομμύρια ευρώ. Ο ΔΕΣΦΑ πωλήθηκε 535 εκατομμύρια ευρώ στον νέο επενδυτή . Τα 280 εκατομμύρια ευρώ μόνο πήγαν στα δημόσια ταμεία ενώ τα υπόλοιπα 255 προορίζονται για τα αποθεματικά της επιχείρησης, δηλαδή απευθείας δώρο στον νέο αγοραστή!".*

Γενίκευση

Με απεργία απάντησαν και οι εργαζόμενοι στα ΕΛΤΑ ενάντια στην ιδιωτικοποίηση που απειλεί με δυο χιλιάδες απολύσεις. Ο Φέσσας που εκτός από πρόεδρος του ΣΕΒ είναι και ιδιοκτήτης της ACS έχει τις δικές τους φαντασιώσεις για το που θα καταλήξουν τα ΕΛΤΑ.

Τα παραδείγματα των αγώνων από τα κάτω μπορούν να γενικευτούν σε όλες τις ΔΕΚΟ. Όπως στην ΕΥΔΑΠ που δουλεύοντας από τα κάτω και δημιουργώντας πίεση στο συνδικάτο οι εργαζόμενοι κατάφεραν να κερδίσουν την υπογραφή συμπληρωματικής ΣΣΕ που ανεβάζει το βασικό μισθό για όλους – νέους και παλιούς – στα 970 ευρώ που εί-

ναι η καλύτερη σύμβαση την τελευταία δεκαετία. Η νίκη αυτή ήταν αποτέλεσμα της διεκδίκησης για ενσωμάτωση της Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής, μιας παλιότερης κατάκτησης.

Σε κοινωνικές υπηρεσίες κρίσιμες για την αναπαραγωγή της εργατικής τάξης, όπως η υγεία, που είναι μερικώς ιδιωτικοποιημένες ανοίγουν νέα μέτωπα. Η κυβέρνηση θέλει να παρουσιάσει σαν ένα μέτρο φιλεργατικής πολιτικής την υποτιθέμενη κρατικοποίηση του Ωνάσειου και του Ερρίκος Ντυνάν. Με νόμο που κατέθεσε κυρώθηκε η σύμβαση δωρεάς μεταξύ του Ωνάσειου και του δημοσίου αλλά καταργεί τις συλλογικές συμβάσεις που είχαν οι εργαζόμενοι αφού τους εντάσσει στο ενιαίο μισθολόγιο με αποτέλεσμα μειώσεις στους μισθούς.

Με αυτήν την τακτική η κυβέρνηση προσπάθησε να καταφέρει ένα χτύπημα σε ολόκληρο τον κλάδο της ιδιωτικής υγείας όπου εξελίσσονται μάχες με αιχμή την υπογραφή ΣΣΕ. Η επίθεση όμως γύρισε μπούμερανγκ καθώς η οργή του κόσμου πίεσε για την πραγματοποίηση απεργίας στο Ωνάσειο που η συμμετοχή έφτασε το 90% κλείνοντας τα στόματα των γραφειοκρατών που αναπαράγουν την φιλολογία ότι «ο κόσμος δεν τραβάει» και οδηγώντας τον Πολάκη σε δέσμευση για κατάθεση διορθωτικής τροπολογίας. Ακόμα, σημαντικές ήταν οι αποκαλύψεις για την ευνοϊκή μεταχείριση που έχει το Ωνάσειο. Όπως ανέφερε δημοσίευμα της Εφσυν[6] πολλά ερωτήματα δημιουργεί η έλλειψη διαφάνειας στη χρηματοδότηση του «Ωνασείου», στην οποία -σύμφωνα με τον νόμο και την ειδική έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου- μετέχει το κράτος, με τακτική επιχορήγηση ανερχόμενη στο 20% του προϋπολογισμού του ΩΚΚ, της οποίας το ύψος, όπως αναφέρεται στον νόμο, «δεν μπορεί να εκτιμηθεί διότι εξαρτάται από το ύψος των κατ' έτος δαπανών του ΩΚΚ».! Σε αντίστοιχες επιθέσεις προχωράνε οι κλινικάρχες σε πολλαπλά μέτωπα όπως με την πρόσφατη ανακοίνωση ομαδικών απολύσεων 50 εργαζομένων της κουζίνας στο Ιατρικό Αθηνών του Αποστολόπουλου και την παραχώρηση σε εργολάβο (outsourcing).

Και βέβαια οι μαγείρισσες στις ιδιωτικές κλινικές δεν είναι οι μόνες. Τις ίδιες μάχες ενάντια στις απολύσεις, για μονιμοποιήσεις, ενάντια στις εργολαβίες δίνουν οι εργαζόμενοι στις τράπεζες που είπαν ένα μεγάλο απεργιακό όχι στις αντεργατικές μεθοδεύσεις της Τράπεζας Πειραιώς.[7] Σε μία προσπάθεια να ξεφορτωθεί η τράπεζα μαζί με τα κόκκινα δάνεια και τους εργαζόμενους που τα διαχειρίζονται δημιουργεί μία νέα εταιρία διαχείρισης των κόκκινων δανείων με ταυτόχρονη μεταφορά 1.500 εργαζομένων στο νέο φορέα. Η απεργία στις 4/2 έστειλε ένα μήνυμα ότι οι επιθέσεις των τραπεζιτών δεν θα περάσουν αναπάντητες. Οι εργαζόμενοι στις τράπεζες κουβαλάνε εμπειρίες αγώνων που πηγάζουν από την περίοδο της ναζιστικής κατοχής και εκβάλλουν στην μεταπολίτευση για το ωράριο, την δεκαετία του 90' ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις και του 2000 για το ασφαλιστικό. Στο στόχαστρο των τραπεζιτών βρίσκονται ούτως ή άλλως τα αποθεματικά συνταξιούχων όπως το ΛΕΠΕΤΕ στην Εθνική. Τώρα που τα αρπακτικά των τραπεζών ανοίγουν το μέτωπο των απολύσεων είναι η ώρα να πιάσουν ξανά οι εργαζόμενοι το νήμα του αγώνα μαζί με τους συνταξιούχους.

Οι επόμενοι μήνες θα είναι γεμάτοι από μάχες των εργατών για να χαλάσουν τα σχέδια των αφεντικών και της κυβέρνησης. Έχουμε μία μεγάλη ευκαιρία να οργανώσουμε, να συντονίσουμε και να κλιμακώσουμε αυτές τις μάχες. Για να πάρουμε πραγματικά πίσω αυτά που μας λεηλάτησαν με τα μνημόνια απαιτώντας να πάνε τα κέρδη και τα πλεονάσματα για τις ανάγκες των εργατών. Και να ανοίξουμε το δρόμο για την αριστερή εναλλακτική και την συνολική διέξοδο από την κρίση.

Σημειώσεις

1. https://adedy.gr/synenteujitypoudeu792018/
2. http://paremvaseisde.gr/
3. Εργατική Αλληλεγγύη “Μόνιμη δουλειά για όλους - Να απλώσουμε τον αγώνα μέχρι τη νίκη” http://ergatiki.gr/article.php?id=19657&issue=1357
4. http://www.sev.org.gr/grafeio-typou/deltia-typou/theodoros-fessas-oi-proypotheseis-gia-tin-epektasi-ton-kladikon-syllogikon-symvaseon-ergasias/
5. https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1425770/icap-oi-protathlites-kerdon-stin-ellada-to-2017
6. Εφημερίδα των Συντακτών “«Πολιτική επιλογή της κυβέρνησης» η ευνοϊκή μεταχείριση του «Ωνασείου»” http://www.efsyn.gr/arthro/politiki-epilogi-tis-kyvernisis-i-eynoiki-metaheirisi-toy-onaseioy
7. Τράπεζα Πειραιώς: Απεργιακό ΟΧΙ στις αντεργατικές μεθοδεύσεις https://ergatiki.gr/article.php?id=19783&issue=1360

Απεργία στη ΔΕΣΦΑ, 1 Μάρτη

Διεθνιστικό ΟΧΙ στη Συμφωνία των Πρεσπών

Εργατική διαδήλωση μπροστά στο σουπερμάρκετ Βερόπουλου στα Σκόπια

Ο Λέανδρος Μπόλαρης αναλύει πώς και γιατί η Αριστερά πρέπει να απαντάει από ταξική και όχι εθνική σκοπιά στις επιδιώξεις του ελληνικού καπιταλισμού στα Βαλκάνια.

“Δεν υπάρχει αριστερό όχι στη Συμφωνία των Πρεσπών” είπε ο Γ. Δραγασάκης στη ομιλία του στη βουλή στη συζήτηση για την κύρωση της Συμφωνίας. Και συνέχισε: *“Όσα λάβαρα αντινατοϊκά και να υψώσετε, το ‘όχι’ στη Συμφωνία των Πρεσπών ρίχνει νερό στον μύλο του εθνικισμού! Όχι γιατί η Συμφωνία των Πρεσπών είναι το παν αλλά γιατί δημιουργεί τις προϋποθέσεις για να ασκήσουμε μια αριστερή πολιτική στα Βαλκάνια”.*[1]

Η Συμφωνία δεν είναι πλήγμα στον εθνικισμό ούτε δείγμα αριστερής πολιτικής στα Βαλκάνια. Είναι μια νίκη της διπλωματίας των πιέσεων και των εκβιασμών που εγκαινίασε η κυβέρνηση του Μητσοτάκη το 1991 και την συνέχισαν οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ. Τριάντα χρόνια τώρα το ελληνικό κράτος διεκδικούσε για λογαριασμό της άρχουσας τάξης να επιβάλλει τους όρους του σε ό,τι αφορά τη Δημοκρατία της -Βόρειας πλέον- Μακεδονίας, από το όνομα μέχρι τις διεθνείς της σχέσεις. Το ελληνικό κεφάλαιο κατέκτησε την αγορά των “Σκοπίων” και η ΕΕ και το ΝΑΤΟ αναγνώριζαν επί της ουσίας την ελληνική επικυριαρχία. Αυτή η πολιτική αποτελούσε πάντα κομμάτι μιας ευρύτερης στρατηγικής: της οικονομικής λεηλασίας των Βαλκανίων και της εξασφάλισης της πολιτικής ηγεμονίας του ελληνικού καπιταλισμού σ’ αυτά.

Ο Τσίπρας διεκδικεί τη συνέχεια με αυτή την “εθνική γραμμή”. Τόσο “εθνική”, ώστε στην ομιλία του στη βουλή στη συζήτηση για την κύρωση της Συμφωνίας έφτασε να λέει στον Μητσοτάκη ότι “λόγω της αδράνειας” των προηγούμενων κυβερνήσεων “χάσαμε το όνομα”. Αλλά με την συμφωνία *“υποχρεώσαμε τους γείτονές μας να αλλάξουν το συνταγματικό τους όνομα, με το οποίο είχαν ήδη αναγνωριστεί από πάνω από εκατόν τριάντα φορές και από ‘Δημοκρατία της Μακεδονίας’ σκέτο να το κάνουν ‘Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας’, ώστε αύριο τα παιδιά μας όταν μπαίνουν στο ίντερνετ και πατούν το λήμμα ‘Μακεδονία’, να βγαίνει ο Λευκός Πύργος και να μην βγαίνουν τα Σκόπια. Αυτό πετύχαμε εμείς!”.*[2]

“Πατριωτισμός είναι να κάνουμε την Ελλάδα ηγέτιδα δύναμη των Βαλκανίων” δήλωνε στη βουλή τον περασμένο Ιούνη ο Τσίπρας. Αυτή την πραγματικότητα αναγνώριζε και ο Ζ. Ζάεφ όταν δήλωνε σε συνέντευξή του τον Γενάρη ότι: *“πράγ-*

ματι, η Ελλάδα έχει το δικαίωμα να είναι η χώρα-ηγέτης στα Βαλκάνια. Είναι η πρώτη χώρα στην περιοχή που έγινε μέλος του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., κάτι που είναι και δική μας προσδοκία”.[3]

Είναι λάθος η εκτίμηση ότι η συμφωνία μπορεί μεν να είναι «ετεροβαρής» υπέρ της ελληνικής πλευράς, αλλά τουλάχιστον κλείνει μια εστία έντασης που τροφοδοτούσε εθνικιστικά μίση και γι’ αυτό πρέπει να στηριχτεί κριτικά, παρά την συνολικότερη διαφωνία με την πολιτική της κυβέρνησης του Τσίπρα.[4] Η εικόνα του ελληνικού κράτους να γίνεται και με τη βούλα του ΝΑΤΟ και της ΕΕ ο «νονός» της γειτονικής Δημοκρατίας, δεν πρόκειται να το κάνει πιο αγαπητό στους εργαζόμενους και τη νεολαία αυτής της χώρας. Στο δημοψήφισμα που έγινε τον Σεπτέμβρη του 2018 η συμμετοχή ήταν μόλις 36,9% πολύ κάτω από το απαιτούμενο 50% για να είναι δεσμευτικό.

“Διεθνείς επενδυτές”

Ο Τσίπρας και ο Ζάεφ παρουσιάζουν την Συμφωνία σαν το εισιτήριο που θα ανοίξει το δρόμο και για την ΕΕ και μέσω αυτής σε αύξηση των επενδύσεων, των θέσεων εργασίας και του βιοτικού επιπέδου των εργαζόμενων. Κι όμως, η εργατική τάξη και η νεολαία της Μακεδονίας έχουν ζήσει στο πετσί τους τι σημαίνουν οι “διεθνείς επενδυτές” γενικά και το ελληνικό κεφάλαιο συγκεκριμένα: μισθοί πείνας (ο επίσημος κατώτατος μισθός είναι 200 ευρώ) και εργοδοτική αυθαιρεσία, ιδιαίτερα σε βάρος των εργαζόμενων γυναικών.[5]

Ενα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αλυσίδα σουπερ μάρκετ Vero της οικογένειας Βερόπουλου. Τον Γενάρη του 2018 έξω από την “υπεραγορά” Vero-5 στα Σκόπια ο συνδικαλιστικός τομέας του κόμματος Λέβιτσα (Αριστερά) οργάνωσε μια μαζική διαμαρτυρία για την προφορική απόλυση μιας εργαζόμενης, της Κέτη Λέσκο, μητέρα ενός βαριά άρρωστου παιδιού. Οι προφορικές απολύσεις απαγορεύονται αλλά η Επιθεώρηση Εργασίας έκανε τα στραβά μάτια για να μην δυσαρεστήσει το ελληνικό επενδυτικό δαιμόνιο.[6]

Στις αρχές του 20ου αιώνα ήταν οι Ελληνες έμποροι, γαιοκτήμονες (και βιομήχανοι) που απομυζούσαν τους μακεδόνες κολλήγους. Τώρα είναι η σειρά του Βασιλόπουλου, του ΤΙΤΑΝ, της ELBISCO, της ΤΕΡΝΑ, του ΑΚΤΩΡ και άλλων μικρότερων.

Το “πράσινο φως” για την ένταξη της Δημοκρατίας της Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ είναι ένα βήμα στην προσπάθεια ένταξης των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ. Είναι ολοφάνερο ότι η ένταξη χωρών όπως η Σερβία στο ΝΑΤΟ είναι μια κατευθείαν κίνηση ενάντια στη Ρωσία. Οι ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί αναθερμαίνουν τις συγκρούσεις ανάμεσα στις άρχουσες τάξεις ακόμα και σε εστίες που υποτίθεται είχαν “παγώσει” με τη μεσολάβηση της “διεθνούς κοινότητας”: το Κόσοβο, τη Βοσνία για παράδειγμα.

Ταυτόχρονα, με κάθε τρόπο και διατύπωση ο Τσίπρας, ο Κοτζιάς αλλά και ανέλπιστοι υποστηρικτές της Συμφωνίας όπως ο Ν. Μέρτζος (γνωστός “μακεδονομάχος” που έχει θητεύσει και στη “Συμβουλευτική” της Χούντας) λένε ανοιχτά ότι η συμφωνία κλείνει μια εκκρεμότητα για να μπορέσει ο ελληνικός καπιταλισμός να ασχοληθεί απερίσπαστος με τον “εξ ανατολών κίνδυνο”, δηλαδή να ριχτεί στην κούρσα των εξοπλισμών και στις διπλωματικές και πολιτικές κόντρες με τον τουρκικό καπιταλισμό.

Ωστόσο, η ΝΔ του Μητσοτάκη και του Γεωργιάδη εξαπέλυσε την πιο έξαλλη εθνικιστική εκστρατεία ενάντια στην Συμφωνία των Πρεσπών,

με τα εθνικιστικά συλλαλητήρια που έβγαλαν στο δρόμο τον ακροδεξιό συρφετό. Οι ομιλίες των βουλευτών της θύμιζαν τις πιο μαύρες μέρες της εμφυλιοπολεμικής δεξιάς: *"Οι Πρέσπες είναι εξάλλου ο τόπος στον οποίο κάποτε μια ολομέλεια πολιτικού προγόνου του ΣΥΡΙΖΑ μιλούσε για την αυτοδιάθεση του μακεδονικού έθνους και τη δημιουργία του μακεδονικού κράτους"* κραύγαζε η βουλευτής Καστοριάς της ΝΔ πέρσι τον Ιούνη.[7]

Όμως, δεν είναι μόνο το μίσος για την Αριστερά που οδήγησε τη ΝΔ σε αυτή τη στάση. Ο "εθνικός τσαμπουκάς" των Μητσοτάκηδων και των Σαμαράδων ήταν η στρατηγική που έκανε το ελληνικό κεφάλαιο "ηγετική δύναμη" στα Βαλκάνια. Και η ΝΔ πιστεύει ότι η ίδια στρατηγική είναι ο δρόμος για να πορευτεί το ελληνικό κεφάλαιο στις συνθήκες της όξυνσης των ανταγωνισμών στην περιοχή. Όταν ο Τσίπρας και οι υπουργοί του επιχειρηματολογούν ότι "τα πήραμε όλα" με την Συμφωνία, η ΝΔ -το παραδοσιακό κόμμα της άρχουσας τάξης και του "βαθέως κράτους"- απαντάει "να πάρουμε και περισσότερα".

Προσαρμογή

Η ηγεσία του ΚΚΕ αντιτάχθηκε στην Συμφωνία των Πρεσπών. Αυτή η επιλογή ήταν σωστή. Η Αριστερά δεν μπορεί να υποστηρίζει συμφωνίες που γίνονται για τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης και των ιμπεριαλιστών, ακόμα και αν ντύνονται με αντιεθνικιστικά επιχειρήματα. Το ΚΚΕ θα μπορούσε να αναδείξει εύκολα στον κόσμο της Αριστεράς πόσο υποκριτική ήταν η φρασεολογία του Τσίπρα περί "αυτοδιάθεσης", αν συνόδευε την αντίθεσή του στις Πρέσπες με τη θέση ότι ο γειτονικός λαός έχει το δικαίωμα να ονομάζεται όπως αυτός θέλει.

Όμως, δεν έκανε αυτό. Αντιτάχθηκε στην Συμφωνία των Πρεσπών με τη λάθος στρατηγική που έχει σαν γνώμονα το "εθνικό συμφέρον". Μ' αυτόν τον τρόπο έφτασε να υιοθετεί τα πιο δεξιά επιχειρήματα για να ασκήσει κριτική στην Συμφωνία, κάτι που δεν μπορούν να κρύψουν συνθήματα για τη "φιλία των λαών". Για παράδειγμα, ο Δ. Κουτσούμπας είπε στη βουλή στη διάρκεια της συζήτησης για την κύρωση της συμφωνίας ότι:

"Ξέρετε πολύ καλά πως οι αναφορές σε 'μακεδονικό' λαό, 'μακεδονική' ιθαγένεια και γλώσσα αφήνουν περιθώρια για μελλοντικές αμφισβητήσεις και τροφοδοτούν τον εθνικισμό και στη γείτονα και στη χώρα μας. Ενιαίο 'μακεδονικό' έθνος διαμορφωμένο ιστορικά δεν υπήρξε ποτέ στη Βαλκανική, ούτε βέβαια κάποια ενιαία 'μακεδονική' γλώσσα.

Και μόνο το γεγονός ότι ο όρος 'Μακεδόνας' συνεχίζει να υπάρχει για τον προσδιορισμό των κατοίκων της συγκεκριμένης χώρας, έστω και με τον 'μανδύα' της ιθαγένειας, γεννάει πολλά ερωτήματα και ανησυχίες για το πώς μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον. Το ίδιο και οι αναφορές σε 'μακεδονική' γλώσσα. Το βέβαιο είναι ότι η χρήση αυτών των όρων μπορεί μελλοντικά να αξιοποιηθεί και για διεκδικήσεις και για αμφισβητήσεις σε βάρος γειτονικών κρατών ".[8]

Ο Ριζοσπάστης δημοσίευσε κείμενο του Πολιτικού Γραφείου της ΚΕ του κόμματος που το 1995 είχε συζητηθεί στις οργανώσεις της Δυτικής Μακεδονίας. Ανάμεσα στ' άλλα το κείμενο έγραφε ότι μετά τη ρήξη Τίτο-Στάλιν το 1948:

"Οι Γιουγκοσλάβοι προωθούσαν την ιδέα να χαρακτηρίσουν τους κατοίκους του γεωγραφικού χώρου της Μακεδονίας χωριστή 'μακεδονική' εθνότητα (οι οποίοι ζούσαν όχι μόνο στο γιουγκοσλαβικό κομμάτι της Μακεδονίας, αλλά και στο ελληνικό και στο βουλγαρικό), που θα είχε το δικαίωμα να διεκδικήσει στο μέλλον ανεξάρτητη εθνική υπόσταση. Από εκείνη τη στιγμή άρχισε μια προσπάθεια αναδρομικής ερμηνείας όλης της ιστορίας του Μακεδονικού χώρου, για να θεμελιωθεί η θεωρία της χωριστής 'μακεδονικής' εθνότητας, με χωριστή γλώσσα, καταγωγή και ιστορία. Ουσιαστικά πρόκειται για συστηματική πλαστογράφηση της Ιστορίας, που μεταφέρθηκε και σε χώρες υποδοχής μεταναστών (ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία)".[9]

Τέτοιες θέσεις προκάλεσαν και προκαλούν σοκ και σύγχυση στον κόσμο της Αριστεράς. Οι ισχυρισμοί ότι τα "Σκόπια" είναι ένα "ανύπαρκτο έθνος" που μιλάει μια "ανύπαρκτη γλώσσα" (το πολύ μια "σλαβική διάλεκτο") και το "κατασκεύασε" ο Τίτο το 1948, ήταν για δεκαετίες η βασική αιχμή της αστικής εθνικιστικής προπαγάνδας και το σήμα κατατεθέν της "εθνικοφροσύνης". Το ΚΚΕ υιοθετώντας τέτοιες θέσεις, στην ουσία αρνείται την ίδια του την ιστορία. Μακεδονικό έθνος και εθνικό κίνημα υπήρχε από τις αρχές του 20ου αιώνα τουλάχιστον, και το ΚΚΕ πάλευε για τα δικαιώματα της εθνικής μειονότητας, των "σλαβομακεδόνων" ή "μακεδόνων" για δεκαετίες, με κορυφαίο παράδειγμα τη συμμετοχή τους στην Αντίσταση και στον αγώνα του ΔΣΕ.[10]

Ακόμα πιο προβληματική απο του ΚΚΕ ήταν η στάση της ΛΑΕ. Ο Παν. Λαφαζάνης δήλωσε τον Γενάρη: *"Η Συμφωνία των Πρεσπών παραδίδει τον Μακεδονισμό (γλώσσα και εθνότητα) στη γειτονική χώρα, αφήνοντας ανοιχτό το έδαφος για αποσταθεροποιήσεις και εντάσεις στην περιοχή και περιπέτειες σε βάρος της Ελλάδας"*.[11] Αυτό ήταν το μόνιμο μοτίβο της στάσης της ΛΑΕ από την αρχή.

Την επόμενη του εθνικιστικού συλλαλητηρίου της 21/1/2018 στην Θεσσαλονίκη, με ομιλητές τον στρατηγό Φράγκο και όλο τον εσμό της εθνικοφροσύνης, η Ισκρα, η ιστοσελίδα που εκφράζει το Αριστερό Ρεύμα στην ΛΑΕ, ισχυριζόταν ότι οι χιλιάδες που συμμετείχαν: *"προσήλθαν κατά βάση με γνήσιες ανησυχίες και αγωνίες για την πατρίδα, για την εδαφική της ακεραιότητα, την ιστορία και τον πολιτισμό μας" αλλά "δυστυχώς" τον τόνο τον έδωσαν οι Φράγκοι και αυτό είναι*

"πρόκληση για τη γνήσια δημοκρατική ριζοσπαστική Αριστερά" για να "μετουσιώσει" τις "γνήσιες ανησυχίες" στην "ενιαία κοίτη του αγώνα".[12]

Αυτό που έγινε, βέβαια, είναι ότι η ΛΑΕ, παρά τις διαμαρτυρίες στο εσωτερικό της, έφτασε να μπει στην "ενιαία κοίτη" της εθνικιστικής εκστρατείας ενάντια στην "εθνική μειοδοσία". Δεν έφτασε να καλεί ως μέτωπο στα εθνικιστικά συλλαλητήρια, αν και στελέχη της κάλεσαν και μίλησαν στο συλλαλητήριο της 20/1/2019 στην Αθήνα, αλλά ο Κ. Ήσυχος έφτασε να υπογράφει μαζί με τον στρατηγό Φράγκο και τον Πειραιώς Σεραφείμ κείμενο που κατάγγελλε την Συμφωνία και ζητούσε δημοψήφισμα.[13]

Ιμπεριαλισμός

Το επιχείρημα που προβλήθηκε επανειλημμένα για να στηρίξει αυτή την στάση είναι ότι το βασικό πρόβλημα της Συμφωνίας των Πρεσπών είναι "το μάντρωμα της FYROM στη στρούγκα του ΝΑΤΟ" όπως υποστήριξε ένας βουλευτής του ΚΚΕ στη σχετική συζήτηση στη βουλή. *"Ακριβώς επειδή η συμφωνία έχει τη σφραγίδα του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ, γι' αυτόν το λόγο παραμένουν σε αυτήν τα βασικά σπέρματα του αλυτρωτισμού"* είπε ο Δ. Κουτσούμπας. Και η κριτική που έκανε τόσο το ΚΚΕ όσο και η ΛΑΕ σε ΝΔ, ΑΝΕΛ και ΚΙΝΑΛ ήταν ότι το όχι τους είναι υποκριτικό αφού δεν αντιτίθενται στα "ευρωνατοϊκά σχέδια" για τα Βαλκάνια.

Το πρόβλημα με αυτή την ανάλυση είναι ότι αποδίδει στην ελληνική άρχουσα τάξη το ρόλο του "μεντεσέ" (φράση του Κουτσούμπα) για τον ιμπεριαλισμό στην περιοχή. Ουσιαστικά αυτή η άποψη λέει ότι με αντάλλαγμα "μερικά ψίχουλα" οι έλληνες καπιταλιστές βάζουν πλάτη σε σχεδιασμούς επικίνδυνους για τα "εθνικά συμφέροντα".

Πρόκειται για αντιστροφή της πραγματικότητας. Ο ελληνικός καπιταλισμός είναι μια περιφερειακή δύναμη με τις δικές της επιδιώξεις και συμφέροντα και αξιοποιεί τη συμμετοχή του σε ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς όπως το ΝΑΤΟ και την ΕΕ για να τα προωθήσει. Η εξόρμησή του στα Βαλκάνια από τις αρχές της δεκαετίας του '90 εκτυλίχθηκε με όπλα τόσο το "ευρωπαϊκό όραμα" όσο και τις εθνικιστικές εκστρατείες που οι ρίζες τους βρίσκονται δεκαετίες πριν.[14]

Οι κλυδωνισμοί της κρίσης δεν έχουν κάνει το ελληνικό κεφάλαιο και το κράτος του πιο δειλό, αλλά πιο επιθετικό και αρπακτικό. Οι ελληνικές εταιρείες έχουν διατηρήσει «ισχυρές θέσεις» σε ολόκληρα τα Βαλκάνια και στη νευραλγική περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Το 2001, οι ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στις χώρες των Βαλκανίων ανέρχονταν σε περίπου 1689 εκατομμύρια ευρώ. Το 2017 ανήλθαν σε 4.121 εκατομμύρια ευρώ.[15]

Το «διαβατήριο» που δίνει η ελληνική άρχουσα τάξη στη Δημοκρατία της Μακεδονίας για την είσοδο στο ΝΑΤΟ και στη συνέχεια στην ΕΕ, είναι διεκδίκηση μεγαλύτερου ρόλου για τον ελληνικό καπιταλισμό στην περιοχή, και οικονομικά και πολιτικά. Η άρχουσα τάξη θέλει τα Δυτικά Βαλκάνια στο ΝΑΤΟ και στην ΕΕ για να εξασφαλίσει ένα γήπεδο που θα ισχύουν οι «σωστοί κανόνες» για τα συμφέροντά της. Για να κάνει επικερδή «ντηλ» και λαμογιές, να επενδύει σε όλη την περιοχή με μισθούς πείνας και φορολογικούς παραδείσους. Είναι η άλλη όψη των μνημονιακών επιθέσεων που συνεχίζει η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ στην εργατική τάξη στην Ελλάδα.

Αυτοδιάθεση

Στις αρχές του 20ου αιώνα οι μαρξιστές ήρθαν αντιμέτωποι με δυο αλληλένδετα ζητήματα. Να ερμηνεύσουν τις αλλαγές στον καπιταλισμό, τις νέες μορφές που πήρε ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις άρχουσες τάξεις, αυτό που ονομάστηκε ιμπεριαλισμός. Το άλλο ήταν η στάση απέναντι σε εθνικά κινήματα, στις αποικίες αλλά και στην Ευρώπη, που στόχο έβαζαν τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου κράτους.

Στην επαναστατική αριστερά της εποχής, ο Λένιν και η Ρ. Λούξεμπουργκ εκφράζανε δυο αντίθετες θέσεις για το "δικαίωμα των εθνών στην αυτοδιάθεση". Η αντιπαράθεσή τους είναι χρήσιμη για την στάση της Αριστεράς σήμερα.

Ο Λένιν υποστήριζε ότι το καθήκον των "συνειδητών εργατών" στις χώρες που καταπιέζανε έθνη και μειονότητες ήταν να υποστηρίξουν το δικαίωμα στην αυτοδιάθεσή τους μέχρι και την απόσχισή τους από το κράτος. Όχι γιατί είχαν αυταπάτες για το έθνος, αλλά γιατί ήταν ο έμπρακτος τρόπος να δείξουν στην εργατική τάξη και τους φτωχούς των καταπιεσμένων εθνών ότι δεν γίνονται απολογητές του κράτους και της άρχουσας τάξης.

Η Ρόζα Λούξεμπουργκ έγραφε από την σκοπιά των επαναστατών της Πολωνίας, που το μεγαλύτερο μέρος της κατεχόταν από τη Τσαρική Αυτοκρατορία. Η Λούξεμπουργκ θεωρούσε το "δικαίωμα στην αυτοδιάθεση" είτε απραγματοποίητο μιας και η πολωνική και ρωσική οικονομία ήταν απόλυτα δεμένες μεταξύ τους είτε και αντιδραστικό, γιατί ενίσχυε την εθνικιστική προπαγάνδα ανάμεσα στους καταπιεσμένους.

Όταν ξέσπασε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος ο Λένιν χρειάστηκε να δώσει την ίδια μάχη μέσα στο μπολσεβίκικο κόμμα. Μια ολόκληρη πτέρυγα υιοθετούσε τις απόψεις της Λούξεμπουργκ, προσθέτοντας ένα ακόμα επιχείρημα: οι αντιμαχόμενοι ιμπεριαλιστές χρησιμοποιούσαν πρόθυμα το "δικαίωμα στην αυτοδιάθεση" σαν όπλο στους ανταγωνισμούς τους. Ο γερμανικός ιμπεριαλισμός "απελευθέρωσε" την Πολωνία από τον τσαρικό ζυγό και στρατολόγησε σαν εθελοντές κάμποσους Πολωνούς εθνικιστές. Η φιλελεύθερη αστική τάξη της Ρωσίας ανακάλυψε τον "πόθο των Πολωνών για λευτεριά" μόλις ο γερμανικός στρατός άρχισε να προελαύνει.

Ο Λένιν υποστήριζε παρόλα αυ-

τά, ότι οι επαναστάτες (οι σοσιαλδημοκράτες) δεν μπορούν να αρνηθούν το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση:

“Το γεγονός ότι ή πάλη για την εθνική ελευθερία ενάντια σέ μια ιμπεριαλιστική Δύναμη μπορεί, κάτω από ορισμένες συνθήκες, να χρησιμοποιηθεί από μια άλλη ‘μεγάλη’ Δύναμη για δικούς της εξίσου ιμπεριαλιστικούς σκοπούς, μπορεί τόσο λίγο να αναγκάσει την σοσιαλδημοκρατία να παραιτηθεί από την αναγνώριση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης των εθνών όσο μπορούν να αναγκάσουν τους σοσιαλδημοκράτες ν’ αρνηθούν το δημοκρατισμό τους οι πολυάριθμες περιπτώσεις χρησιμοποίησης από την αστική των δημοκρατικών συνθημάτων με σκοπό την πολιτική απάτη και την οικονομική ληστεία...”.[16]

Οι εκκλήσεις για “φιλία των λαών”, τα συνθήματα όπως “λαοί των Βαλκανίων ενωθείτε στον ιμπεριαλισμό αντισταθείτε” που ακούστηκαν στην συγκέντρωσή του ενάντια στην Συμφωνία των Πρεσπών του ΚΚΕ, δεν έχουν νόημα όταν η Αριστερά αρνείται ακόμα και την ύπαρξη του λαού που καλεί σε ενότητα, γιατί το γειτονικό κράτος είναι “δημιούργημα” ή γιατί η άρχουσα τάξη του τρέχει να μπει στην αγκαλιά του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. Το δρόμο στο ΝΑΤΟ δεν θα τον φράξουν τα βέτο της ελληνικής διπλωματίας.

Για να βοηθήσει η Αριστερά την εργατική τάξη της Μακεδονίας και όλων των Βαλκανίων να παλέψουν ενάντια στον ιμπεριαλισμό και τις άρχουσες τάξεις, πρέπει να αποδείξει ότι δεν δεσμεύεται από τις “εθνικές γραμμές” δεν υιοθετεί τα εθνικιστικά παραμύθια και τις κινδυνολογίες της δεξιάς αντιπολίτευσης. Ή όπως έγραφε ο Λένιν:

“Όσο πιο καθαρό χαρακτήρα έχει σήμερα ο αγώνας του προλεταριάτου ενάντια στο κοινό ιμπεριαλιστικό μέτωπο, τόσο πιο επιτακτική είναι, ολοφάνερα, ή διεθνιστική αρχή: ‘δεν μπορεί να είναι ελεύθερος ένας λαός πού καταπιέζει άλλους λαούς’”.[17]

Διεθνιστικό όχι

Παραμονές του εθνικιστικού συλλαλητηρίου του περσινού Φλεβάρη στην Αθήνα, το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα κυκλοφόρησε μια αφίσα που έλεγε: “Οχι στους νονούς των Βαλκανίων, Στοπ στα εθνικιστικά συλλαλητήρια, Οι εργάτες των Βαλκανίων είναι αδέλφια μας”. Και τρεις μέρες μετά το συλλαλητήριο η Εργατική Αλληλεγγύη έκανε τον απολογισμό:

“Τις προηγούμενες μέρες, οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες του ΣΕΚ βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή της μάχης, με την αφίσα που κολλήθηκε κατά χιλιάδες στις γειτονιές της Αθήνας και ήταν και το πρωτοσέλιδο της Εργατικής Αλληλεγγύης σε δεκάδες εξορμήσεις σε χώρους δουλειάς και πλατείες. Η πρωτοβουλία της ΑΝΤΑΡΣΥΑ να κυκλοφορήσει χιλιάδες προκηρύξεις καλώντας μαζικά σε πλατείες και χώρους δουλειάς ενάντια στα εθνικιστικά συλλαλητήρια αλλά και η πρόταση για κοινή δήλωση που απηύθυνε σε όλη την Αριστερά είναι ένα βήμα που έπαιξε ρόλο γιατί βάζει μπροστά το ταξικό συμφέρον: ότι οι εργάτες των Βαλκανίων πρέπει να παλέψουν ενωμένοι ενάντια στους ιμπεριαλιστικούς σχεδιασμούς, ενάντια στους επικίνδυνους εθνικισμούς που καλλιεργούν οι αστικές τάξεις, ‘με σεβασμό στο δικαίωμα του κάθε λαού να αποφασίζει ο ίδιος το πώς θα ονομάζεται η χώρα του και όχι να αποφασίζουν γι’ αυτόν οι “νονοί” των Βαλκανίων, τοπικοί και διεθνείς’”.[18]

Ένα χρόνο μετά η επιλογή του ΣΕΚ και της ΑΝΤΑΡΣΥΑ δικαιώνεται. Στάθηκαν απέναντι στην εθνικιστική εκστρατεία της δεξιάς, χωρίς ναι μεν αλλά, και έδειξαν πως μπορεί να γίνεται αριστερή αντιπολίτευση στην κυβέρνηση του Τσίπρα, από τη σκοπιά των ταξικών συμφερόντων της εργατικής τάξης και του διεθνισμού. Είναι μια παρακαταθήκη πολύτιμη για τις μάχες που έχουμε να δώσουμε και σε αυτό το μέτωπο το επόμενο διάστημα. ■

Σημειώσεις

1. “Γ. Δραγασάκης: Η επιλογή της Αριστεράς είναι εθνική επιλογή - Δεν υπάρχει αριστερό όχι στην Συμφωνία των Πρεσπών”, left.gr 24/1/2019, https://left.gr/news/g-dragasakis-i-epilogi-tis-aristeras-einai-ethniki-epilogi-den-yparhei-aristero-ohi-sti https://primeminister.gr/2019/01/25/21050
2. “Αλ. Τσίπρας Πατριωτισμός είναι να κάνουμε την Ελλάδα ηγέτιδα δύναμη στα Βαλκάνια”, 17/6/2018, https://www.alfavita.gr/politiki/259182_al-tsipras-patriotismos-einai-na-kanoyme-tin-ellada-igetida-dynami-sta-balkania.
3. Συνέντευξη Ζ. Ζάεφ στην Εφημερίδα των Συντακτών 3/1/2019, https://www.efsyn.gr/arthro/i-symfonia-ton-prespon-den-mporei-na-allaxei-sto-mellon
4. Παράδειγμα η ανακοίνωση της “Συνάντησης για μια αντικαπιταλιστική διεθνιστική Αριστερά”, με τίτλο “Για την Συμφωνία των Πρεσπών”, 23/1/2019, http://radical-youth.gr/gia-ti-symfonia-ton-prespon/
5. Ana Vasileva, “The systematic decline of women’s rights in Macedonia in Recent Years”, March 9, 2015 http://www.criticatac.ro/lefteast/womens-rights-in-macedonia/
6. http://glasnik.mk/trudoviot-inspektorat-i-vero-marketi-da-postapi-soglasno-zakonot-vo-sprotivno-ke-prodolzime-so-protesti/
7. Πρακτικά Βουλής, 15 Ιούνη του 2018, στη συζήτηση για την πρόταση δυσπιστίας στην κυβέρνηση από την ΝΔ. Η βουλευτής είναι η Μ. Αντωνίου https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20180614ap_1.pdf
8. Ριζοσπάστης 26/27 Γενάρη 2019, ομιλία Δ. Κουτσούμπα στη βουλή, https://www.rizospastis.gr/page.do?publDate=26/1/2019&id=17426&pageNo=4
9. “Για το λεγόμενο ’Μακεδονικό Ζήτημα΄”, Ριζοσπάστης 26/27 Μαϊου 2018, https://www.rizospastis.gr/story.do?id=9857817
10. Λ. Μπόλαρης, “Μακεδονικό: Οταν το ΚΚΕ αρνείται το μακεδονικό έθνος αρνείται την ιστορία του”, Εργατική Αλληλεγγύη 1358 (23/1/2019), http://ergatiki.gr/article.php?id=19690&issue=1358
11. Δηλώσεις Παναγιώτη Λαφαζάνη 25 Γενάρη του 2019, https://iskra.gr/πρέσπες-δεν-πάνε-μακριά-αν-δεν-είναι-ε/
12. “Το συλλαλητήριο από μια εναλλακτική ριζοσπαστική ματιά”, Ισκρα 22/1/2018, https://iskra.gr/πρέσπες-δεν-πάνε-μακριά-αν-δεν-είναι-εhttps:/iskra.gr/το-συλλαλητήριο-από-μια-εναλλακτική-ρ/
13. “Τριάντα προσωπικότητες στηρίζουν το αίτημα διεξαγωγής δημοψηφίσματος”, Αγώνας της Κρήτης 19/1/2019, http://agonaskritis.gr/τριάντα-προσωπικότητες-στηρίζουν-το/
14. Για την ιστορία αυτών των εκστρατειών βλέπε Κ.Πίττας “Η επιστροφή του Μακεδονικού”, Σοσιαλισμός από τα Κάτω 127 (Μάρτης-Απρίλης 2018), http://www.socialismfrombelow.gr/article.php?id=1043, Επίσης, πολύτιμη εξακολουθεί να είναι η συλλογή άρθρων “Η κρίση στα Βαλκάνια το Μακεδονικό και η Εργατική Τάξη” από το Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο.
15. Τράπεζα της Ελλάδας, Ελληνικές Άμεσες Επενδύσεις στο εξωτερικό ανά χώρα υποδοχής, https://onedrive.live.com/Edit.aspx?resid=C3EE182CC50B143E!3046&app=Excel&wd=cpe
16. Λένιν, ”Η σοσιαλιστική επανάσταση και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνών (Θέσεις)”, Άπαντα τόμος 27, σελ. 262.
17. Λένιν, ”Τα αποτελέσματα της συζήτησης για την αυτοδιάθεση”, Άπαντα τόμος 30, σελ. 40.
18. Εργατική Αλληλεγγύη 1310, 7/2/2018, http://ergatiki.gr/article.php?id=17798&issue=1310

Απεργιακή 8 Μάρτη

Η Αργυρή Ερωτοκρίτου, ειδικευόμενη γιατρός στο νοσοκομείο Γεννηματάς, φράφει τη σημασία της απεργίας την Παγκόσμια Μέρα των Γυναικών

Η φετινή 8 Μάρτη θα γραφτεί στην ιστορία του εργατικού κινήματος στη χώρα, ως η πρώτη απεργιακή μέρα της γυναίκας. Δεκάδες σωματεία και μία σειρά από τις μεγαλύτερες ομοσπονδίες καλούν τα μέλη τους σε απεργία για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των γυναικών και την κατάργηση της ανισότητας. *«Η ΑΔΕΔΥ, ως τριτοβάθμιο συνδικαλιστικό όργανο στο Δημόσιο τομέα, φέρνει στην επιφάνεια τα προβλήματα των γυναικών, με στόχο όχι μόνο να συζητηθούν ευρέως στους χώρους δουλειάς και εκπαίδευσης, αλλά και να ξεκινήσει μια αγωνιστική παρέμβαση για την επίλυσή τους».*[1]

Μέσα στα χρόνια της οικονομικής κρίσης οι γυναίκες χτυπήθηκαν περισσότερο σε σχέση με τους άντρες συναδέλφους τους. Η Ελλάδα κατέχει τη χαμηλότερη θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ σε ότι αφορά το δείκτη ισότητας των φύλων με βάση στοιχεία του 2007.[2] Μία από τις χειρότερες παραμέτρους αυτού του δείκτη αφορά στον ελεύθερο χρόνο της γυναίκας ιδιαίτερα αν πρόκειται για μητέρες. Τα στοιχεία του ΙΚΑ για το 2016 αναδεικνύουν τη μισθολογική ανισότητα, με τις γυναίκες να λαμβάνουν 226 ευρώ λιγότερα σε σχέση με τους άνδρες για κάθε μήνα δουλειάς. Η συρρίκνωση και τα κλεισίματα κοινωνικών υπηρεσιών ρίχνουν τα βάρη για τη φροντίδα των παιδιών, των ηλικιωμένων ή των ατόμων με αναπηρίες στις πλάτες της εργατικής οικογένειας- και πιο συγκεκριμένα στις γυναίκες. Οι θέσεις στους δημόσιους παιδικούς σταθμούς ή στα γηροκομεία είναι ελάχιστες, υπηρεσίες όπως το Βοήθεια στο Σπίτι ή τα ΚΑΠΗ έχουν αποδεκατιστεί την ίδια στιγμή που οι μισθοί και οι συντάξεις έχουν περικοπεί δραματικά.

Οι μήνες που ακολούθησαν την εξαγγελία της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ για έξοδο από τα Μνημόνια σημαδεύτηκαν από κλαδικές κινητοποιήσεις στα νοσοκομεία, τα σχολεία, τις δημοτικές υπηρεσίες, τα ασφαλιστικά ταμεία, στις παλιές ΔΕΚΟ και κομμάτια του ιδιωτικού τομέα που διεκδικούσαν μαζικές προσλήψεις, μονιμοποίηση των συμ-

βασιούχων, υπογραφή συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Αιτήματα που ζητούσαν να πάρουμε πίσω όλα όσα μας λεηλάτησαν τα τελευταία χρόνια. Αυτοί οι αγώνες είχαν στην πρώτη γραμμή τις γυναίκες, από τις αναπληρώτριες εκπαιδευτικούς ως τις εργολαβικές καθαρίστριες στα νοσοκομεία. Αυτή η δύναμη είναι που συνέβαλε καθοριστικά στο να μετατραπεί η φετινή 8 Μάρτη σε μέρα διεκδίκησης με απεργία.

Όταν πρωτοκυκλοφόρησε στις αρχές Οκτώβρη το βιβλίο της Μαρίας Στύλλου “Η πάλη για την απελευθέρωση των γυναικών” κανένας δεν περίμενε ότι θα ήταν η αφορμή για να γίνει η 8η Μάρτη απεργία. Συνδικαλιστές της αντικαπιταλιστικής αριστεράς σε συνεργασία με το Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο οργάνωσαν ένα γύρο εκδηλώσεων-βιβλιοπαρουσιάσεων του βιβλίου αυτού σε μία σειρά από εργατικούς χώρους. Αυτές οι συζητήσεις ήταν αποκάλυψη. Συσπείρωσαν δεκάδες εργαζόμενες και εργαζόμενους που αναδείκνυαν μέσα από την καθημερινή τους εμπειρία τα προβλήματα, τις επιθέσεις ακόμα και τις παρενοχλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες.

“Αυτό που αισθάνομαι εγώ και σαν γυναίκα και σαν νοσηλεύτρια είναι ότι οι γυναίκες είναι ένα καζάνι που βράζει και ψάχνουν να διοχετευτεί η ορμή αυτή που έχουν για διεκδίκηση των δικαιωμάτων που έχουν χάσει τα τελευταία χρόνια”[3] Μ’ αυτά τα λόγια καλούσε η Μ. Χαρχαρίδου την ΑΔΕΔΥ να υιοθετήσει την πρόταση αρκετών πρωτοβάθμιων σωματείων και να καλέσει σε απεργιακή κινητοποίηση στις 8 Μάρτη, όπως και έγινε. Μία σειρά από σωματεία που δεν είχαν αριστερά ΔΣ αναγκάστηκαν να υπερψηφίσουν την πρόταση ακριβώς επειδή ένιωθαν την πίεση από τη βάση τους. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα σωματεία στο Δήμο της Αθήνας. Οι εργαζόμενοι συμμετείχαν μαζικά

στη βιβλιοπαρουσίαση που έγινε στο αμαξοστάσιο του Δήμου, μετατρέποντας τις ώρες της εκδήλωσης σε άτυπη στάση εργασίας και ανάγκασαν τρία από τα πέντε σωματεία να πάρουν απόφαση για απεργία στις 8 Μάρτη. Ο πρόεδρος του Σωματείου Οδηγών Αυτοκινήτων (στο οποίο δεν συμμετέχει καμία γυναίκα) χαρακτήρισε πρωτόγνωρη την απεργία αυτή.[4]

Ο δήμος της Αθήνας μέχρι πριν μερικά χρόνια ήταν ο εργατικός χώρος στον οποίο οι δολοφόνοι της Χρυσής Αυγής ένιωθαν την άνεση να κάνουν περιοδείες με επικεφαλής τον Κασιδιάρη. Σήμερα οι εργαζόμενοι του Δήμου όχι απλά θα συμμετέχουν στην κινητοποίηση αλλά θα κατεβάσουν και σκουπιδιάρες και θα στηρίξουν υλικοτεχνικά τη συγκέντρωση στην Κλαυθμώνος. Οι πρώην εργολαβικοί εργαζόμενοι στην καθαριότητα στο ογκολογικό νοσοκομείο “Άγιος Σάββας”, παράλληλα με την σκληρή μάχη που δίνουν ενάντια στη διοικηση του νοσοκομείου και το Υπ. Υγείας που θέλουν να τους απολύσουν, παίρνουν απόφαση για επέκταση της στάσης εργασίας στις 8 Μάρτη και μετατροπή της σε 24ωρη απεργία. Στο παιδιατρικό νοσοκομείο “Αγλαϊα Κυριακού” εργαζόμενες που παρακολούθησαν τη βιβλιοπαρουσίαση ζήτησαν στη συνέχεια να γίνουν μέλη του σωματείου.

Οι επόμενες παρουσιάσεις του βιβλίου που απλώθηκαν στις γειτονιές, στα πανεπιστήμια, μετατρέπονται σε κέντρα οργάνωσης της απεργίας. Μία σειρά από οργανώσεις LGBT, γυναικείες ομάδες, η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, μπαίνουν δυναμικά στην οργάνωση της 8 Μάρτη. Χιλιάδες αφίσες και προκηρύξεις μοιράζονται πανελλαδικά.

Είναι σαφές ότι η εικόνα του ενθουσιασμού που ξεσηκώνει αυτή η πρωτοβουλία είναι κομμάτι της διεθνούς ορμητικής επανεμφάνισης ενός νέου γυναικείου κινήματος. Τον Οκτώβρη που μας πέρασε 8.000 δημοτικοί υπάλληλοι, κατά βάση γυναίκες, στη Γλασκώβη κερδίζουν το αίτημα για να σταματήσει η μισθολογική ανισότητα και παίρνουν 500 εκατομμύρια λίρες αναδρομικά για τα τελευταία 12 χρόνια. Το πέτυχαν με τη μεγαλύτερη απεργία για αυτό το ζήτημα στην ιστορία του Ηνωμένου Βασιλείου.[5] Ακολούθησαν οι εργαζόμενοι στην πολυεθνική της Google που βγήκαν σε μαζική απεργία σε 7 χώρες ταυτόχρονα. Αφορμή ήταν η είδηση ότι η επιχείρηση αποζημίωσε με 90 εκατομμύρια δολάρια ένα μεγαλοστέλεχος που αποχώρησε λόγω καταγγελιών για σεξουαλικές παρενοχλήσεις. Από το Τόκιο μέχρι το Δουβλίνο, διεκδίκησαν να διευκολυνθεί η καταγγελία και αντιμετώπιση των σεξουαλικών παρενοχλήσεων, να μπει τέλος στις διακρίσεις, την ανισότητα στους μισθούς και την εξέλιξη και να υπάρχει ένας εκπρόσωπος εργαζομένων στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας.[6]

5 με 6 εκατομμύρια διαδηλωτές υπολογίζεται ότι βγήκαν στους δρόμους του ισπανικού κράτους στις 8 Μάρτη του 2018, στη μεγαλύτερη απεργία των τελευταίων χρόνων.[7] Φέτος οργανώνεται ξανά απεργία που όπως δείχνουν τα πράγματα θα

είναι ακόμα μεγαλύτερη από την περσινή. Στην Ιρλανδία, τον περασμένο Μάη κερδήθηκε πανηγυρικά το δημοψήφισμα για το δικαίωμα στην έκτρωση κόντρα στο σκοταδισμό της Εκκλησίας και τα αφεντικά και στην Αμερική του Τράμπ, το #metoo κίνημα αποκαλύπτει σεξουαλικές παρενοχλήσεις στο χώρο του Χόλιγουντ.[8] Εκατοντάδες χιλιάδες γυναικών βγήκαν στους δρόμους της Βραζιλίας το περασμένο φθινόπωρο ενάντια στον ακροδεξιό, σεξιστή Μπολσονάρο φωνάζοντας "Όχι αυτόν!"[9].

Ο αγώνας ενάντια στις διακρίσεις και για τη γυναικεία απελευθέρωση στρέφεται ενάντια στο ίδιο σύστημα που γεννά τις κρίσεις, τη φτώχεια και τον πόλεμο. Τα αφεντικά ρίχνουν τα βάρη της αναπαραγωγής της εργατικής τάξης πάνω στην ίδια. Αυτό σημαίνει ότι οι λειτουργίες που εξασφαλίζουν έναν εργάτη ξεκούραστο, υγιή, μορφωμένο πέφτουν στις πλάτες των γυναικών. Είτε αυτό αφορά τους μελλοντικούς εργαζόμενους-τα παιδιά, είτε τους εν ενεργεία εργαζόμενους ή τους συνταξιούχους. Όλη αυτή η λειτουργία αποσπά τον έλεγχο της γυναίκας από τον ελεύθερο της χρόνο που θα μπορούσε να ασχολείται με την πολιτική, τις τέχνες, τον αθλητισμό παρά να πλένει πιάτα και να μαγειρεύει.

Για να διατηρήσουν αυτή τη λειτουργία οι καπιταλιστές επιστρατεύουν τα ιδεολογήματα του σεξισμού που προσπαθούν να παρουσιάσουν την ιδιαίτερη, αν όχι κατώτερη "φύση" της γυναίκας. Απ' αυτή την άποψη οι γυναίκες της εργατικής τάξης με τις γυναίκες που ανήκουν στην άρχουσα τάξη δεν έχουν κανένα κοινό συμφέρον σε αυτή τη μάχη. Αντίθετα, το γεγονός ότι ολοένα και μεγαλύτερα κομμάτια επιλέγουν να απαντήσουν στην ανισότητα με απεργίες γυναικών και αντρών είναι το κλειδί για το σωστό προσανατολισμό του πώς κερδίζεται αυτή η μάχη.

Η φετινή 8 Μάρτη μπορεί να είναι η αφετηρία όπου όλα τα αιτήματα εκείνα που εξασφαλίζουν την ισότητα των γυναικών γίνονται υπόθεση ολόκληρου του εργατικού κινήματος. Αυτό σημαίνει τα συνδικάτα και τα σωματεία να προσθέσουν πλάι σε όλες τις υπόλοιπες διεκδικήσεις και αυτές για ίση αμοιβή για ίση εργασία, λειτουργία 24ωρων παιδικών σταθμών, προστασίας των εγκύων, δημόσιων γηροκομείων, εστιατορίων στους χώρους δουλειάς. Μ' αυτό τον τρόπο το ατομικό γίνεται συλλογικό και δίνει αυτοπεποίθηση στις γυναίκες να αντιμετωπίζουν κάθε σεξιστική επίθεση είτε στο χώρο της δουλειάς είτε στο σπίτι.

Οι εμπειρίες από τα δύο προηγούμενα μεγάλα κινήματα για τη γυναικεία απελευθέρωση είναι πολύτιμες. Από το κίνημα στις αρχές του 20ου αιώνα και τη συμβολή της Τσέτκιν, της Κολλοντάι μέχρι τη δεκαετία του 60 και 70, τα συμπεράσματα είναι διδακτικά και σίγουρα μπορούν να τροφοδοτήσουν τις σημερινές συζητήσεις και αναζητήσεις ενός νέου κινήματος. Παλεύουμε για το Ψωμί, αλλά παλεύουμε και για τα Τριαντάφυλλα! ■

Σημειώσεις

1. https://adedy.gr/pagkosmiahmeragynaikas/
2. https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/gender-equality-index-2017-greece
3. http://ergatiki.gr/article.php?id=19705
4. http://ergatiki.gr/article.php?id=19775
5. https://www.theguardian.com/society/2019/jan/17/glasgow-council-women-workers-win-12-year-equal-pay-battle
6. https://www.theguardian.com/technology/2018/nov/01/google-walkout-global-protests-employees-sexual-harassment-scandals
7. http://ergatiki.gr/article.php?id=18048
8. http://www.socialismfrombelow.gr/article.php?id=1069
9. https://ergatiki.gr/article.php?id=19043&issue=1343

Σύσκεψη της Κίνησης για Απεργιακή 8 Μάρτη στα γραφεία της ΑΔΕΔΥ στις 4 Φλεβάρη. Όρθια η Αργυρή Ερωτοκρίτου.

21 Φλεβάρη. Από την κατάληψη των απεργών της ΠΟΕ ΟΤΑ στο Υπουργείο Οικονομικών

Ενάντια στην καταπίεση, η θεωρία και η πράξη

Η Μαρία Στύλλου εξηγεί γιατί μαζί με τις μεγάλες μάχες χρειάζονται και οι καθαρές ιδέες

Οι αποφάσεις 40 τουλάχιστον πρωτοβάθμιων σωματείων, της ΑΔΕΔΥ, μιας σειράς ομοσπονδιών και από αναρίθμητες εργατικές κινήσεις και τοπικές πρωτοβουλίες για την απεργία στις 8 Μάρτη είναι απόδειξη της δύναμης του εργατικού κινήματος και πάνω απ' όλα των γυναικών της εργατικής τάξης.

Όσο και να προσπάθησαν οι επιθέσεις του νεοφιλελευθερισμού και των δέκα χρόνων της παρατεταμένης ύφεσης να γυρίσουν τις εργαζόμενες πίσω στο σπίτι, δεν τα κατάφεραν. Η μαζική έξοδος των γυναικών στην παραγωγή μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και ιδιαίτερα στην Ελλάδα μετά την Μεταπολίτευση δεν έχει σταματήσει. Μπορεί να άλλαξαν οι συνθήκες απασχόλησης, η ελαστική απασχόληση να έχει αντικαταστήσει σε παλιούς και καινούργιους τομείς ένα μέρος από τη μόνιμη απασχόληση, σίγουρα χτύπησε η ανεργία, όμως αυτό δεν αναιρεί την αυξημένη παρουσία των γυναικών στους κόλπους της εργατικής τάξης.

Οι γυναίκες είναι πλειοψηφία σε τομείς κλειδιά σε όλο το δημόσιο (εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια), αλλά και έχουν εισβάλει σε κάστρα μέχρι τώρα της απασχόλησης αντρών (όπως πετρέλαια, φυσικό αέριο) και σε καινούργια κομμάτια, ηλεκτρονικά, νέες τεχνολογίες, ΜΜΕ.

Μέσα στην περίοδο οικονομικής κρίσης οι γυναίκες βγήκαν μαζικά από το σπίτι για δουλειά. Αυτό συνέβηκε και σε γυναίκες και άντρες που είχαν βγει στη σύνταξη. Η δεκαετία των μνημονίων όσο επηρέασε τις συνθήκες μέσα στην οικογένεια, άλλο τόσο επηρέασε και τις αλλαγές στην απασχόληση. Κάθε εργατικό νοικοκυριό βρέθηκε να μην τα βγάζει πέρα με τις περικοπές μισθών και συντάξεων και την ανεργία να κλαδεύει το εισόδημα και αυτό σήμαινε γυναίκες όλων των ηλικιών να αναζητούν και δεύτερη και τρίτη δουλειά για να τα βγάλουν πέρα.

Επιπλέον, οι αναταράξεις της κρίσης δεν ήταν μόνο οικονομικές. Οι πόλεμοι, οι κλιματικές καταστροφές, η εξαθλίωση στην ευρύτερη περιοχή έφεραν χιλιάδες και χιλιάδες γυναίκες στην Ελλάδα σαν πρόσφυγες και σαν οικονομικούς μετανάστες και τις οδήγησαν σε δουλειές και συνθήκες ζωής αντίστοιχες με

Δύο σκίτσα του Τζορτζ Γκρος. Η οικογένεια στον πλούτο και στη φτώχεια.

αυτές που βίωσε η εσωτερική μετανάστευση σε παλιότερες δεκαετίες.

Επειδή αυτές οι αλλαγές γίνονται σε συνθήκες επιθέσεων μέσα στους εργατικούς χώρους – αντί για μονιμότητα προσωρινότητα, αντί για αυξήσεις μειώσεις, αντί για συντάξεις επιδόματα πείνας, αντί για ισότητα ένταση των διακρίσεων ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες, αυτό έφερε τις γυναίκες μπροστά στις μάχες: σύγκρουση με τις συνθήκες αλλά και συμμετοχή μέσα στο εργατικό κίνημα που έδωσε μάχες και αντιστεκόταν – και συνεχίζει ακόμα.

Ενδεικτικό, αλλά όχι μοναδικό στοιχείο για τη ριζοσπαστικοποίηση που συνόδευσε αυτές τις εξελίξεις είναι το γεγονός ότι σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις στην περίοδο των μνημονίων, τα ποσοστά των ψήφων που πήγαν στα αριστερά κόμματα ήταν μεγαλύτερα στις γυναίκες. Χτυπητό παράδειγμα οι εκλογές το 2015 και η στροφή στον ΣΥΡΙΖΑ.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες έχει ανοίξει η μάχη ενάντια στις διακρίσεις και την ανισότητα που υπάρχει ανάμεσα στα δυο φύλα και στους μισθούς και στα επιδόματα και στις συνθήκες απασχόλησης, αλλά και τις συνθήκες μέσα στην οικογένεια. Η διεκδίκηση για απεργιακή 8 Μάρτη στην Ελλάδα δεν είναι απλά αποτέλεσμα και επιρροή από το τι έχει συμβεί τα τελευταία χρόνια σε Ευρώπη και Αμερική, αλλά ωρίμανση των συνθηκών και των διεκδικήσεων μακροχρόνια μέσα στο εργατικό κίνημα και στην Ελλάδα.

Ο Πρώτος και ιδιαίτερα ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος έβαλαν μαζικά τις γυναίκες στην παραγωγή. Η δουλειά στο εργοστάσιο, στο γραφείο, στις υπηρεσίες έπαψε να είναι γένος αντρικού, αλλά έγινε μαζικά γένους θηλυκού. Η μεγάλη και παρατεταμένη οικονομική ύφεση των τελευταίων δέκα χρόνων, έσπρωξε την εργατική τάξη και ιδιαίτερα τις γυναίκες στη σύγκρουση με τις συνθήκες, τις διακρίσεις και την ανισότητα. Και μαζί άνοιξε ξανά και η συζήτηση πώς παλεύονται οι διακρίσεις, οι σεξουαλικές παρενοχλήσεις, η βία και ο σεξισμός.

Το φύλο ή το σύστημα;

Η πιο συνηθισμένη άποψη μέσα στο φεμινιστικό κίνημα ήταν η θεωρία της πατριαρχίας. Από τις παλιές φεμινίστριες μέχρι σήμερα η ανάλυση που επικρατεί είναι ότι μέσα στον καπιταλισμό λειτουργούν δυο διαφορετικές σφαίρες – αυτή της παραγωγής που καθορίζεται από τις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής και η ιδιωτικοποιημένη αναπαραγωγή μέσα στην οικογένεια όπου οι άντρες (το φύλο και όχι το σύστημα) καταπιέζουν τις γυναίκες. Για κάποιες απ' αυτές τις απόψεις, οι άντρες έχουν υλικό συμφέρον απ' αυτή την καταπίεση και γι' αυτό συνεργάζονται στενά και με τους καπιταλιστές. Χαμηλοί μισθοί στις γυναίκες για να κρατιούνται οι ψηλοί μισθοί στους άντρες, τα επιδόματα, οι προαγωγές κ.α.

Κοινώς το αντρικό φύλο έχει υλικά οφέλη από την καταπίεση των γυναικών που έχει διαταξικό χαρακτήρα και απλώνεται από τις αστές μέχρι τις εργάτριες.

Οι άντρες εξασφαλίζουν μια προνομιακή θέση στο χώρο δουλειάς

όπου είχαν το μονοπώλιο των ειδικευμένων και καλύτερα αμειβόμενων εργατών και μια προνομιακή θέση στο σπίτι σαν αυτός που εξασφάλιζε τα προς το ζειν στην οικογένεια. Άρα και την τελευταία λέξη τι θα γίνει με τη ζωή και τις επιλογές όλης της οικογένειας.

Επειδή όμως με τις εξελίξεις η θεωρία της πατριαρχίας άρχισε να φθίνει, νέες θεωρίες όπως της ταυτότητας, των προνομίων, της διαθεματικότητας έκαναν την εμφάνισή τους. Το κοινό σε όλες αυτές – παρά τις διαφορές τους, όσο υπάρχουν – είναι ότι στέκονται στην επιφάνεια περιγράφοντας εικόνες και ότι προτείνουν λύσεις που διαιωνίζουν τη διαίρεση ανάμεσα στους καταπιεσμένους και στις καταπιεσμένες αντί να την ξεπερνάνε.

Η θεωρία της «ταυτότητας» και των "προνομίων" έχει σαν κέντρο τη διαφορετικότητα που υπάρχει ανάμεσα στους καταπιεσμένους ανάλογα με χρώμα, φύλο, εθνικότητα, σεξουαλική προτίμηση. Βλέπει πολλές πηγές καταπίεσης και διαφορετικά υποκείμενα αντίστασης και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι είναι αναγκαιότητα η ύπαρξη διαφορετικών κινημάτων που παλεύει το καθένα για τα δικά του αιτήματα. Οι κίνδυνοι από αυτή την αντιμετώπιση είναι φανεροί- διάσπαση και κατακερματισμός που φτάνει μέχρι την αντιπαλότητα π.χ. εχθρική στάση φεμινιστριών σε τρανς ή λευκών φεμινιστριών στο αντιρατσιστικό κίνημα.

Η θεωρία της διαθεματικότητας προσπάθησε να ξεπεράσει αυτές τις διασπάσεις προωθώντας την άποψη ότι τα άτομα είναι υποκείμενα πολλαπλών διακρίσεων – φύλου, χρώματος, εθνικότητας, σεξουαλικής προτίμησης, ακόμα και τάξης. Ωστόσο η ταξική θέση του καταπιεσμένου ή της καταπιεσμένης παραμένει απλά ως άλλος ένας παράγοντας δίπλα σε όλους τους άλλους. Με αυτόν τον τρόπο υποβαθμίζεται η ταξική δομή και οργάνωση της κοινωνίας ως αιτία των προβλημάτων και χάνεται ο ρόλος του καπιταλισμού στην αναπαραγωγή όλων των μορφών καταπίεσης- εθνικής, φυλετικής, θρησκευτικής, έμφυλης ...

Αυτή η αντίληψη είναι ένα βήμα μπροστά από τις πολλαπλές διαιρέσεις, αλλά ένα βήμα πίσω στο πώς παλεύεται η καταπίεση των πολλαπλώς καταπιεσμένων και πώς μπορείς να απαλλαγείς από τις αιτίες που τη δημιούργησαν – είναι μια αντίληψη που χωρίς να το επιδιώκει καταλήγει στην αντίληψη της υποκειμενικής αλλαγής (εναλλακτικός τρόπος ζωής), απέναντι σε ένα σύστημα που έχει τη δύναμη, την εξουσία να καθορίσει τις υλικές συνθήκες, τις ιδέες και τους θεσμούς, και πάνω απ' όλα την οικογένεια και την αναπαραγωγή της εργατικής τάξης.

Γκουρού αυτών των θεωριών και κινημάτων υπήρξαν πρώην μαρξιστές που μετά την υποχώρηση του Μάη του '68 την κάμψη του εργατικού κινήματος και της επαναστατικής αριστεράς πέρασαν στις απόψεις μιας κατακερματισμένης κοινωνίας και μιας κατακερματισμένης στρατηγικής, στη δοξασία των πολλαπλών υποκειμένων, των πολλών κινημάτων, και του αδιεξόδου. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν μεταμοντέρνες θεωρίες για την «κοινωνία των δυο τρίτων» ή για την μετατροπή της εργατικής τάξης σε «πλήθος». Ωστόσο, ξεχωρίζει η επιρροή θεωρητικών όπως ο Νέγκρι και ο Φουκώ. Όπως έγραφε ο Πάνος Γκαργκάνας πριν από πολλά χρόνια:

«Ο Φουκώ, ανάμεσα στους άλλους, εγκαταλείπει την εικόνα της κοινωνίας σαν ένα σύνολο που καθορίζεται από τη σύγκρουση κεφαλαίου εργασίας και στρέφεται στην εικόνα της κοινωνίας σαν ένα σύμπλεγμα από εξουσιαστικούς μικρόκοσμους. Η μαρξιστική εικόνα της ανατροπής της αστικής κυριαρχίας με τη συντριβή του κράτους από την εργατική τάξη κρίνεται από τον Φουκώ υπερβολικά συγκεντρωτική: έχει ένα υποκείμενο, έναν στόχο, οδηγεί κατ' ευθείαν σε νέες σχέσεις εξουσίας-γνώσης, στον Στάλιν.

Ο Φουκώ βλέπει, αντίθετα, πολλές διάχυτες αντιστάσεις που ξεκινούν από πολλά υποκείμενα και δεν συγκεντρώνονται. Μαζί με τον Ντελέζ και τον Γκουαταρί, ο Φουκώ προβάλει ένα «νομαδικό» πρότυπο επανάστασης όπου τα υποκείμενα αντιστέκονται σαν τους νομάδες, σε κλεφτοπόλεμο με τις εξουσίες. Δικαιολογημένα ο Νέγκρι αναγνωρίζει το χρέος της ιταλικής Αυτονομίας στον Φουκώ».[1]

Ποιος κερδίζει από την καταπίεση;

Απέναντι στις αυτόνομες σφαίρες εξουσίας και στα αυτόνομα κινήματα, ο Μαρξισμός μπορεί και συνδυάζει δυο πράγματα μαζί – την ανάλυση των βασικών συντεταγμένων ενός κοινωνικού συστήματος όπως είναι ο καπιταλισμός, ενώ ταυτόχρονα μπορεί και συγκεκριμενοποιεί το πώς καθορίζουν οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής την καταπίεση των γυναικών και το ρόλο που παίζει η εργατική οικογένεια.

Ο Μαρξ και ο Ένγκελς σε μια σειρά από βιβλία στη δεκαετία του 1840 (Γερμανική Ιδεολογία, Εισαγωγή στην πολιτική οικονομία, Κομμουνιστικό Μανιφέστο) επιχειρηματολογούσαν ότι η καταπίεση των γυναικών ήταν δεμένη με την ανάπτυξη της ταξικής κοινωνίας και μέσα σ' αυτή με το θεσμό της οικογένειας. Σε κάθε ταξική κοινωνία, υποστήριζαν, η μορφή και ο ρόλος της οικογένειας είναι διαφορετική, ανάλογα με τις ανάγκες του τρόπου παραγωγής και των σχέσεων παραγωγής που ισχύουν κάθε φορά. Στον καπιταλισμό υπάρχουν δυο τάξεις, των καπιταλιστών και των εργατών και οι οικογένειες καλύπτουν διαφορετικές ανάγκες και είναι διαφορετικά δομημένες, ανάμεσα σ' αυτές τις δυο τάξεις.

Η οικογένεια της κυρίαρχης τάξης έχει σαν στόχο τη διαιώνιση της ιδιοκτησίας και τον έλεγχο πάνω στα μέσα παραγωγής, την πολιτική εξουσία και στο κράτος. Η εργατική

21 Γενάρη 2017. Διαδήλωση στην Αθήνα ενάντια στην εκλογή του Τραμπ.

οικογένεια δεν είναι η διαιώνιση της πατριαρχικής οικογένειας της φεουδαρχίας αλλά μια σχέση που στηρίζεται από τη μια στη συμμετοχή αντρών και γυναικών στην παραγωγή και από την άλλη ο θεσμός που εξασφαλίζει την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης που έχει ανάγκη ο καπιταλισμός σε καθημερινή βάση στο εργοστάσιο. Η πηγή τους κέρδους είναι η εκμετάλλευση της εργατικής τάξης στην παραγωγή, η ανανέωση της εργατικής δύναμης είναι η ιδιωτικοποιημένη αναπαραγωγή μέσα στην εργατική οικογένεια.

Στους μισθούς, στα μεροκάματα, στις συνθήκες στην παραγωγή επικρατεί η ανισότητα και οι διακρίσεις για τις γυναίκες με τη δικαιολογία της προσωρινότητας, ενώ στην οικογένεια αυτή η προσωρινότητα μετατρέπεται σε μια σκλαβιά διαρκείας από το βαθύ ξημέρωμα μέχρι τα βαθιά μεσάνυχτα – στη κουζίνα, στον καθαρισμό, στο ντύσιμο, στην εκπαίδευση, και τις άλλες λειτουργίες – για τα παιδιά και για όλους/όλες που ζουν μαζί. Αυτή είναι η καταπίεση που καθορίζει τη ζωή, τις ιδέες, τις σχέσεις, την ψυχολογική κατάσταση των γυναικών και μέχρις ενός μεγάλου βαθμού και όλων των μελών της οικογένειας.

Στους Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς υπήρχε πρόσφατα ένα άρθρο με τίτλο «Πώς η εισοδηματική ανισότητα επηρεάζει την ψυχική υγεία.[2] Εκεί διαβάζουμε:

«Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας σχεδόν το 25% των κατοίκων στις ΗΠΑ πάσχουν από ψυχολογικά νοσήματα, ενώ στην Αυστραλία, στη Βρετανία και στον Καναδά τα ποσοστά φτάνουν στο 20%... Σύμφωνα με το βιβλίο δυο επιδημιολόγων με τίτλο «Το επίπεδο του μυαλού – the spirit level», η εξήγηση βρίσκεται στη μεγάλη εισοδηματική ανισότητα. Σε κράτη όπως οι ΗΠΑ και η Βρετανία η μεγάλη εισοδηματική ανισότητα οδηγεί σε χειρότερη ψυχική υγεία, σε αύξηση της βίας και σε χαμηλότερη παραγωγικότητα στην οικονομία». Παρόλο που ούτε η αρθρογράφος, ούτε οι Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς είναι μαρξιστές, βλέπουν τα στοιχεία που συνδέουν τις οικονομικές επιθέσεις, τα μνημόνια, τη λιτότητα με τις συνέπειες που έχουν αυτές πάνω στις ζωές των ανθρώπων μέσα στην οικογένεια. Δεν είναι δυο διαφορετικές σφαίρες μέσα στον καπιταλισμό, αλλά η επιβεβαίωση για το πώς οι υλικές συνθήκες μεγαλώνουν τις απάνθρωπες καταστάσεις που επικρατούν πολλές φορές μέσα και έξω από την οικογένεια. Γιατί η οικογένεια δεν είναι η φωλιά της ευτυχίας δυο ανθρώπων ή και περισσότερων που αποφάσισαν να ζήσουν μαζί, αλλά εκεί που ξεσπάνε τα αδιέξοδα ενός «άκαρδου κόσμου» - ή καλύτερα ενός βάρβαρου συστήματος.

Πώς αλλάζουν οι ιδέες;

Η πιο συνηθισμένη αντίδραση στις συζητήσεις για την καταπίεση είναι αυτή που ρίχνει το φταίξιμο στην παιδεία, στους χαρακτήρες

αντρών και γυναικών και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτά μπορούν να αλλάξουν με ατομική προσπάθεια και με πιο σωστή εκπαίδευση. Δεν είναι περίεργες αυτές οι αντιδράσεις, εάν δει κανένας ποιες είναι οι κυρίαρχες ιδέες μέσα στον καπιταλισμό και πώς λειτουργούν.

Για τις κυρίαρχες τάξεις η εκπαίδευση, η πληροφόρηση, τα ΜΜΕ είναι ένας σημαντικός τρόπος να ελέγχουν τις ιδέες του κόσμου.

Στη Γερμανική Ιδεολογία ο Μαρξ περιγράφει πώς *«η τάξη που έχει την ιδιοκτησία των μέσων υλικής παραγωγής έχει ταυτόχρονα κάτω από τον έλεγχο της και τα μέσα πνευματικής παραγωγής, έτσι ώστε να επηρεάζει απ' αυτά τις ιδέες όλων όσοι δεν έχουν δικά τους μέσα πνευματικής παραγωγής»*.[3] Η συγκεκριμενοποίηση αυτής της περιγραφής είναι καθημερινή εμπειρία των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των γονιών που στέλνουν τα παιδιά τους στα σχολεία από τον παιδικό σταθμό μέχρι το λύκειο και στη συνέχεια στις σχολές. Και ξέρουμε ότι δεν είναι ο μόνος χώρος που συλλογικά διαμορφώνονται οι ιδέες, παρόλο που είναι ένας από τους κεντρικούς.

Πώς αλλάζουν όλα αυτά; Ένα σκέλος είναι διεκδικώντας καλύτερα σχολεία, διορισμούς εκπαιδευτικών, ανοιχτά σχολεία για όλους/όλες (ανεξάρτητα από εθνικότητα, χρώμα, θρησκεία, σεξουαλική προτίμηση). Φτάνει ή χρειάζεται περισσότερα; Η απάντηση είναι ότι σίγουρα χρειάζονται περισσότερα.

Ένας βασικός λόγος είναι το απλό γεγονός ότι δεν έχουμε έλεγχο πάνω στους ιδεολογικούς μηχανισμούς. Δεν αποκτάμε αυτόν τον έλεγχο απλά και μόνο ψηφίζοντας μια προοδευτική κυβέρνηση όπως υποστήριζαν και υποστηρίζουν μια σειρά από κόμματα της αριστεράς. Ο έλεγχος παραμένει στους ιδιοκτήτες των ΜΜΕ, στο καθηγητικό κατεστημένο, σε σκοταδιστικούς θεσμούς όπως η Εκκλησία ή οι ιδιοκτήτες των ΠΑΕ που σπέρνουν στις κερκίδες τον σεξισμό απλόχερα.

Ευτυχώς υπάρχει άλλος δρόμος με τον οποίο αλλάζουν οι ιδέες: μέσα από τη συλλογική πάλη της εργατικής τάξης. Η εργατική τάξη δεν είναι παθητικός αποδέκτης των ιδεών που σερβίρουν οι κυρίαρχοι θεσμοί, αντιστέκεται στην εκμετάλλευση και η συλλογική αντίσταση γεννάει εμπειρίες και ιδέες που έρχονται σε σύγκρουση με τις κυρίαρχες. Αυτή η διαδικασία έχει γίνει πιο πλούσια σήμερα που η εργατική τάξη δεν είναι μόνο η μεγαλύτερη τάξη αριθμητικά παγκόσμια, αλλά και η πιο πολυεθνική και πολυφυλετική, μια τάξη που στους αγώνες της ενώνονται άνθρωποι πέρα από καταγωγή, θρησκεία, φύλο ή φυλή. Είναι λάθος η θεωρία περί μιας λευκής εργατικής τάξης που κουβαλάει τα αμαρτήματα του «ομαλού» απέναντι στον καθένα και στην καθεμιά που είναι διαφορετικός, στους μη λευκούς, «ανώμαλους» κλπ. Αυτή η περιγραφή ανήκει στο παρελθόν και στην πραγματικότητα ποτέ δεν ίσχυε.

Αντί να αντιμετωπίζουμε την καταπίεση σαν αποτέλεσμα των ανταγωνισμών ανάμεσα στα διάφορα άτομα, οι Μαρξιστές εξηγούν την καταπίεση σαν αποτέλεσμα της ταξικής κοινωνίας, βλέπουν ότι ωφελείται απ' αυτό η κυρίαρχη τάξη, και κατανοούν ότι οι διαφορετικές μορφές καταπίεσης καθορίζονται από την οικονομική βάση της κοινωνίας, από την εκμετάλλευση και το κυνήγι του κέρδους.

Είναι σαφές ότι τόσο ο ρατσισμός όσο και η καταπίεση των γυναικών λειτουργούν για το συμφέρον του καπιταλιστικού συστήματος. Αυτές οι ιδέες διαχέονται μέσα στην κοινωνία και λειτουργούν με μια σχετική αυτονομία από την οικονομική βάση, αλλά όπως υποστήριζε ο Ένγκελς, η αυτονομία τους βρίσκεται κάτω από τους περιορισμούς που βάζει η οικονομική δομή:

«Πολιτικές, νομικές, φιλοσοφικές, θρησκευτικές, λογοτεχνικές, καλλιτεχνικές και άλλες εξελίξεις στηρίζονται στην οικονομική εξέλιξη, και η μια επηρεάζει την άλλη. Υπάρχουν αλληλεπιδράσεις που καθορίζονται σε τελική ανάλυση από τις οικονομικές συνθήκες».[4]

Η εργατική τάξη όταν μπαίνει στη μάχη είτε για οικονομικούς λόγους, είτε για πολιτικές διεκδικήσεις, κουβαλάει μαζί τις αντιφατικές ιδέες. Εργάτες και εργάτριες αποδέχονται μια σειρά από συντηρητικές ή αντιδραστικές ιδέες, ενώ απορρίπτουν κάποιες άλλες. Μέσα σ' αυτές τις μάχες, εργάτες και εργάτριες καταλαβαίνουν τη δύναμη τους, βλέπουν πώς λειτουργεί ο καπιταλισμός, και μέσα σ' αυτές τις συνθήκες σπάνε παλιές ιδέες και προκαταλήψεις. Εκεί συγκρούονται οι παλιές ιδέες με τη συντροφικότητα του συλλογικού αγώνα και ανοίγουν νέοι ορίζοντες για έναν καινούργιο κόσμο και την προοπτική να τον κατακτήσουμε.

Η πάλη ενάντια στην καταπίεση βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σημείο. Η εμπειρία από τις προηγούμενες μάχες συνδέεται σήμερα με τις νέες αντιστάσεις που έχουν βγει τα τελευταία χρόνια σε όλον τον κόσμο. Για τις γυναίκες που παλεύουν σήμερα για ισότητα, ενάντια στις διακρίσεις και τις σεξουαλικές επιθέσεις και παρενοχλήσεις υπάρχει ένα νήμα που τις δένει με την απελευθερωτική έφοδο της Ρώσικης Επανάστασης, με τις κατακτήσεις του '68, με τους σημερινούς αγώνες στους χώρους δουλειάς για μονιμοποιήσεις, προσλήψεις, για να ξηλώσουμε όλα αυτά που μας κάνουν τη ζωή δύσκολη. Αυτό το νήμα παλεύουμε να πιάσουμε γερά όλο και περισσότερες και περισσότεροι. ■

Σημειώσεις

1. Πάνος Γκαργκάνας, «Φουκώ: Το μακρύ ταξίδι της Διαλεκτικής στη 'Μικροφυσική της εξουσίας'», περιοδικό Η Μαμή Νο 4, Μάης-Ιούνης 1984
2. Gillian Tett, How income inequality affects our mental health, Financial Times, 2/3 March 2019, https://www.ft.com/content/bf700f1a-3a22-11e9-b72b-2c7f526ca5d0
3. Marx-Engels, The German Ideology, Lawrence and Wishart, London 1965, σελ.61
4. Αναφέρεται από την Esme Choonara και τον Yuri Prasad στο άρθρο τους What's wrong with privilege theory? Στο περιοδικό International Socialism No 142, Άνοιξη 2014

Απεργιακή διαδήλωση από εργαζόμενες στο "Βοήθεια στο Σπίτι"

Η πάλη των γυναικών και οι δημοτικές εκλογές

Η Κατερίνα Θωίδου, δημοτική σύμβουλος στη Νίκαια, εξηγεί γιατί διεκδικούμε δημοτικές υπηρεσίες που να απαλλάξουν τις γυναίκες από τα βάρη του σπιτιού.

Φέτος η απεργιακή 8 Μάρτη δείχνει το δρόμο για το πώς μπορούμε να βάλουμε τέρμα στη γυναικεία καταπίεση, γιατί συνδέει τις μάχες που έχει να δώσει συνολικά η εργατική τάξη με διαχρονικά αιτήματα των γυναικών για ίση αμοιβή για ίση εργασία, θετικές διακρίσεις, παιδικούς σταθμούς, δημόσια υγεία και παιδεία και γενικότερα μία σειρά κοινωνικές κατακτήσεις που έχουν κατακρεουργηθεί από την κρίση και τα μνημόνια. Η απεργιακή 8 Μάρτη είναι μόνο η αρχή αυτής της καμπάνιας που χρειάζεται να αναδειχθεί όλη την επόμενη προεκλογική περίοδο, αναγκάζοντας τα συνδικάτα και όλη την αριστερά να πάψει να κρύβει το ζήτημα των σεξιστικών διακρίσεων κάτω από το χαλί.

Η άμεση συνέχεια αυτής της μάχης είναι οι Δημοτικές Εκλογές. Ο σεξισμός είναι άρρηκτα δεμένος με το γεγονός ότι ο καπιταλισμός από την εμφάνισή του μέχρι σήμερα, έχει αναθέσει στις πλάτες των γυναικών τη λειτουργία της αναπαραγωγής της εργατικής τάξης. Αυτή είναι μία διαδικασία που συνδέεται με την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης, δηλαδή την παραγωγή κέρδους. Η αντικαπιταλιστική αριστερά που παλεύει ενάντια στην εκμετάλλευση του καπιταλισμού χρειάζεται να βάλει σαν προτεραιότητα την πάλη ενάντια στη σεξιστική καταπίεση. Αυτό όμως δεν είναι μία αφηρημένη ιδεολογική συζήτηση. Γιατί η πραγματικότητα είναι ότι η καθημερινή ζωή των γυναικών εξαρτάται απόλυτα από το επίπεδο του κοινωνικού κράτους και κατ'επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών που υπάρχουν στις γειτονιές.

Η έλλειψη κοινωνικών δομών έχει σαν αποτέλεσμα η αναπαραγωγή να γίνεται όλο και περισσότερο ιδιωτική υπόθεση της οικογένειας και λόγω των σεξιστικών στερεοτύπων αυτή η λειτουργία γίνεται όλο και περισσότερο υπόθεση που πέφτει πάνω στις πλάτες των γυναικών. Μέσα στην περίοδο που το κράτος κυνηγά τα πρωτογενή πλεονάσματα για την αποπληρωμή του χρέους κάνοντας επιθέσεις σε βάρος του κοινωνικού κράτους η μητρότητα και η οικογενειακή φροντίδα γίνεται όλο και περισσότερο ατομική υπόθεση της γυναίκας.

Οι δήμοι έχουν να παίξουν τεράστιο ρόλο στη διαμόρφωση δομών κοινωνικής πρόνοιας για τη στήριξη της εργατικής οικογένειας και των γυναικών. Οι Δημοτικοί Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας,

τα δημοτικά ιατρεία, τα προγράμματα Βοήθεια στο Σπίτι, είναι κοινωνικές δομές που μπορούν να απαλλάξουν τις γυναίκες από τα βάρη του σπιτιού. Το αίτημα για δαπάνες για τις ανάγκες των εργαζόμενων και των κατοίκων σε κάθε πόλη και όχι για τις τράπεζες, το χρέος και τα πλεονάσματα είναι μία μάχη που χρειάζεται να δοθεί και η εξέλιξή της θα καθορίσει την καθημερινότητα εκατομμυρίων γυναικών της εργατικής τάξης.

Το τεράστιο κύμα αλληλεγγύης προς την καθαρίστρια που εργάζονταν σε παιδικό σταθμό του δήμου Βόλου, που ανάγκασε τελικά τον Άρειο Πάγο να την αθωώσει, είναι ένα δείγμα της ριζοσπαστικοποίησης και της οργής που επικρατεί μέσα στην κοινωνία για τις συνθήκες ζωής των γυναικών, οι οποίες γίνονται όλο και πιο καταπιεστικές όσο βαθαίνει η οικονομική κρίση. Η καθαρίστρια πήγε φυλακή με την απίθανη αιτιολόγηση πως το δημόσιο υπέστη ζημιά από την αμοιβή της. Όμως η ζημιά που το ίδιο το σύστημα επιβάλει στη ζωή των γυναικών δεν είναι ένα θέμα που αξίζει προσοχής, γιατί πολύ απλά το ότι μία γυναίκα είναι υποχρεωμένη να ζει 24 ώρες το 24ωρο με την έννοια της φροντίδας του νοικοκυριού, των παιδιών, των ηλικιωμένων, των αρρώστων και την ίδια στιγμή να γίνεται αντικείμενο των σεξιστικών επιθέσεων, θεωρείται απόλυτα φυσιολογικό και δεδομένο.

Φτώχεια γένους θηλυκού

Σε όλο τον πλανήτη ένα κίνημα γυναικών κάνει την εμφάνισή του παλεύοντας ενάντια στις διακρίσεις με βάση το φύλο. Αυτό το κίνημα ξαναβάζει στην ατζέντα ζητήματα τα οποία έμοιαζαν ξεχασμένα για δεκαετίες. Ειδικά μέσα στην περίοδο της επέλασης του νεοφιλελευθερισμού τα γυναικεία δικαιώματα έγιναν βορά στην ανάπτυξη της αγοράς που επέβαλε την κατάργηση μίας σειράς κατακτήσεων της μεταπολίτευσης που κερδήθηκαν κάτω από την πίεση του κινήματος του Μάη του ’68.

Οι γυναίκες σήμερα να είναι πρώτες σε ποσοστό φτώχειας παγκοσμίως. Αν μιλάμε για την Ελλάδα, στο σημείωμα «Εκθήλυνση της Φτώχειας», του Παρατηρητηρίου της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, τον Αύγουστο του 2018, διαβάζουμε ότι *«οι γυναίκες αποτελούν το 60,51% του μερικώς απασχολούμενου πληθυσμού»*, ενώ *«το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ανέρχονταν σε 25,4%, και των ανδρών σε 17,7%»*. Όπως διαπιστώνει η Έκθεση η φτώχεια των γυναικών αυξάνεται ταυτόχρονα με τη μείωση της κοινωνικής παρέμβασης του κράτους, *«εξαιτίας της έμφυλης λειτουργίας της αγοράς εργασίας (μικρότερες αμοιβές, δυσκολίες στην ανέλιξη, έλλειψη κοινωνικών δομών, διατήρηση παραδοσιακών προτύπων ως υπεύθυνης για τη φροντίδα των παιδιών κλπ)»*. Δίπλα σε αυτή την εικόνα έρχεται να προστεθεί η απλήρωτη εργασία που είναι αναγκασμένη να προσφέρει η γυναίκα μέσα στο σπίτι. Μία πρόσφατη μέτρηση λέει ότι «ο χρόνος που δαπανάται σε «απλήρωτη εργασία» -δουλειές του σπιτιού, φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, ψώνια, αποκαλύπτει τεράστιο χάσμα ανάμεσα στα φύλα.

Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες με τις χειρότερες επιδόσεις, με τις γυναίκες να κάνουν απλήρωτη εργασία που φτάνει τις 4 ώρες και 26 λεπτά τη μέρα, και τους άντρες λίγο πάνω από μιάμιση ώρα. Ο μέσος όρος των 28 χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, σε μελέτη του 2018, δείχνει ότι οι άντρες συνεισφέρουν κατά 50% σχεδόν λιγότερο χρόνο από τις γυναίκες στην απλήρωτη εργασία.

Είναι επείγον σήμερα να παλέψουμε για να μετατρέψουμε τους Δήμους σε στήριγμα για τις ανάγκες της εργατικής οικογένειας και της γυναίκας. Να απαιτήσουμε προγράμματα κοινωνικής πολιτικής και συνολικά να παλέψουμε για να πάψει το σύστημα να βασίζεται στην απλήρωτη εργασία των γυναικών στο νοικοκυριό, ώστε καμία γυναίκα να μην είναι υποχρεωμένη να μαγειρεύει, ή να πλένει ή να φροντίζει τους αρρώστους και τους ηλικιωμένους αλλά να έχει οποιαδήποτε βοήθεια χρειάζεται κάθε στιγμή της ημέρας ή της νύχτας για το δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο, στην ενασχόληση με την τέχνη, την πολιτική, τον αθλητισμό και οτιδήποτε άλλο την ενδιαφέρει.

Μία βασική διαχρονική διεκδίκηση του γυναικείου κινήματος από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, είναι οι δημόσιοι και δωρεάν παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί για όλα τα παιδιά με 24ωρη λειτουργία. Οι παιδικοί σταθμοί άρχισαν να φτιάχνονται μαζικά στην Ελλάδα κατά την περίοδο της δεκαετίας του ‘70 ως κομμάτι των διεκδικήσεων του κινήματος της Μεταπολίτευσης, με σκοπό την εξυπηρέτηση των μητέρων που άρχισαν να μπαίνουν μαζικά στην παραγωγή. Αρχικά ανήκαν στο υπουργείο Υγείας και από το 2001 και μετά η ευθύνη πέρασε στους Δήμους, χωρίς όμως αυτό να συνοδεύεται και με την ανάλογη κρατική χρηματοδότηση. Αντίθετα δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την εν μέρη ιδιωτικοποίησή τους με την επιβολή τροφείων.

Οι Δήμοι ίδρυσαν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου τα οποία διαχειρίζονταν τα κονδύλια που αποφασίζονται από τον ετήσιο προϋπολογισμού, όχι με βάση τις ανάγκες που υπάρχουν σε κάθε γειτονιά, αλλά με βάση τα έσοδα. Με την επιβολή του Καλλικράτη και την πολιτική των ισοσκελισμένων προϋπολογισμών το κράτος άρχισε να μειώνει την κρατική χρηματοδότηση και οι Δήμοι άρχισαν να αυξάνουν τα τροφεία. Τα τελευταία χρόνια με το πρόγραμμα «Εναρμόνιση Οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» της ΕΕΤΑΑ (Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης) οι παιδικοί σταθμοί λειτουργούν στην ουσία με κονδύλια του ΕΣΠΑ. Το ΕΣΠΑ δεν χρηματοδοτεί παιδικούς σταθμούς αλλά παιδιά. Τα λεγόμενα VOUCHER που παίρ-

νει κάθε παιδί μπορεί να το εξαργυρώσει σε δημόσιους ή ιδιωτικούς παιδικούς σταθμούς. Τα κριτήρια για να δοθούν τα VOUCHER είναι όμως πολύ αυστηρά και απαιτείται πλήθος προϋποθέσεων, γεγονός που αποκλείει πολλές περιπτώσεις παιδιών. Το 2018 γύρω στα 50.000 παιδιά που είχαν κάνει αιτήσεις δεν πέρασαν στο πρόγραμμα. Έτσι στις γειτονιές ξεφυτρώνουν ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί σαν τα μανιτάρια.

Με αυτόν τον τρόπο από την περίοδο των μνημονίων χιλιάδες παιδιά πετάχτηκαν εκτός δημοτικών παιδικών σταθμών. Στο Ενημερωτικό Σημείωμα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας τον Δεκέμβριος 2018 με τίτλο «Η αγάπη ως δουλειά» αναφέρει ότι *«τα ποσοστά των παιδιών κάτω των 3 ετών που δεν εξυπηρετούνται από κάποια δομή φροντίδας τα τελευταία χρόνια κυμαίνονται από 80 έως 92%»*, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στην προτελευταία θέση των χωρών της ΕΕ, σε ποσοστό 44% παιδιών άνω των 3 ετών που εξυπηρετούνται από δομές φροντίδας.

Το αποτέλεσμα, σύμφωνα με την έκθεση είναι ένας μεγάλος αριθμός γυναικών να αναγκάζεται να διακόπτει την εργασία του ή να μειώνει τις ώρες εργασίας για την ανατροφή των παιδιών. *"Στην Ελλάδα αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών φύλαξης, ιδιαίτερης σημασίας κρίνεται το γεγονός ότι στο σύνολο των νοικοκυριών με ένα τουλάχιστον παιδί ηλικίας 0-12 ετών που κάνει χρήση αυτών των υπηρεσιών (105.480 νοικοκυριά), το 92,5% δηλώνει κάποιου βαθμού δυσκολία στην κάλυψη του σχετικού κόστους. Το 69,5% των νοικοκυριών δηλώνει μικρή δυσκολία, το 14,9% δυσκολία και το 8% μεγάλη δυσκολία στην κάλυψη του εν λόγω κόστους"* αναφέρει πολύ χαρακτηριστικά η Έκθεση.

Σα να μην έφταναν όλα αυτά η νέα νομοθετική ρύθμιση του υπουργείου Παιδείας σύμφωνα με την οποία όλα τα παιδιά που βρίσκονται στη ηλικία των 4 ετών θα πρέπει υποχρεωτικά να πάνε στο νηπιαγωγείο και όχι στον παιδικό σταθμό

Οι γυναίκες στην πρώτη γραμμή του αγώνα των Εκπαιδευτικών

πρόκειται να φορτώσει ακόμα μεγαλύτερα βάρη στις γυναίκες. Ο νόμος φέτος εφαρμόστηκε πιλοτικά σε κάποιους δήμους, ενώ από του χρόνου θα είναι υποχρεωτικός.

Παιδικοί σταθμοί

Το αποτέλεσμα θα είναι οι γονείς και ιδιαίτερα οι γυναίκες να αντιμετωπίζουν τεράστιο πρόβλημα καθώς τα ωράρια και ο χρόνος λειτουργίας του νηπιαγωγείου είναι διαφορετικός από αυτά των παιδικών σταθμών. Οι παιδικοί σταθμοί κλείνουν στις 4 το μεσημέρι ενώ τα σχολεία στη 1μμ, με κάποιες μέρες να ολοκληρώνουν το πρόγραμμα τους πιο νωρίς. Επίσης οι παιδικοί σταθμοί ολοκληρώνουν την χρονιά τους τον Ιούλιο ενώ τα νηπιαγωγεία τον Μάιο. Επιπλέον πρόκειται να δημιουργηθεί τεράστιο πρόβλημα, αφού ήδη υπάρχουν νηπιαγωγεία που στεγάζονται σε κοντέινερ και επιπλέον το υπουργείο Παιδείας μιλά για προσλήψεις 15.000 εκπαιδευτικών και σε βάθος τριετίας... Ήδη λόγω της έλλειψης προσωπικού υπάρχει τεράστιο πρόβλημα με τη λειτουργία του Ολοήμερου σχολείου, το οποίο και αυτό συστάθηκε με στόχο να βοηθήσει τους εργαζόμενους γονείς, αλλά από τη στιγμή που δεν υπάρχουν οι απαιτούμενοι δάσκαλοι ειδικοτήτων είτε λειτουργεί ως πάρκινγκ παιδιών είτε τα παιδιά σχολάνε νωρίτερα από τις 4μμ που είναι το προβλεπόμενο ωράριο. Την ίδια στιγμή οι τάξεις ένταξης και η πρόσθετη διδακτική στήριξη τείνουν προς εξαφάνιση.

Διεκδικούμε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς σε κάθε γειτονιά, για όλα τα παιδιά, χωρίς τροφεία. Παράλληλα παλεύουμε για δημόσια και δωρεάν παιδεία για όλους, με αύξηση των δαπανών για την παιδεία, για σύγχρονα σχολικά κτίρια και υποδομές, αύξηση των κονδυλίων για τις σχολικές επιτροπές, προσλήψεις μόνιμων εκπαιδευτικών με βάση την προϋπηρεσία, μόνιμων καθαριστριών και σχολικών φυλάκων, να δημιουργηθούν νέα σχολεία και νέα νηπιαγωγεία για να κάνουν τα παιδιά μάθημα σε κατάλληλες συνθήκες, να επεκταθεί η διανομή σχολικών γευμάτων για όλα τα παιδιά.

Κρίσιμο ζήτημα είναι η ύπαρξη κοινωνικών υπηρεσιών σε κάθε Δήμο που να καλύπτουν τις ανάγκες των γυναικών. Στο βωμό των μνημονίων και των πρωτογενών πλεονασμάτων έχουν θυσιαστεί κάθε είδους κονδύλια που προορίζονταν για την κοινωνική πολιτική. Πλέον ούτε οι δήμοι ούτε οι περιφέρειες έχουν τη δυνατότητα να δαπανούν κονδύλια από «Ιδίους Πόρους» για αυτούς τους σκοπούς. Η κοινωνική πολιτική εξαρτάται και αυτή από τα διάφορα ΕΣΠΑ και με συνεργασίες των δήμων με κάθε λογής ΜΚΟ. Τα διάφορα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής για διανομή τροφίμων σε άπορες οικογένειες ή τα διάφορα κοινωνικά φαρμακεία, παντοπωλεία κλπ, είναι στην ουσία προγράμματα βιτρίνας και μάλιστα με ημερομηνία λήξης το 2020, που σε καμία περίπτωση δεν καλύπτουν τις

πραγματικές ανάγκες.

Χρειάζεται άμεσα να παλέψουμε για δημόσιες δομές αλληλεγγύης για τις οικονομικά αδύναμες οικογένειες και ειδικά τις μονογονεϊκές, για δημοτικά ιατρεία, δομές πρόληψης, στήριξης και περίθαλψης τοξικοεξαρτημένων χωρίς εκχώρησή τους σε ΜΚΟ και ιδιωτικές επιχειρήσεις, στήριξη και φροντίδα για τους πάσχοντες και υποστήριξη στις οικογένειες των ατόμων με αναπηρία, ψυχικές παθήσεις, εξαρτήσεις από ουσίες, κακοποιημένους και εγκαταλελειμμένους. Να φτιαχτούν δομές ψυχοκοινωνικής στήριξης για κάθε οικογένεια ή άτομο που αντιμετωπίζει ανάλογα προβλήματα. Να επεκταθεί η ειδική αγωγή. Να γίνουν δημοτικά γηροκομεία με δωρεάν διαμονή γερόντων σε κάθε δήμο. Ενίσχυση με προσωπικό, προσλήψεις και μονιμοποιήσεις εργαζόμενων στους ΟΤΑ, για να υπάρχουν δημόσιες υποδομές με μόνιμη κρατική χρηματοδότηση για πλήρη και δωρεάν λειτουργία όλων των κοινωνικών υπηρεσιών πρόνοιας. Στήριξη των ΚΑΠΗ ώστε να μπορούν να παρέχουν ουσιαστική στήριξη στους ηλικιωμένους και όχι να λειτουργούν σαν καφενεία.

Μια άλλη πολύ σημαντική δομή, είναι η υπηρεσία «Βοήθεια στο Σπίτι». Σκοπός του είναι η βελτίωση της καθημερινότητας των ηλικιωμένων και των ατόμων με κινητικά προβλήματα. Στελεχώνεται από κοινωνικούς λειτουργούς νοσηλευτές οικογενειακούς βοηθούς, οι οποίοι κατάφεραν να συγκροτήσουν σωματεία σε όλη την Ελλάδα και με τους απεργιακούς τους αγώνες να κερδίσουν τη μονιμοποίησή τους. Και πάλι όμως οι 3.000 εργαζόμενοι που πρόκειται να μονιμοποιηθούν μετά από 15 χρόνια εργασίας, είναι σταγόνα στον ωκεανό για τις ανάγκες που υπάρχουν. Στο Δήμο Νίκαιας για παράδειγμα με πληθυσμό 100.000 κατοίκων, υπάρχουν μόνο 7 εργαζόμενοι στο πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι».

Παράλληλα χρειάζεται να παλέψουμε για δωρεάν περίθαλψη, εξετάσεις, φάρμακα, θεραπείες για όλους. Να ενισχυθούν τα δημόσια νοσοκομεία με προσωπικό και υποδομές, να μονιμοποιηθούν οι χιλιάδες συμβασιούχοι που καλύπτουν τις τρύπες της έλλειψης προσωπικού. Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας για όλους και σε κάθε γειτονιά με ενίσχυση ιατρικού, νοσηλευτικού και διοικητικού προσωπικό, να εξοπλιστούν με όλα τα απαραίτητα τεχνικά μέσα, να προσληφθούν μεταφραστές για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που έχουν ανάγκη περίθαλψης. Δίπλα στα αιτήματα για πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας για όλους, διεκδικούμε δημόσια και δωρεάν προγράμματα πολιτισμού και αθλητικών δραστηριοτήτων για παιδιά και ενήλικες με δωρεάν συμμετοχή και κατάργηση της εισφοράς.

Αντισύλληψη

Ταυτόχρονα με την προστασία της μητρότητας χρειάζεται να παλέψουμε για το δικαίωμα κάθε γυναίκας να ελέγχει το σώμα της και την αναπαραγωγική της ικανότητα. Χρειάζεται να διεκδικήσουμε ενημερωτικά προγράμματα για τις μεθόδους αντισύλληψης στα σχολεία και στις γειτονιές, πρωτοβάθμια περίθαλψη για τις γυναίκες με δωρεάν ΤΕΣΤ – ΠΑΠ και μαστογραφίες, ασφαλείς και δωρεάν εκτρώσεις στα δημόσια νοσοκομεία.

Έχουμε τη δύναμη να διεκδικήσουμε όλα αυτά τα αιτήματα μέσα από την πάλη των εργαζόμενων και των συνδικάτων στους δήμους, στα σχολεία, στα νοσοκομεία, μέσα από τους συλλόγους γονέων και τα τοπικά κινήματα κατοίκων σε κάθε πόλη. Οι αγώνες των συλλόγων γονέων ενάντια στις συγχωνεύσεις των σχολείων, των εργαζόμενων στα νοσοκομεία για μόνιμη και σταθερή εργασία, των εκπαιδευτικών για τις μονιμοποιήσεις των αναπληρωτών, των εργαζόμενων στους δήμους για μονιμοποιήσεις, ΒΑΕ, ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις δείχνουν ότι σε κάθε πόλη και γειτονιά υπάρχει η δύναμη που μπορεί να παλέψει για να πάρει πίσω όλα όσα μας κλέψανε. Μέσα από τους κοινούς αγώνες, μέσα από τα συνδικάτα και τα κινήματα, άντρες και γυναίκες διαμορφώνουν πολύτιμες εμπειρίες και την ίδια στιγμή αρχίζουν να βάζουν σε αμφισβήτηση όλα τα ιδεολογήματα που καλλιεργεί η κυρίαρχη τάξη για να τους διαχωρίσει. Έτσι μπορούμε να παλέψουμε ενάντια στη σεξουαλική παρενόχληση στο δρόμο, στο σπίτι και στη δουλειά, έτσι στέλνουμε το μήνυμα ότι οι δήθεν «φυσικοί νόμοι» της γυναικείας κατωτερότητας -που δεν τίποτε άλλο παρά νόμοι του καπιταλισμού- μπορούν να ανατραπούν.

Η αντικαπιταλιστική αριστερά, με την έμπνευση των κινημάτων και των διεκδικήσεων των γυναικών και στην περίοδο της ρώσικης επανάστασης αλλά και στο Μάη του ’68, βάζει στόχο να παλέψει μαζί με όλη την εργατική τάξη, μέσα από αυτούς τους αγώνες για να τσακίσει τις σεξιστικές διακρίσεις. Και ταυτόχρονα να συνδέσει τη μάχη ενάντια στην καταπίεση με τη συνολικότερη μάχη ενάντια στο σύστημα του καπιταλισμού.

Όλα τα κονδύλια για την εξυπηρέτηση αυτών των αναγκών μπορούν να βρεθούν αν γυρίσουν πίσω στους ΟΤΑ όλα τα κονδύλια που περικόπηκαν την περίοδο των μνημονίων, αν γυρίσουν δηλαδή οι ΚΑΠ που μειώθηκαν κατά 60%. Τότε υπάρχουν όλες οι δυνατότητες να εξυπηρετηθούν οι βασικές ανάγκες όλων μας, γυναικών, αντρών ή όπως αυτοπροσδιορίζεται ο καθένας και η καθεμιά . Να διεκδικήσουμε αντί οι προτεραιότητες της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ να είναι η εξυπηρέτηση του χρέους σε βάρος των αναγκών της εργατικής τάξης, να παλέψουμε για διαγραφή του χρέους, για κρατικοποίηση των τραπεζών κάτω από εργατικό έλεγχο. Το δυνάμωμα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς μπορεί να γίνει το οργανωτικό και πολιτικό στήριγμα αυτών των αγώνων όλων των αγώνων που χρειάζεται να δώσουμε το επόμενο διάστημα για να τα πάρουμε όλα πίσω, για δήμους σύμφωνα με τις ανάγκες των εργαζόμενων και των κατοίκων και όχι του κέρδους και των καπιταλιστών. ■

Ο αντιρατσισμός όπλο για το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων

Η Βανίνα Τζιουντιτσέλι, στέλεχος του NPA, γράφει για τα πολιτικά προχωρήματα του κινήματος στη Γαλλία

Τα τελευταία χρόνια, επειδή ο ρατσισμός και η άκρα δεξιά ενισχύονται σε όλη την Ευρώπη, συντονισμένες αντιρατσιστικές και αντιφασιστικές διαδηλώσεις οργανώνονται σε διάφορες πρωτεύουσες γύρω από τη Διεθνή Ημέρα κατά του ρατσισμού στις 21 Μάρτη. Ενώ όμως σε κάποιες χώρες οι διαδηλωτές ξεπέρασαν τις δεκάδες χιλιάδες ή ακόμα και τις εκατοντάδες χιλιάδες, είναι κοινή διαπίστωση όσων συμμετέχουν στα κινήματα στη Γαλλία ενάντια στο κρατικό ρατσισμό και την αστυνομική βία, ενάντια στο φασισμό, για το άνοιγμα των συνόρων και τα ίσα δικαιώματα, ότι συναντούν σοβαρές δυσκολίες να κινητοποιήσουν σε αντίστοιχα μαζικές κλίμακες.

Κι όμως, η Γαλλία είναι μια από τις χώρες όπου το επίπεδο των κινητοποιήσεων, των διαδηλώσεων και των απεργιών πάνω στα κοινωνικά ζητήματα είναι από τα υψηλότερα : κίνημα ενάντια στον εργασιακό νόμο του 2016, κινητοποιήσεις των φοιτητών, των σιδηροδρομικών και των δημοσίων υπαλλήλων το 2018, και από τον Νοέμβρη του 2018 τα Κίτρινα Γιλέκα.

Πώς εξηγείται αυτό το παράδοξο; Αποτελούνται το εργατικό και τα κοινωνικά κινήματα από άτομα που έχουν κερδηθεί στις εθνικιστικές ιδέες; Η μήπως ισχύει το αντίθετο; Μήπως τα κινήματα έχουν ξεφύγει από αυτόν τον κίνδυνο, ενώ αντίθετα είναι μέσα σε όλη την υπόλοιπη κοινωνία, στα κομμάτια που δεν κινητοποιούνται που αναπτύσσεται ο εθνικισμός; Η μήπως ισχύουν και τα δύο; Αυτό το άρθρο θα προσπαθήσει να δείξει πως η έως τώρα εμπειρία του κινήματος των Κίτρινων Γιλέκων μπορεί να διαφωτίσει αυτή τη συζήτηση.

Πόλωση και αστάθεια

Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ο Μακρόν βγήκε πρόεδρος την άνοιξη του 2017 καθιστούσαν πολύ πιθανές τόσο την έκρηξη των αντιστάσεων της τάξης μας όσο και την ενίσχυση του φασιστικού κινδύνου.

Την χρονιά πριν από την εκλογή του, το κίνημα ενάντια στο "εργατικό νόμο" είχε επί 5 μήνες συνδυάσει απεργίες, διαδηλώσεις, μπλόκα και καταλήψεις δημόσιων χώρων. Η κυβέρνηση είχε εγκρίνει τον ισχύοντα νόμο, παρακάμπτοντας την βουλή. Λίγους μήνες μετά, σε μια από τις γαλλικές αποικίες, στη Γουιάνα, μια εκρηκτική γενική απεργία που διήρκεσε ένα μήνα, ανάγκασε την κυβέρνηση να υποχωρήσει σε μία σειρά από διεκδικήσεις.

Στις προεδρικές εκλογές, τα πα-

ραδοσιακά κόμματα - της αριστεράς (το Σοσιαλιστικό Κόμμα) και της δεξιάς (Ρεπουμπλικάνοι) –εγκαταλείφθηκαν, ενώ το Εθνικό Μέτωπο (ΕΜ) –ένα φασιστικό κόμμα - πήρε σχεδόν 11 εκατομμύρια ψήφους. Η αποδαιμονοποίηση του ΕΜ σε μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης δεν οφείλεται στο ότι το ίδιο έβαλε νερό στο κρασί του, αλλά στην ρατσιστική και αυταρχική στροφή των παραδοσιακών κομμάτων, και τμημάτων της αριστεράς που στήριξαν ισλαμοφοβικούς νόμους, την απέλαση των μεταναστών που δεν έχουν χαρτιά αλλά και το καθεστώς μόνιμης έκτακτης ανάγκης που έχει κηρυχθεί.

Βασισμένος στην οργάνωση «Εμπρός!» που είχε δημιουργήσει λίγους μήνες νωρίτερα και που γυρνούσε αποκλειστικά γύρω από την υποψηφιότητά του ίδιου, ο Εμανουέλ Μακρόν εκμεταλλεύτηκε το κενό που είχε δημιουργηθεί. Ωστόσο, εκλέχθηκε μόνο από το 1/5 των εκλογικού σώματος. Υπό αυτές τις συνθήκες και δεδομένου του ποσοστού της αποχής, ο Μακρόν και η κυβέρνησή του κατέληξαν να είναι η ασθενέστερη κυβέρνηση από το 1958. Με την αλαζονεία που τον διακρίνει ο Μακρόν αποφάσισε παρόλα αυτά, να εφαρμόσει την πολιτική που η γαλλική άρχουσα τάξη περίμενε εδώ και δεκαετίες ξεκινώντας μια ολομέτωπη επίθεση εναντίον ολόκληρης της κοινωνίας. Με το καλημερα ξεκινάει μεταρρυθμίσεις λιτότητας, την αυταρχική ενίσχυση του κράτους και τον έλεγχο της μετανάστευσης χτυπώντας όλα τα κομμάτια της κοινωνίας: μαθητές, μισθωτούς, συνταξιούχους, μετανάστες, δημόσιους υπάλληλους, τις εργατικές οικογένειες των προαστίων κτλ.

Από την μεριά της, η άκρα δεξιά, καθώς βρισκόταν σε φάση αναζήτησης στρατηγικής για την οικοδόμηση ενός μαζικού φασιστικού κόμματος παράλληλα με την προσπάθεια να κερδίσει κομμάτια της άρχουσας τάξης στο στόχο της, ανέλαβε πρωτοβουλίες κυρίως μέσω βίαιων ριζοσπαστικών ομάδων που σχετίζονται με το ΕΜ. Άνοιξαν κτίρια στα κέντρα των μεγάλων πόλεων και οργάνωσαν επιθέσεις σε μετανάστες ή ακόμα και σε φοιτητές και στις καταλήψεις των πανεπιστημίων.

Ένα νέο κίνημα αντίστασης ξαναβγήκε στο δρόμο την άνοιξη του 2018 χωρίς όμως να καταφέρει να κάμψει την κυβέρνηση. Οι κοινωνικές, οι συνδικαλιστικές και οι πολιτικές οργανώσεις ήταν κατώτερες των περιστάσεων, κολλημένες σε μια ανάλυση της κατάστασης, σύμφωνα με την οποία ο συσχετισμός των δυνάμεων ήταν πολύ αρνητικός για να μπορεί κανείς να ελπίζει ότι θα κερδίσει.

Κίτρινα Γιλέκα

Σε αυτή τη συγκυρία εμφανίστηκε το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων. Και αυτή η συγκυρία είναι που καθιστά δυνατή την κατανόηση και την ανάλυση του κινήματος αυτού ή μάλλον της δυναμικής του.

Η αριστερά είχε ταυτίσει τις δυνατότητες εξέγερσης με το χαμηλό εκλογικό της ακροατήριο και δεν μπορούσε να φανταστεί ότι θα μπορούσε να αναπτυχθεί ένα κίνημα χωρίς την παρέμβασή της. Γι’ αυτό είχε παραλύσει. Κι όμως η εξέγερση ξέσπασε έξω από τα συνηθισμένα πλαίσια με εκρηκτικό τρόπο και ξαφνιάζοντας τους πάντες.

Οι κινητοποιήσεις ξεκίνησαν ενάντια σ’ ένα νέο φόρο πάνω στο πετρέλαιο και τη βενζίνη με το πρόσχημα της καταπολέμησης της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Καθώς τα κομμάτια του πληθυσμού που κινητοποιήθηκαν δεν ήταν τα συνήθη, και επειδή υποστηρίζονταν από ακροδεξιά ρεύματα, η πλειονότητα της συνδικαλιστικής και πολιτικής αριστεράς αντιμετώπισε το κίνημα με δυσπιστία σε τέτοιο βαθμό που εξέδωσαν δελτία τύπου ενάντια στη συμμετοχή στην πρώτη ημέρα δράσης που είχε προγραμματιστεί για τις 17 Νοεμβρίου.

Όμως η μαζική λαϊκή υποστήριξη στο κίνημα οφείλονταν στη εμφανή ταξική του φύση καθώς αυτό που αναδείκνυε από πολύ νωρίς ήταν η μείωση της αγοραστικής δύναμης, οι δυσκολίες να τα βγάλει ο κόσμος πέρα στο τέλος του μήνα και η καταγγελία των πολιτικών του Μακρόν που καταργεί τον φόρο περιουσίας για τους πλούσιους, αλλά απαιτεί όλο και περισσότερες θυσίες από τα λαϊκά στρώματα.

Αλλά σε μια κοινωνία όπου η κοινωνική οργή συνδυάζεται με μια αύξηση των ρατσιστικών προκαταλήψεων, αυτό το κίνημα ήταν επίσης αρκετά ετερογενές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπήρξαν επιθέσεις εναντίον μεταναστών. Δεν μας προκαλεί έκπληξη αφού περισσότερα από 10 εκατομμύρια άτομα ψηφίζουν το Εθνικό Μέτωπο και αποδέχονται τα ρατσιστικά και εθνικιστικά επιχειρήματα αυτού του κόμματος.

Αυτό από μόνο του μας δείχνει ότι τα κοινωνικά ζητήματα, απομονωμένα, δεν αρκούν για να ξεχωρίσουν ένα κίνημα χειραφέτησης από ένα αντιδραστικό κίνημα: οι φασίστες ποτέ δεν δίστασαν να στηρίξουν διαδηλώσεις ή απεργίες όταν θεώρησαν ότι αυτό θα μπορούσε να τους επιτρέψει να ενισχύσουν το σχέδιό τους. Επί σειρά ετών, το πρόγραμμα του ΕΜ δίνει μεγάλη σημασία και χώρο στις κοινωνικές διεκδικήσεις, βάζοντας όμως μμπροστά την «εθνική προτεραιότητα». Αυτό επέτρεπε στην Μαρίν Λεπέν να απευθύνεται στα λαϊκά στρώματα, στρέφοντας τα ενάντια στους μετανάστες και τους μουσουλμάνους που δήθεν «επωφελούνται από τον πλούτο μας».

Κίνημα και πολιτικές μάχες

Το πρώτο λάθος της αριστεράς ήταν η αποστασιοποίηση απ’αυτή την ταξική κινητοποίηση αντί να παρεμβαίνει δίνοντας τη μάχη για τα αντιρατσιστικά επιχειρήματα και για τον αποκλεισμό των φασιστών. Άφηνε έτσι ελεύθερο το πεδίο στα φασιστικά στοιχεία να προσπαθήσουν να βρεθούν στο τιμόνι του κινήματος. Πολύ σύντομα όμως και κάτω από την πίεση του ίδιου του κινήματος και του τεράστιου κύμα-

τος συμπάθειας που έχει προκαλέσει στην υπόλοιπη κοινωνία, η αριστερά τελικά το υποστήριξε και κατέβηκε στις διαδηλώσεις, στα μπλόκα και στις συγκεντρώσεις των κίτρινων γιλέκων. Το πρόβλημα - και το δεύτερο σφάλμα της αριστεράς – ήταν ότι στη συνέχεια συμμετείχε με έναν απολίτικο τρόπο: από τη μία υποστήριζε τα κοινωνικά αιτήματα και από την άλλη έκανε τα στραβά μάτια στην ύπαρξη αιτημάτων ενάντια στους μετανάστες, ή υπέρ της αστυνομίας και του στρατού. Σε κάποιες περιπτώσεις συμμετείχε χωρίς να αντιδράσει σε διαδηλώσεις όπου συμμετείχαν και οι φασίστες και μάλιστα σε κάποιες οι φασίστες βρίσκονταν στη κεφαλή της πορείας.

Για βδομάδες ολόκληρες το κίνημα κράτησε παίρνοντας κάποιες στιγμές μορφές εξέγερσης. Κάθε Σάββατο τα κέντρα των μεγάλων πόλεων μεταμορφώνονταν σε εντελώς απελευθερωμένους χώρους, χωρίς κυκλοφορία, με τα μαγαζιά κλειστά ή και οχυρωμένα ενώ οι διαδηλώσεις εξελίσσονταν χωρίς προκαθορισμένο δρομολόγιο. Αντιμέτωποι με τον αυτισμό της εξουσίας και τις αστυνομικές προκλήσεις, οι βίαιες αντιπαραθέσεις πολλαπλασιάστηκαν. Στο Παρίσι, η πόρτα ενός υπουργείου καταστράφηκε από χιλιάδες διαδηλωτές και η Βουλή παραλίγο να δεχθεί επίθεση.

Όταν διαρκεί τόσο πολύ και βασίζεται στις αιτήματα της εργατικής τάξης, η δυναμική των κινητοποιήσεων είναι το πιο ευνοϊκό έδαφος για να στραφεί το κίνημα προς τα αριστερά. Αλλά για να συμβεί αυτό, χρειάζεται η παρέμβαση ακτιβιστών που να υποστηρίζουν αυτή την κατεύθυνση. Το 2017, η εμπειρία του μεγάλου κινήματος ενάντια στην μεταρρύθμιση του Εργατικού Κώδικα έδειξε ότι δεν υπάρχει αυτόματη σύνδεση μεταξύ της αύξησης των κινητοποιήσεων και την μείωση του ακροατηρίου των φασιστών: ενώ το 70% του πληθυσμού υποστήριζε τις απεργίες και τις καταλήψεις, το Εθνικό Μέτωπο παρέμενε στη κορυφή των δημοσκοπήσεων.

Παρίσι 18 Δεκέμβρη: αντιρατσιστικό συλλαλητήριο

Ένας σημαντικός σταθμός λοιπόν ήταν η μέρα των αντιρατσιστικών διαδηλώσεων της 18ης Δεκέμβρη για τα ανοιχτά σύνορα, τη νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών, το κλείσιμο των κέντρων κράτησης και για ίσα δικαιώματα. Ήταν ένα πολύτιμο εργαλείο παρέμβασης, που μας δείχνει τη δυναμική της κατάστασης: διαδηλώσεις σε περισσότερες από 60 πόλεις της Γαλλίας, 10 000 άτομα στο Παρίσι, ήταν κάτι που δεν είχαμε δει εδώ και δέκα χρόνια.

Αυτή το κίνημα έχει ήδη κερδίσει!

Αυτό το κίνημα έχει διαρκέσει πάνω από τρεις μήνες! Έχει επιτρέψει σε ένα σημαντικό μέρος της κοινωνίας να ξαναδημιουργήσει κοινωνικούς δεσμούς, να συναντηθεί για να συζητήσει πολιτικά και να δράσει συλλογικά για να αλλάξει την κατάσταση. Αναγκάζοντας τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, την εξουσία και τις οργανώσεις, να ακούσουν και να τοποθετηθούν σε σχέση με αυτό το κίνημα, έχει ήδη κερδίσει ένα από τα αιτήματά του: να αποκτήσει περισσότερη δύναμη.

Μέσα όμως από την πολιτική δυναμική που δημιούργησε, κατόρθωσε επίσης να αποσταθεροποιήσει αυτούς που κατέχουν την εξουσία, αναγκάζοντας τους ακόμα και να υποχωρήσουν, πράγμα το οποίο δεν είχε συμβεί εδώ και χρόνια. Και όταν ο Μακρόν έκανε λίγα βήματα πίσω για να καθησυχάσει το κίνημα, τα Κίτρινα Γιλέκα έκριναν ότι οι υποχωρήσεις δεν αρκούσαν και συνέχισαν τις κινητοποιήσεις - απαιτώντας την παραίτηση του - σε σημείο που κάποιοι πολιτικοί σχολιαστές ανησύχησαν μπροστά στην εν δυνάμει επαναστατική πτυχή της κατάστασης.

Το κίνημα αυτό, μέχρι στιγμής, έχει επιδείξει μια εκπληκτική πολιτική ωριμότητα απέναντι στις ιδεολογικές επιθέσεις των ΜΜΕ που προσπαθούν να το διασπάσουν χρησιμοποιώντας ως άλλοθι τα βίαια επεισόδια. Έχει επιδείξει όμως μεγάλη ωριμότητα και απέναντι στην τεράστια καταστολή, την πιο σημαντική από τον Μάιο του ‘68. Έχουν καταγραφεί γύρω στους 150 βαριά τραυματίες, μεταξύ των οποίων και ακρωτηριασμένοι καθώς και 7500 συλληφθέντες. Αυτή η βίαιη καταστολή δεν έχει καταφέρει προς το παρόν να αποδυναμώσει το κίνημα. Αντίθετα, βοηθά τη ριζοσπαστικοποίηση του και διευκολύνει τις συνδέσεις με τους νέους μαύρους και Άραβες από τις λαϊκές γειτονιές που αποτελούν στόχο της αστυνομικής βίας εδώ και χρόνια.

Χάρη στη δημοτικότητά τους, τα Κίτρινα Γιλέκα μπορούν να βάζουν πίεση στα συνδικάτα να ενταχθούν στο κίνημα, βάζοντας έτσι τη συζήτηση για την ανάγκη της απεργίας για τις δυνατότητες να νικήσει. Αυτό μπορεί να φαίνεται παράδοξο, αλλά είναι μια απεικόνιση της δυναμικής της ταξικής πάλης: ενώ οι κινητοποιήσεις των Κίτρινων Γιλέκων οργα-

Απεργία 5 φλεβάρη: Κίτρινα και Κόκκινα Γιλέκα στους δρόμους

τό, έχουμε να αντιμετωπίσουμε μια σειρά από επιχειρήματα: διάφοροι μας λένε ότι οι φασίστες στις διαδηλώσεις είναι πολύ λίγοι, ότι δεν πρέπει να διαιρέσουμε το κίνημα, ότι η φασιστική βία μπορεί να είναι καταδικαστέα αλλά και η αντιφασιστική είναι εξίσου κακή, ότι πρέπει να πείσουμε τους ψηφοφόρους του ΕΜ και γι'αυτό δεν πρέπει να αποκλείσουμε κανέναν από το κίνημα κ.λπ.

Όλα αυτά τα επιχειρήματα δεν είναι καινούργια, είναι το προϊόν εγκατάλειψης από την αριστερά του αντιφασιστικού και του αντιρατσιστικού αγώνα εδώ και χρόνια. Συνεπώς, κάθε ακτιβιστής πρέπει να επαναοπλιστεί για να παλέψει αυτά τα ζητήματα.

Η 16 Μάρτη είναι μια διεθνής ημέρα κατά του ρατσισμού και του φασισμού. Σε αυτό το πλαίσιο οργανώνεται στο Παρίσι μια διαδήλωση κατά του ρατσισμού και της αστυνομικής βίας από 90 οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων πολλών ομάδων μεταναστών χωρίς χαρτιά και επιτροπών θυμάτων αστυνομικής και ρατσιστικής βίας. Ολοένα και περισσότερες τοπικές ομάδες Κίτρινων Γιλέκων δηλώνουν συμμετοχή. Αυξάνονται συγχρόνως και τα τοπικά κινήματα των Κίτρινων Γιλέκων που καλούν την ίδια μέρα στο Παρίσι για να «γιορτάσουν» το τέλος του «Μεγάλου Διαλόγου» του Μακρόν που τελειώνει στις 15 Μάρτη. Μια πορεία για το κλίμα προγραμματίζεται επίσης στο Παρίσι την ίδια μέρα. Τρεις μέρες αργότερα, στις 19 Μάρτη, τα συνδικάτα καλούν σε πανεργατική απεργία. Η κινητοποίηση λοιπόν της « Πορείας Αλληλεγγύης» ενάντια στο ρατσισμό και την αστυνομική βία, στις 16 Μάρτη, είναι ένα σημαντικό κομμάτι μιας γενικής αντιπαράθεσης με την εξουσία.

Γιατί εδώ είναι το κλειδί, η ευκαιρία και η πρόκληση: να βάλουμε τον αντιρατσισμό και τον αντιφασισμό στην καρδιά της συνολικής εξέγερσης της τάξης μας. ■

νώνονται έξω από τους χώρους εργασίας (στις οδικές διασταυρώσεις, στα διόδια αυτοκινητοδρόμων, με μπλόκα στις εμπορικές περιοχές, ...) και παρουσιάστηκαν ευρέως ως εναλλακτική απέναντι στους "παραδοσιακούς" αγώνες μέσα στους χώρους δουλειάς, τελικά έδωσαν αυτοπεποίθηση σε συνδικαλιστές, και έτσι έχουμε το ξεκίνημα τοπικών απεργιών, με τη συμπαράσταση συλλογικοτήτων των Κίτρινων Γιλέκων.

Τέλος, αυτό το κίνημα προσπαθεί να συντονιστεί, όπως φάνηκε με την "Συνέλευση των Συνελεύσεων", όπου συγκεντρώθηκαν στην πόλη Κομερσί περίπου 75 αντιπροσωπείες από όλη τη Γαλλία και που τελικά κάλεσε στην απεργιακή ημέρα της 5ης Φλεβάρη.

Στο δρόμο για τις 16 Μάρτη!

Είναι δύσκολο να προβλέψουμε ποια θα είναι η εξέλιξη αυτού του κινήματος τις επόμενες εβδομάδες και μήνες. Τα συνδικάτα έχουν ήδη καλέσει σε μια νέα ημέρα απεργίας στις 19 Μάρτη. Αυτό που είναι βέβαιο, όμως, είναι ότι αυτό το κίνημα δεν είναι περαστικό και έχει καταφέρει να μετασχηματίσει την πολιτική κατάσταση σε βάθος.

Μια από τις πρώτες συνέπειές του είναι η όξυνση της πολιτικής πόλωσης στη χώρα. Παριστάνοντας ότι ανταποκρίνεται στα δημοκρατικά αιτήματα του κινήματος ο Μακρόν ξεκίνησε αυτό που ο ίδιος ονόμασε «Μεγάλο Διάλογο», που δεν είναι παρά μονάχα ένα δημοκρατικό προπέτασμα. Το μεγαλύτερο μέρος του κινήματος γελοιοποίησε αυτά τα μεγάλα φόρουμ, στα οποία βέβαια προστρέχουν όλα τα ρεύματα που είναι πιστά στους θεσμούς. Οι λίγες προσπάθειες να ξεφουσκώσει το κίνημα δίνοντας του έναν εκλογικό ορίζοντα (για τις ευρωεκλογές) απέτυχαν.

Επιπλέον, η μάχη μέσα στο κίνημα ενάντια στα αντιδραστικά ρεύματα έχει πλέον ανοίξει. Η δυναμική του ίδιου του κινήματος δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για την αριστερά ώστε να κερδίσει αυτή τη μάχη. Είναι εμφανές ότι οι φασιστικές ομάδες αποφάσισαν να επιτεθούν στα μπλοκ μαύρων ακτιβιστών και μεταναστών, σε αλληλέγγυους, σε συνδικαλιστές, ακόμη σε πολιτικές οργανώσεις όπως το Νέο Αντικαπιταλιστικό Κόμμα επειδή αισθάνθηκαν ότι το κίνημα κινείται προς τα αριστερά. Όμως, εκεί όπου η απάντηση σε αυτές τις επιθέσεις ήταν οργανωμένη, με την αριθμητική της υπεροχή κατάφερε να αποκλείσει τους φασίστες, όπως για παράδειγμα στη Λυών, παρόλο που πρόκειται για ένα οχυρό της ακροδεξιάς.

Δεν αρκεί λοιπόν να πούμε ότι δεν είμαστε ρατσιστές, πρέπει να επιχειρηματολογήσουμε και να κινητοποιηθούμε ενάντια στον ρατσισμό. Ομοίως, δεν αρκεί να πούμε ότι δεν είμαστε φασίστες, πρέπει να επιχειρηματολογήσουμε να οργανώσουμε και να οργανωθούμε για να αποκλείσουμε τους φασίστες. Προσπαθώντας να το κάνουμε αυ-

Ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί

Γράμμα από την Κορέα. Ο Γιούνγκ-ικ Κιμ από την οργάνωση Εργατικη Αλληλεγγύη στη Νότια Κορέα ξεκαθαρίζει τη στάση της Αριστεράς απέναντι στους ιμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς στην κορεατική χερσόνησο

Τα κεντρώα ΜΜΕ και αναλυτές υπογραμμίζουν ότι ο Τραμπ συνεχίζει να δείχνει αποφασιστικότητα για συνέχιση του διαλόγου με τη Βόρειο Κορέα. Αυτά τα φιλικά προς τον πρόεδρο Μουν-Τζε-ιν ΜΜΕ αναδεικνύουν τις θετικές πλευρές του διαλόγου ανάμεσα στη Βόρειο Κορέα και τις ΗΠΑ ή τη Νότιο Κορέα ενώ κυριολεκτικά αγνοούν ή υποβαθμίζουν τις ανησυχητικές πλευρές τους.

Ωστόσο, ακόμα και γι' αυτά τα ΜΜΕ πλέον γίνεται όλο και πιο δύσκολο να αγνοούν τις ανησυχίες για την προοπτική των συνομιλιών. Καταρχήν, γίνεται όλο και πιο φανερό ότι οι ΗΠΑ και η Βόρειος Κορέα δεν βρίσκουν κοινό έδαφος σε κρίσιμα ζητήματα όπως η άρση των κυρώσεων ενάντια στη Βόρειο Κορέα. Το αποτέλεσμα είναι να χειροτερεύουν και οι σχέσεις ανάμεσα στα δυο κορεατικά κράτη.

Οι αναλυτές που είναι φιλικοί στον πρόεδρο Μουν θεωρούν την συνεργασία της "διεθνούς κοινότητας" ουσιαστικό παράγοντα στην επιτυχία της κορεατικής ειρηνευτικής διαδικασίας. Ωστόσο, αυτό που αγνοούν είναι ότι οι σχέσεις ανάμεσα στους βασικούς παίκτες της "διεθνούς κοινότητας" γίνονται όλο και πιο άσχημες. Γι' αυτό οι αναλυτές κατ' ιδίαν ανησυχούν για το κύμα των εντάσεων που μπορεί να εκτροχιάσει τις ειρηνευτικές συνομιλίες.

Ο συνεχιζόμενος εμπορικός πόλεμος

Το υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ ανακοίνωσε ότι θα επιβάλλει αντιντάμπινγκ και αντισταθμιστικούς δασμούς στα κινέζικα προϊόντα αλουμινίου.

Νωρίτερα, στις αρχές του Οκτώβρη, το ίδιο υπουργείο ανακοίνωσε μέτρα με σκοπό την αποτροπή πώλησης κρίσιμου λογισμικού και τεχνολογίας από αμερικάνικες εταιρείες στην Fujian Jinhua Integrated Circuit Co, μια κινέζικη κρατική επιχείρηση. Η αιτιολογία ήταν ότι οι δραστηριότητες αυτής της εταιρείας παραγωγής ημιαγωγών αποτελούν απειλή για την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ.

Οι ΗΠΑ στοχοποιούν παραδοσιακούς συμμάχους τους, όπως η Ιαπωνία η ΕΕ και η Νότιος Κορέα σε αυτόν τον εμπορικό πόλεμο. Ομως, ο κύριος στόχος είναι η Κίνα. Οι ΗΠΑ θεωρούν την Κίνα ως τη μεγαλύτερη απειλή στην αυτοκρατορική ηγεμονία τους και σαν "στρατηγικό ανταγωνιστή".

Τα σχόλια του Μαηκ Πένς σε μια συνάντηση του Hudson Institute στις 4 Οκτώβρη, εκφράζουν τη συνολική άποψη της κυβέρνησης του Τραμπ για την Κίνα. Ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ ισχυρίστηκε ότι η Κίνα υπονομεύει τα συμφέροντα των ΗΠΑ με πολιτικές όπως: "δα-

σμούς, ποσοστώσεις, χειραγώγηση του νομίσματος, αναγκαστική μεταφορά τεχνολογίας, κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας" κι ότι κλέβει τεχνολογικές και στρατωτικές καινοτομίες των ΗΠΑ με προγράμματα όπως το Made in China 2025. Σύμφωνα με τον Πενς, η Κίνα δεν προσπαθεί μόνο να αναδιαμορφώσει τις διεθνείς σχέσεις προς όφελός της αλλά επίσης *"μετατρέπει αλέτρια σε όπλα σε γιγάντια κλίμακα"* με τη χρήση κλεμμένης τεχνολογίας.

Στην πραγματικότητα, αυτό που προσπαθεί να κάνει η κυβέρνηση του Τραμπ είναι να γονατίσει την Κίνα με κάθε μέσο. Ο εμπορικός πόλεμος είναι μια πτυχή των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών.

Η άποψη ότι η Κίνα πρέπει να τιμωρηθεί δεν είναι μόνο της κυβέρνησης του Τραμπ, αλλά μεγάλων τμημάτων της αμερικάνικης άρχουσας τάξης. Μετά τις ενδιάμεσες εκλογές οι Financial Times παρατήρησαν ότι: *"Ο εντεινόμενος εκνευρισμός του Τραμπ από τα προβλήματα στο εσωτερικό, το πιθανότερο είναι να βρει διέξοδο σε μεγαλύτερο εμπορικό προστατευτισμό και αντιπαράθεση με εχθρούς, όπως το Ιράν"*. Η ίδια εφημερίδα έγραψε επίσης ότι: *"Ο πρόεδρος αντί να επιδιώξει συμβιβασμό με το Πεκίνο μάλλον θα ανεβάσει τον πήχη με την Κίνα στο μέτωπο των δασμών - που είναι δημοφιλείς όχι μόνο στη δικιά του πολιτική βάση αλλά και σε πολλούς Δημοκρατικούς"*. Το πρακτορείο Ρόιτερς πρόβλεψε στις 8 Νοέμβρη ότι πολλοί Δημοκρατικοί στη βουλή των αντιπροσώπων θα υποστήριζαν έναν εμπορικό πόλεμο με την Κίνα παρά τις διαφωνίες που έχουν με τον Τραμπ σε άλλα ζητήματα.

Ομως, η Κίνα δεν πρόκειται να υποχωρήσει χωρίς μάχη. Η αλληλεπίδραση της επιθετικότητας των ΗΠΑ με τις απαντητικές κινήσεις της Κίνας θα έχουν ως αποτέλεσμα ένα περισσότερο ασταθές πολιτικό κλίμα.

Η Κίνα είναι μια δύναμη που κατόρθωσε να αναπτυχθεί ανεξάρτητα και έξω από το σύστημα των συμμαχιών των ΗΠΑ. Και μόνο το γεγονός της ανάδυσής της ως μεγάλης δύναμης θα υποχρεώσει την Κίνα να συγκρουστεί με διάφορους τρόπους με τη αμερικάνικη ηγεμονία.

Η κινέζικη άρχουσα τάξη θα παλέψει με νύχια και με δόντια να υπερασπίσει το παγκόσμιο κύρος και τα συμφέροντα του κράτους της που οικοδομήθηκαν στη βάση δεκαετιών αλματώδους οικονομικής μεγέθυνσης. Είναι χαρακτηριστικό, απ' αυτή την άποψη, ότι ο Σι Τζιπίνγκ πρόσφατα άρχισε να αναφέρεται στο σύνθημα της "αυτάρκειας" - της εποχής του Μάο- σε μια προσπάθεια να ωθήσει τις κινέζικες κρατικές επιχειρήσεις να αναπτύξουν τις δικές τους τεχνολογίες. Είναι μια απάντηση στις ΗΠΑ που υψώνουν τείχη στο τομέα της τεχνολογίας.

Εξοπλισμοί

Η κυβέρνηση του Τραμπ επιδιώκει επίσης την στρατιωτική επικράτηση επί των αντιπάλων της. Από αυτή την επιδίωξη πηγάζει το σχέδιο για αποχώρηση από την Συνθήκη για τα πυρηνικά όπλα μέσου βεληνεκούς (INF) τριάντα χρόνια μετά την υπογραφή της με την Ρωσία. Μ' αυτή την κίνηση οι ΗΠΑ λύνουν τα χέρια τους για να κατασκευάζουν, να κάνουν δοκιμές και να αναπτύσουν πυραύλους εδάφους-εδάφους και βαλλιστικούς πυραύλους μέσου βεληνεκούς.

Ο βασικός υποστηρικτής αυτής της κίνησης είναι ο Τζον Μπόλτον, σύμβουλος εθνικής ασφάλειας του Τραμπ. Σε ένα άρθρο που είχε δημοσιεύσει το 2001 στη Wall Street Journal ο Μπόλτον υποστήριζε ότι οι ΗΠΑ πρέπει να αποσυρθούν από την συμφωνία γιατί η Κίνα, που δεν την είχε υπογράψει και δεν δεσμευόταν απ' αυτήν, ανέπτυσσε τις πυραυλικές της δυνάμεις έτσι ώστε να φτάσει να απειλεί τις ΗΠΑ στο Δυτικό Ειρηνικό Ωκεανό.

Γι' αυτό στις ΗΠΑ ακούγονται φωνές που υποστηρίζουν σχέδια για την *"ανάπτυξη βαλλιστικών πυραύλων σε περιοχές γύρω από την Κίνα, δηλαδή στην Ιαπωνία ή στις Φιλιππίνες"* μετά την αποχώρηση από την Συνθήκη. Αυτό θα σημάνει ανάπτυξη των πιο προηγμένων πυρηνικών όπλων στη περιοχή του Δυτικού Ειρηνικού δηλαδή και στη Νότια Κορέα. Ο Τραμπ ανοίγει ένα επικίνδυνο παιχνίδι που μπορεί να οδηγήσει σε μια κούρσα πυρηνικών εξοπλισμών στην Ασία και τον Ειρηνικό.

Η ένταση των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών όχι μόνο φέρνει την απειλή νέων, μεγαλύτερων συγκρούσεων στο μέλλον, αλλά επίσης αυξάνει τις πιθανότητες ανάφλεξης παλαιότερων ανταγωνισμών όπως εκείνου ανάμεσα στην Κίνα και την Ταϊβάν. Ολο και πιο συχνά η Κίνα και οι ΗΠΑ ανταλλάσουν μπηχτές για την Ταϊβάν. Οταν η συναίνεση στην πολιτική της "Μίας Κίνας" ανάμεσα στις δυο δυνάμεις αποδείχτηκε πολύ εύθραστη η Κίνα δήλωσε ότι θα ρισκάριζε πόλεμο για να εμποδίσει μια αλλαγή στο στάτους της Ταϊβάν.

Επιπρόσθετα, η συσσώρευση των εντάσεων ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα μπορεί να κλιμακωθεί αιφνίδια με μια τυχαία σύγκρουση. Παραλίγο να γίνει κάτι τέτοιο στις 30 Σεπτέμβρη του 2018, όταν ένα κινέζικο και ένα αμερικάνικο πολεμικό πλοίο βρέθηκαν αντιμέτωπα στη Νότια Κινεζική Θάλασσα, με απόσταση μόλις 41 μέτρων.

Οταν ο Τραμπ ανέλαβε την προεδρία η αίσθηση ήταν ότι ο κόσμος εισέρχεται σε μια ομιχλώδη αβεβαιότητα. Τώρα πλέον, οι κίνδυνοι που παραφυλάνε σε αυτή την ομίχλη γίνονται σταδιακά ορατοί.

Αβέβαιη προοπτική των συνομιλιών ΗΠΑ-Β. Κορέας

Η κατάσταση του παγκόσμιου ιμπεριαλιστικού συστήματος βαραίνει αποφασιστικά στις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προοπτικές για την ειρήνευση της κορεατικής χερσονήσου. Το ίδιο ισχύει και

για τις συνομιλίες ανάμεσα στις ΗΠΑ και τη Βόρειο Κορέα. Ακόμα κι αν ο Τραμπ κι ο Κιμ φτάσουν να κάνουν χειραψία σε μια δεύτερη συνάντηση κορυφής, δεν θα πρόκειται για εκδήλωση μιας ουσιαστικής βελτίωσης της προοπτικής για ειρήνη.

Η κυβέρνηση του Τραμπ κλιμάκωνε την ένταση στην κορεατική χερσόνησο για μια ολόκληρη χρονιά πριν κάνει μια αιφνιδιαστική στροφή και ξεκινήσει διάλογο με τη Βόρειο Κορέα. Ο Μπομπ Γουντγουορντ γράφει στο βιβλίο του Φόβος, ότι ο Τραμπ προσπάθησε να γράψει ένα μήνυμα στο τουίτερ στο οποίο θα δήλωνε ότι τον Γενάρη του 2018 σκόπευε να εκκενώσει τις οικογένειες των αμερικάνων στρατιωτικών που σταθμεύουν στη Νότιο Κορέα. Χρειάστηκε να τον σταματήσει το επιτελείο του γιατί, δίχως αμφιβολία, μια τέτοια εκκένωση θα ερμηνευόταν ως σήμα για πόλεμο με τη Βόρειο Κορέα. Τρεις μήνες μετά, ο Τραμπ ανακοίνωσε ότι προχωράει σε συνάντηση κορυφής με τον Κιμ Γιονγκ ουν.

Οσο εντυπωσιακή κι αν φαίνεται αυτή η στροφή, δεν είναι η πρώτη φορά από τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου που μια φάση έντασης τη διαδέχεται μια φάση ύφεσης και το αντίστροφο στην κορεατική χερσόνησο. Στις τρεις τελευταίες δεκαετίες, η αμερικάνικη κυβέρνηση φούσκωνε την βορειοκορεάτικη "απειλή" για να καλύψει την ιμπεριαλιστική στρατηγική της στην Ανατολική Ασία. Ομως, επίσης, όταν χρειαζόταν να κρατήσει τις εξελίξεις υπό έλεγχο και να κερδίσει χρόνο, έμπαινε σε διάλογο με την Βόρειο Κορέα.

Ετσι ο Τραμπ έφτασε στο σημείο να συναντηθεί με τον Κιμ Γιονγκ ουν και να υποσχεθεί μια δεύτερη συνάντηση κορυφής. Μια σειρά σχολιαστές έφτασαν έτσι στο συμπέρασμα, πριν τις ενδιάμεσες εκλογές στις ΗΠΑ, ότι μια νίκη των Ρεπουμπλικάνων θα ήταν προτιμότερη γιατί θα βοηθούσε στη συνέχιση της ειρηνευτικής διαδικασίας. Είναι μια ηλίθια άποψη που κλείνει τα μάτια στα αίσχη της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής του Τραμπ. Ετσι κι αλλιώς, οι εξελίξεις πριν και μετά τις ενδιάμεσες εκλογές διαψεύδουν αυτές τις αφελείς προσδοκίες.

Μετά τη συνάντηση κορυφής τον Ιούνη του 2018 στην Σιγκαπούρη δεν έχει γίνει κανένα συγκεκριμένο βήμα στην κατεύθυνση της αποπυρηνικοποίησης της Βόρειας Κορέας και των "αντίστοιχων μέτρων" από τη μεριά των ΗΠΑ. Οι δυο πλευρές διαφωνούν έντονα τόσο για τα βήματα εφαρμογής όσο και για το ίδιο το περιεχόμενο της συμφωνίας του Ιούνη. Για παράδειγμα, οι ΗΠΑ ζήτησαν από τη Βόρεια Κορέα να καταθέσει ένα κατάλογο με το πυρηνικο της υλικό, όπλα και συστήματα εκτόξευσης. Η Βόρεια Κορέα το αρνήθηκε, ζητώντας πρώτα την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης ανάμεσα στις δυο χώρες. Ηταν φανερό ότι η παράδοση ενός τέτοιου καταλόγου το μόνο αποτέλεσμα που θα είχε θα ήταν να προσφέρει στην αμερικάνικη αεροπορία στόχους για πλήγματα ακριβείας. Η Βόρεια Κορέα δεν έχει ξεχάσει ότι μ' αυτόν ακριβώς τον τρόπο βομβαρδίστηκε το Ιρακ το 1990 και το 1991.

Εντωμεταξύ, η κυβέρνηση του Τραμπ δήλωνε σε όλους τους τόνους ότι οι κυρώσεις ενάντια στην Βόρειο Κορέα θα παραμείνουν σε ισχύ. Τον Σεπτέμβρη και τον Οκτώβρη το Στέητ Ντιπάρτμεντ προειδοποίησε την κυβέρνηση και τις εταιρείες της Νότιας Κορέας να μην παραβιάσουν αυτή την "κόκκινη γραμμή" άροντας τις κυρώσεις.

Η Βόρειος Κορέα εκδήλωσε την απογοήτευσή της. Ο ίδιος ο Κιμ *Γιονγκ Ουν μίλησε ανοιχτά: "Οι εχθροί μας επιμένουν λυσασμένα στις άγριες κυρώσεις τους"*. Το υπουργείο Εξωτερικών της Β. Κορέας υπονόησε ότι η χώρα θα ξεκινούσε πάλι την ανάπτυξη πυρηνικών όπλων αν δεν υπάρξει αλλαγή στην στάση των ΗΠΑ. Ο Κιμ Γιονγκ Ουν θέλει απελπισμένα τη χαλάρωση (ή άρση) των κυρώσεων για να ανοικοδομήσει την καθυστερημένη οικονομία της Β. Κορέας.

Ωστόσο, δεν υπάρχει κανένα σημάδι αλλαγής στην στάση της αμερικάνικης κυβέρνησης. Ο Τραμπ δήλωσε, αμέσως μετά από τις ενδιάμεσες εκλογές, ότι "δεν υπάρχει βιασύνη" στις συζητήσεις με την Β. Κορέα. Λίγο μετά, το υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ πάγωσε περιουσιακά στοιχεία της Β. Κορέας στο εξωτερικό ύψους 65 εκατομμυρίων δολαρίων. Ήταν η ενδέκατη φορά μέσα στο 2018 που πάρθηκαν μέτρα ενάντια στη Β. Κορέα. Σίγουρα αυτό έπαιξε ρόλο στην αναβολή των συνομιλιών υψηλού επιπέδου που είχαν προγραμματισθεί για τη μέρα των ενδιάμεσων εκλογών.

Ενας άλλος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η αρνητική στάση της μεγάλης πλειοψηφίας της αμερικάνικης ελίτ -και των Δημοκρατικών- στην ιδέα του διαλόγου ανάμεσα στον Τραμπ και τον Κιμ. Το πρόσφατο κύμα "αποκαλύψεων" στους New York Times για υποτιθέμενες βορειοκορεάτικες πυραυλικές δραστηριότητες, είναι ένδειξη για το ποια είναι η άποψη της άρχουσας τάξης των ΗΠΑ για τον τρόπο που πρέπει να αντιμετωπισθεί η Β. Κορέα.

Κάποιοι από τους υποστηρικτές του προέδρου Μουν υποστηρίζουν ότι με δεδομένο το βάλτωμα των διαπραγματεύσεων και την απόρριψη των συνομιλιών από τους Δημοκρατικούς, η Βόρεια Κορέα πρέπει να υποχωρήσει πρώτη και έτσι να ενισχύσει τη θέση του Τραμπ στο εσωτερικό. Ομως, αυτό το επιχείρημα όχι μόνο σημαίνει σύμπλευση με τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό στην άσκηση πίεσης στη Β. Κορέα, αλλά πρόκειται και για μια θέση που δεν υπάρχει περίπτωση να αποδεχτεί το καθεστώς της Πιονγκγιάνγκ. Το καθεστώς πιστεύει ότι αν υποχωρήσει τόσο εύκολα στην υπερδύναμη, κινδυνεύει να τα χάσει όλα.

Είναι μάλλον απίθανο ο Τραμπ να αποχωρήσει από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων και να επιστρέ-

Απεργιακή διαδήλωση στη Σεούλ

ψει στις μέρες της "φωτιάς και της οργής". Οι δυο πλευρές παζαρεύουν τους όρους της επόμενης συνάντησης κορυφής και είναι πιθανό ότι κάπου στην πορεία θα φτάσουν σε μια διστακτική συμφωνία.

Ωστόσο, τα εμπόδια που μπορεί να εκτροχιάσουν μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα την πρόοδο είναι υπαρκτά, τόσο μέσα όσο και έξω από τις αίθουσες των διαπραγματεύσεων. Ενα απο αυτά τα εμπόδια είναι το ζήτημα της επανέναρξης των κοινών στρατιωτικών ασκήσεων ΗΠΑ-Ν. Κορέας φέτος τον Φλεβάρη και τον Μάρτη. Είναι ένα από τα πολλά εμπόδια που θα αναταράζουν την πορεία των διαπραγματεύσεων.

Η αστική μεταρρυθμιστική κυβέρνηση της Ν. Κορέας

Τον Σεπτέμβρη ο Μουν-Τζε-ιν συνάντηθηκε στην Πιονγκγιάνγκ, την πρωτεύουσα της Β. Κορέας, με τον Κιμ-Γιονγκ Ουν. Ήταν η τρίτη συνάντηση κορυφής μέσα στη χρονιά. Οι δυο ηγέτες υπέγραψαν μια κοινή συμφωνία και κήρυξαν το τέλος των εχθροπραξιών. Ομως, όλα τα βασικά σημεία αυτής της τελευταίας συμφωνίας συμπεριλαμβάνονταν και σε προηγούμενες συμφωνίες ανάμεσα στα κορεατικά κράτη που τελικά κατέρρευσαν. Τα καπρίτσια της διεθνούς κατάστασης έκαναν αυτές τις συμφωνίες μη-βιώσιμες. Μπορεί τα πράγματα να είναι διαφορετικά αυτή τη φορά;

Η κυβέρνηση του Μουν δεν είναι μια πολιτική δύναμη που μπορεί να αντισταθεί με συνέπεια στον ιμπεριαλισμό. Παρόλο που διαφωνεί με την κυβέρνηση του Τραμπ σε κάποια θέματα, όπως τις κυρώσεις, είναι απρόθυμη να διακινδυνεύσει τα θεμέλια της συνεργασίας με τις ΗΠΑ. Αυτός ο συμβιβασμός πηγάζει από την επιδίωξη της κυβέρνησης Μουν να εξασφαλίσει (με τον δικό της τρόπο) τα συμφέροντα μιας νοτιοκορεάτικης άρχουσας τάξης που είναι βαθιά ενσωματωμένη στο παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό σύστημα.

Ο Μουν προχωρά στο σχέδιο προμήθειας του πυραυλικού συστήματος SM-3, που είναι τμήμα της αμερικάνικης Πυραυλικής Αμυνας. Πρόκειται για παραβίαση της υπόσχεσης που είχε δώσει ο Μουν στην Κίνα μόλις ένα χρόνο πριν, για πάγωμα της πυραυλικής συνεργασίας με τις ΗΠΑ.

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στοχεύει να υιοθετήσει μια νέα απόφαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Β. Κορέα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα όντως παραβιάζονται στην Β. Κορέα, όμως ο Τραμπ εκμεταλλεύεται το ζήτημα για να ασκήσει πιέσεις στη χώρα. Ωστόσο, η κυβέρνηση Μουν στηρίζει την εκστρατεία υπέρ της απόφασης, και κατά συνέπεια βοηθάει την επίθεση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στη Β. Κορέα.

Οι αριστεροί λαϊκιστές στη Ν. Κορέα -συμπεριλαμβανομένων των σταλινικών υποστηρικτών της Β. Κορέας- πιστεύουν ότι η ώθηση για τη συνέχιση του διαλόγου στη κορεάτικη χερσόνησο θα έρθει από τις δυο χώρες (τις κυβερνήσεις) και την εθνική ενότητα. Γι' αυτό υποστηρίζουν ότι το εργατικό κίνημα της Ν. Κορέας θα πρέπει να συνεργαστεί με τον Μουν στο ζήτημα της ειρήνης.

Ομως, η κυβέρνηση του Μουν επιτίθεται αδιάκοπα στην εργατική τάξη, με περικοπές μισθών και επέκταση του εργάσιμου χρόνου. Επίσης, χρησιμοποιεί κυνικά την αναθέρμανση των σχέσεων με τη Β. Κορέα για να εξευμενίσει την εργατική δυσαρέσκεια γιατί γνωρίζει καλά ότι οι συνδικαλιστικές ηγεσίες υποστηρίζουν την επαναπροσέγιση ανάμεσα στα δυο κράτη.

Η εναπόθεση των ελπίδων στις διαπραγματεύσεις ανάμεσα στον Τραμπ και τον Κιμ ή τον Μουν πηγάζει από την ιδέα ότι τη διαρκή ειρήνη μπορεί να τη φέρει ο διάλογος ανάμεσα στα κράτη.

Ομως, στον καπιταλισμό δεν υπάρχει διαρκής ειρήνη. Είναι κάτι που δεν πρέπει να ξεχνιέται ιδιαίτερα σε μια περίοδο παρατεταμένης δομικής κρίσης του συστήματος κατά την οποία η πιθανότητα ενός πολέμου ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις γίνεται όλο και πιο δύσκολο να αποκλειστεί ολοκληρωτικά. Μόνο η εργατική τάξη μπορεί να φέρει ένα κόσμο χωρίς πολέμους, με την επαναστατική πάλη της για τη χειράφετησή της.

Δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι το κλίμα της ύφεσης αυτής της χρονιάς θα έχει συνέχεια. Σε μια εποχή αβεβαιότητας, τα πράγματα μπορούν να αλλάξουν πολύ απότομα. Οργανώσεις του κλασσικού μαρξισμού όπως η Εργατική Αλληλεγγύη πρέπει να είναι έτοιμες για απότομες μεταβολές της κατάστασης. ■

Βιβλιοκριτική

Η συγκρότηση της αγγλικής εργατικής τάξης

Edward Palmer Thompson

Σελίδες 838, 45 ευρώ

Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, 2018

Ο Έντουαρντ Τόμπσον υπήρξε επιφανής εκπρόσωπος μιας γενιάς άγγλων μαρξιστών που άλλαξαν τον τρόπο μελέτης της ιστορίας, μαζί με τον πιο γνωστό στην Ελλάδα Έριχ Χομπσμπάουμ, τον Κρίστοφερ Χιλλ, τον Ρόντνι Χίλτον και άλλους. Σε αντίθεση με τον Χομπσμπάουμ, που παρέμεινε στο ΚΚ Βρετανίας μέχρι το 1989, ο Τόμπσον και οι υπόλοιποι αποχώρησαν καταγγέλοντας το σταλινισμό και την σοβιετική καταστολή της επανάστασης στην Ουγγαρία το 1956. Ο Τόμπσον έγινε εμβληματική μορφή της αγγλικής Νέας Αριστεράς της δεκαετίας του 1960, που αναζήτησε έναν εναλλακτικό δρόμο πέρα από τη σοσιαλδημοκρατία και το σταλινισμό. Για χρόνια αποκλεισμένος από τα πανεπιστήμια λόγω των ανατρεπτικών του ιδεών, δεν θα διστάσει να παραιτηθεί από τη θέση που μόλις είχε πάρει στο πανεπιστήμιο του Γουόρικ προκειμένου να καταγγείλει το μοντέλο πανεπιστήμιο-επιχείρηση που ήθελε να εφαρμόσει η διοίκηση. Έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στο κίνημα για τον πυρηνικό αφοπλισμό τη δεκαετία του 1980, και συνέχισε να συμμετέχει στους αγώνες μέχρι το θάνατο του το 1993.

Το παρόν βιβλίο πρωτοδημοσιεύτηκε το 1963. Αναμφίβολα, τόσο το μέγεθος, όσο και η τιμή θα το κάνουν δυσπρόσιτο σε πολλούς. Πρόκειται όμως για ένα από τα σημαντικότερα ιστορικά έργα που έχουν γραφτεί ποτέ, και ταυτόχρονα αποτελεί ένα αφηγηματικό αριστούργημα. Το βιβλίο εγκαινίασε αυτό που λέμε ιστορία από τα κάτω: μια ιστορία που πρωταγωνιστές δεν είναι οι μεγάλοι άνδρες, οι άρχουσες τάξεις και τα κράτη, αλλά οι απλοί άνθρωποι.

Μέχρι τη δημοσίευση αυτού του βιβλίου, κανείς ποτέ δεν είχε προσπαθήσει να γράψει την ιστορία μιας τάξης. Τα ιστορικά έργα που ασχολούνταν με τους εργάτες μελετούσαν τις συνθήκες ζωής των εργατών ή τα εργατικά συνδικάτα και κόμματα. Οι εργάτες εμφανίζονταν είτε απλά ως θύματα του καπιταλισμού, είτε ως πειθήνια μέλη που πλήρωναν τις συνδρομές τους και ακολουθούσαν τους ηγέτες τους. Ο Τόμπσον θα συγκρουστεί πλήρως με αυτή την αντίληψη για την εργατική τάξη, και θα τονίσει την αυτενέργεια των ίδιων των εργατών. Το βιβλίο του εξετάζει τη διαδικασία συγκρότησης της αγγλικής εργατικής τάξης μεταξύ 1780 και 1830. Αυτή η διαδικασία απαιτεί να δει κανείς τις εξελίξεις αυτής της περιόδου με τα μάτια των εργατών που τις έζησαν. Όπως το έθεσε χαρακτηριστικά ο Τόμπσον, «η εργατική τάξη ήταν παρούσα στη συγκρότηση της».

Ο Τόμπσον αναλύει με μυθιστορηματικό τρόπο την εμπειρία των εργατών στο χώρο δουλειάς: στα νέα εργοστάσια της υφαντουργίας, αλλά και στα χωράφια και τα εργαστήρια. Ταυτόχρονα ζωγραφίζει τη ζωή των εργατών στις γειτονιές τους και τις κοινότητες τους: τις συνθήκες διατροφής, στέγασης και υγείας, τις σχέσεις των φύλων, την ανατροφή των παιδιών, τις θρησκευτικές κοινότητες, τα πανηγύρια, τα τραγούδια, τους χορούς και τις κυνομαχίες. Έτσι βλέπουμε όχι μόνο την αθλιότητα που επέβαλλε ο εμφανιζόμενος καπιταλισμός πάνω στις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, αλλά και τους μυριάδες τρόπους με τους οποίους οι εργάτες προσπάθησαν να αλλάξουν τις συνθήκες τους και να ζήσουν ζωές με νόημα.

Οι άγγλοι εργάτες αντιλαμβάνονταν τον κόσμο τους και τις εξελίξεις μέσα από μια σειρά ιδεολογιών που είχαν κληρονομήσει από το παρελθόν: την ιδεολογία «του ελεύθερου άγγλου

πολίτη», τις διάφορες θρησκευτικές ιδέες, την συντεχνιακή περηφάνεια, τις νέες δημοκρατικές ιδέες της Γαλλικής επανάστασης. Με αυτή την ιδεολογική κληρονομιά, οι εργάτες θα δώσουν τεράστιους αγώνες μεταξύ 1780-1830: ενάντια στην υπαγωγή στον έλεγχο του κεφαλαίου που θα φέρει η εκβιομηχάνιση (οι περίφημοι λουδίτες), ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις των δημοσίων αγαθών, για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, για την απόκτηση του δικαιώματος ψήφου, για το δικαίωμα στο συνδικαλισμό, για την κατάργηση της δουλείας. Μέσα από το συνδυασμό των ιδεών του παρελθόντος και των εμπειριών και αγώνων του παρόντος θα προκύψει ένας θεμελιώδης μετασχηματισμός: η συγκρότηση των άγγλων εργατών ως ενιαίας τάξης.

Η έννοια της εμπειρίας βρίσκεται στο επίκεντρο της ανάλυσης του Τόμπσον. Οι εμπειρίες των εργατών από την εκμετάλλευση, την καταπίεση και την εξαθλίωση, αλλά και την οργάνωση, την αντίσταση και την αλληλεγγύη, ήταν καθοριστικές στη διαδικασία συγκρότησης της εργατικής τάξης. Η αποκλειστική αλληγγύη των συντεχνιών θα δώσει τη θέση της στην αντίληψη ότι όλοι οι εργάτες αποτελούν τμήμα μιας ενιαίας εργατικής τάξης, που έχει κοινούς εχθρούς, και οργανώσεις για να διεκδικήσει τα συμφέροντα της. Μέσα από το εργατικό κίνημα, τους θεσμούς και τους αγώνες του θα γεννηθούν και θα δοκιμαστούν οι διάφορες σοσιαλιστικές ιδέες.

Γιατί είναι σημαντικό αυτό το βιβλίο για το σήμερα; Ο πρώτος λόγος είναι γιατί δίνει μια πολύτιμη εικόνα για το τι σήμαινε για τις ζωές των απλών ανθρώπων η εμφάνιση του καπιταλισμού. Σήμερα που η καπιταλιστική κρίση οδηγεί στο σάρωμα κατακτήσεων δεκαετιών και την επιστροφή ακόμα και στις αναπτυγμένες χώρες της Δύσης σε φαινόμενα που μοιάζουν τρομερά με τις περιγραφές του Τόμπσον, οι εικόνες αυτές είναι πολύτιμες για όσους θέλουν να συγκρουστούν με αυτό το σύστημα.

Εξίσου σημαντική και τεράστια πηγή έμπνευσης είναι οι περιγραφές των αγώνων των απλών ανθρώπων ενάντια στη βαρβαρότητα του συστήματος. Απέναντι στις φιλελεύθερες ανοησίες για την Ευρώπη του Διαφωτισμού, ο αναγνώστης βλέπει τη βαρειά καταστολή με την οποία αντιμετώπισε το βρετανικό κράτος τους αγώνες για το δικαίωμα στην ελεύθερη διακίνηση των ιδεών ή το δικαίωμα ελεύθερης συνάθροισης και συνδικαλιστικής δράσης. Οι περιγραφές σφαγών όπως αυτή του Πίτερλου, ή η ατρόμητη στάση των άγγλων εργατών στο εδώλιο ή στην κρεμάλα είναι πραγματικά συγκλονιστικές.

Αλλά υπάρχει ένας δεύτερος λόγος που κάνει αυτό το βιβλίο απαραίτητο, κι αυτό αφορά τρεις κομβικές αφηγήσεις για την εργατική τάξη που είναι πολύ δημοφιλείς, ακόμα και σε μεγάλα τμήματα της αριστεράς. Η πρώτη αντιλαμβάνεται την εργατική τάξη ως βιομηχανικούς εργάτες με τη φόρμα και το κατσαβίδι στο εργοστάσιο, πουν ζουν φτωχικά σε τρώγλες. Εφόσον, μας λένε, τέτοιοι εργάτες είναι πια λίγοι, τουλάχιστον στο δυτικό κόσμο, εργατική τάξη δεν υπάρχει πια σήμερα.

Η δεύτερη αφήγηση αποδέχεται την ύπαρξη της εργατικής τάξης, αλλά απογητεύεται που οι εργάτες «κάθονται στον καναπέ» και δεν έχουν «ταξική συνείδηση». Μόνο όταν οι εργάτες αλλάξουν ιδέες ή ψηφίσουν το σωστό κόμμα στα σωματεία ή στο κοινοβούλιο θα αλλάξουν τα πράγματα. Πως θα γίνει αυτό το θαύμα δεν είναι πολύ σαφές, αλλά μέχρι τότε η συνεπής αριστερά πρέπει να εγκαλεί τους εργάτες για τις αμαρτίες τους.

Η τρίτη αφήγηση θεωρεί ότι εργατική τάξη είναι ότι συμβαίνει στο χώρο δουλειάς: οι απολύσεις, τα μεροκάματα, οι συνθήκες εργασίας. Αυτά είναι αντικείμενο των εργατών και του εργατικού κινήματος. Τα υπόλοιπα είτε είναι φρου φρου κι αρώματα, είτε τέλος πάντων αφορούν κάποιους άλλους (τα κοινοβουλευτικά κόμματα, τα πολύχρωμα κινήματα).

Η εργατική τάξη με την οποία ασχολείται ο Τόμπσον είναι μόνο μειοψηφικά βιομηχανικοί εργάτες. Μέχρι το 1830 η βιομηχανία είχε αγγίξει μόνο τον τομέα της υφαντουργίας. Το μεγαλύτερο τμήμα των εργατών ήταν είτε αγρεργάτες, είτε τεχνίτες που δούλευαν αυτοαπασχολούμενοι ή σε μικρά εργαστήρια. Και όμως ήταν τέτοια τμήματα εργατών που δημιούργησαν για πρώτη φορά μια ενιαία εργατική τάξη με οργανώσεις και ταξική συνείδηση.

Η εμφάνιση της εργατικής τάξης θα ήταν αδιανόητη χωρίς τον καπιταλισμό και την υπαγωγή των εργατών στον έλεγχο του κεφαλαίου. Όμως η εργατική τάξη δεν είναι το μηχανικό αποτέλεσμα της εμφάνισης του καπιταλισμού. Είναι η εμπειρία της εκμετάλλευσης και της αντίστασης που κάνει τμήματα των εργατών να δουν τους εαυτούς τους ως μέρος μιας ενιαίας τάξης και να παλέψουν συλλογικά για τα αιτήματα τους. Οι τσαγκάρηδες συνήθως δεν είχαν αφεντικό πάνω από το κεφάλι τους. Κι όμως, οι εμπειρίες τους από τον καπιταλισμό (και το γεγονός ότι τα τσαγκάρικα που ο κόσμος περίμενε τα παπούτσια του ήταν σημεία συζήτησης και οργάνωσης) τους οδήγησαν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο εργατικό κίνημα του 19ου

αιώνα.

Ο καπιταλισμός διαρκώς εξαφανίζει παλιά τμήματα εργατών και δημιουργεί καινούρια. Οι δάσκαλοι του 1900 δεν θεωρούσαν ότι ήταν εργάτες, αλλά κρατικοί λειτουργοί. Όποιος έλεγε τη δεκαετία του 1960 στους γιατρούς ή τις αεροσυνοδούς ότι είναι τμήμα της εργατικής τάξης θα τον έπαιρναν στο ψιλό. Κι όμως η εμπειρία του καπιταλισμού και των αγώνων τους έχει οδηγήσει τέτοια κομμάτια να παίζουν κομβικό ρόλο στο εργατικό κίνημα.

Η ίδια ένοια της εμπειρίας είναι κομβική στο να δείξει πως αλλάζουν οι ιδέες των εργατών. Ο Μαρξ έλεγε ότι οι άνθρωποι είναι αυτοί που αλλάζουν την ιστορία τους, αλλά σε συνθήκες που δεν τις επιλέγουν, και ο Τόμπσον το καταδεικνύει στην πράξη. Ο μεθοδισμός ήταν μια συντηρητική προτεσταντική ιδεολογία που άσκησε τεράστια επίδραση σε μεγάλα κομμάτια των άγγλων εργατών. Αλλά ταυτόχρονα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τους εργάτες για να κριτικάρουν το άκαρδο καπιταλιστικό σύστημα, ενώ οι οργανωτικές μορφές των μεθοδιστικών εκκλησιών χρησιμοποιήθηκαν για τα πρώτα εργατικά σωματεία. Μέσα από τις εμπειρίες των αγώνων τους πολλοί εργάτες έφτασαν να αντιληφθούν τη συντηρητική όψη του μεθοδισμού και να ασπαστούν τις πρώιμες σοσιαλιστικές ιδέες. Περιγραφές σαν αυτές του Τόμπσον είναι πολύτιμες για όποιον θέλει να καταλάβει την εργατική τάξη σε μουσουλμανικές χώρες όπως η Αίγυπτος, χωρίς τις πλάνες της ισλαμοφοβίας.

Τέλος, ο Τόμπσον δείχνει πόσο προβληματικές είναι οι οικονομίστικες αντιλήψεις που περιορίζουν το εργατικό κίνημα στα μεροκάματα και τις απολύσεις. Όπως δείχνει, η ζωή των εργατών δεν καθορίζεται μόνο από το χώρο δουλειάς: ο καπιταλισμός και η βαρβαρότητα του επιδρούν σε όλες τις όψεις της καθημερινής ζωής. Η καταπίεση με βάση το φύλο, την εθνικότητα, τη φυλή αφορούν το σύνολο της ζωής των εργατών, μέσα και έξω από το χώρο δουλειάς και είναι κομβικά ζητήματα για το εργατικό κίνημα. Οι περιγραφές του πως αντιμετώπισε το αγγλικό εργατικό κίνημα τη μαζική μετανάστευση καθολικών ιρλανδών εργατών έχουν τεράστια σημασία και για το σήμερα.

Ο Τόμπσον έδωσε σκληρή μάχη ενάντια τις αντιλήψεις μέσα στην αριστερά που βλέπουν την ιστορία ως μια διαδικασία χωρίς υποκείμενο. Το βιβλίο του Η φτώχεια της θεωρίας, παρά τα προβλήματα του, ήταν μια καταιγιστική κριτική στις θεωρίες διανοητών όπως ο Αλτουσέρ που βλέπουν την εργατική τάξη ως πιόνια του συστήματος. Στην Ελλάδα, όπου έχει μεταφραστεί το σύνολο της κούφιας θεωρητικολογίας του Αλτουσέρ και του Πουλαντζά, είναι ευτύχημα που επιτέλους έχουμε διαθέσιμο ένα βιβλίο όπως αυτό του Τόμπσον, που βάζει την αυτενέργεια της εργατικής τάξης στο επίκεντρο.

Είναι ευχής έργον να δει μια μέρα και η εργατική τάξη στην Ελλάδα την ιστορία της γραμμένη με τον απαράμιλλο τρόπο του Τόμπσον. Μέχρι τότε όμως, η ματιά και η μέθοδος με την οποία ο Τόμπσον προσεγγίζει την εργατική τάξη είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για τους αγωνιστές του σήμερα. Και, όχι λιγότερο σημαντικό, μια απολαυστική εμπειρία ανάγνωσης.

Κώστας Βλασόπουλος

Κάτι τρέχει με την οικογένεια

Έθνος, πόθος και συγγένεια στην εποχή της κρίσης

Δημήτρης Παπανικολάου

Σελίδες 447, 18,80 ευρώ

Εκδόσεις Πατάκη, 2018

Ο Δημήτρης Παπανικολάου επιχειρεί με το νέο βιβλίο του να συστηματοποιήσει και να δώσει θεωρητική έκφραση σ' αυτό που ο ίδιος χαρακτηρίζει πολιτιστική τάση ή ακόμη και «πολιτισμικό είδος που κατέληξε να χαρακτηρίζει την ελληνική πολιτισμική παραγωγή των πρώτων δεκαετιών του 21ου αιώνα».

Όπως σημειώνει «Στόχος μου είναι να συζητήσω μια άλλη, εντελώς αντίθετης φοράς, τάση που εξελίχθηκε παράλληλα, κυρίως σε επίπεδο πολιτισμικής έκφρασης. Είναι η τάση αμφισβήτησης της ελληνικής οικογένειας ως σχήματος, μια αφήγηση όχι για την ελληνική οικογένεια ως λύση, αλλά για την ίδια την 'ελληνική οικογένεια σε κρίση'. Όσο δηλαδή οι πολιτικοί επέμενα ότι δουλεύουν για το 'καλό της ελληνικής οικογένειας', πολλοί καλλιτέχνες, συγγραφείς και σκηνοθέτες φαίνεται ότι θέλησαν να μιλήσουν για το κακό της» (σελ. 53)

Ο Δημήτρης Παπανικολάου υπηρετεί τον παραπάνω στόχο μέσα από την κριτική παρουσίαση ταινιών, θεατρικών και λογοτεχνικών έργων των Γιάννη Οικονομίδη, Πάνου Κούτρα, Γιώργου Λάνθιμου, Λούλας Αναγνωστάκη, Άντζελας Δημητρακάκη, Αύγουστου Κορτώ, Σύλλα Τζουμέρκα, Ένκε Φεζολλάρι κ.α., καθώς και των θετικών και αρνητικών συζητήσεων που προκάλεσαν εμβληματικά έργα όπως το Σπιρτόκουτο, ο Κυνόδοντας, η Στρέλλα, ή μυθιστορήματα όπως ο Αφανισμός του Νίκου. Παρακολουθεί την θεματική εμ-

μονή τους στα μοτίβα της «αγίας ελληνικής οικογένειας» (και την υποκρισία, την καταπίεση και τη βία που περικλείουν), στην κίνηση «όμως εγώ» που βάζει σε αμφισβήτηση τη δόμηση και επιτέλεση των «φυσιολογικών», ετεροκανονικών σωμάτων και επιθυμιών, στον τρόπο που τα έργα αυτά απευθύνονται στο θεατή και τον αναγνώστη για να τον παρακινήσουν σε μια παρόμοια χειρονομία αμφισβήτησης και επαναδιαπραγμάτευσης των έμφυλων καθορισμών της ταυτότητας και της σεξουαλικότητάς μας και τέλος, στο πώς συμβάλλουν για να αποκτήσουν ορατότητα και δημόσια αναγνώριση νέες μορφές οικογενειακότητας πέρα από το παραδοσιακό οικογενειακό δίχτυ συγγένειας.

Όμως, όπως ο ίδιος ο συγγραφέας σημειώνει «Το βιβλίο αυτό είναι μέρος ενός πολύ μεγαλύτερου σχεδίου που στόχο έχει να φέρει νέα θεωρητικά εργαλεία από τις σπουδές φύλου, τον έμφυλο λόγο και την κουίρ θεωρία, σε μια αναλυτική προσπάθεια να καταγραφεί η ελληνική κουλτούρα της σεξουαλικότητας στον 20ό και τον 21ο αιώνα.... είναι μια κριτική με στόχο την αποδόμηση και αποφυσικοποίηση της νεοελληνικής σεξουαλικής και φυλετικής ‘κανονικότητας’ και ‘οικογενειακότητας’» (σελ. 91).

Έτσι, στην κριτική παρουσίαση των έργων – «πολιτιστικών κειμένων» ο συγγραφέας καταπιάνεται και με ζητήματα κριτικής της παραδοσιακής ανθρωπολογίας σχετικά με τον υποτιθέμενα κυριαρχική θέση της παραδοσιακής ελληνικής οικογένειας, ζητήματα θεωρίας της λογοτεχνίας, όπως ο «θάνατος του συγγραφέα» και η «χειραφέτηση του θεατή», την θεωρία της «αναταραχής φύλου» και πώς αυτή αποκαλύπτει τις διαδικασίες που καθορίζουν τα «κανονικά» έμφυλα σώματα, επιθυμίες και κοινωνικούς ρόλους, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσει την θεωρία του για την «αναταραχή αρχείου» σαν βασικής τεχνοτροπίας όλων των έργων που παρουσιάζει και σαν στρατηγική να ξαναέλθουν στην επιφάνεια και να αποκτήσουν νέο ανατρεπτικό και απελευθερωτικό νόημα ιδέες, συγκρούσεις και πολιτικές πράξεις παρρησίας του παρελ-

θόντος που είχαν καταδικαστεί στη λήθη, φωτισμένες μέσα από την εμπειρία του παρόντος.

Ταυτόχρονα, καταστρώνει και ένα πολυεπίπεδο ιστορικό και πολιτικό δοκίμιο που πραγματεύεται την απελευθερωτική δυναμική της μεταπολίτευσης και πώς αυτή καθόρισε ριζοσπαστικά την πρώτη δημόσια, πολιτική και διεκδικητική εμφάνιση των αντικανονικών επιθυμιών και σωμάτων (ίδρυση ΑΚΟΕ, έκδοση περιοδικού Κράξιμο, οι τρανς στο Λουζιτάνια το 1977), μια δυναμική που θα μπορούσε να συνεχίσει «αν δεν είχε ηττηθεί στην πράξη για μια μεγάλη περίοδο από την οργανωμένη πολιτική εξισορρόπησης και αποδυνάμωσης της διαφοράς και των πολιτικών της στο δημόσιο χώρο και λόγο» κατά τις δεκαετίες του ‘80 και του ‘90.

Εξηγεί έτσι, και την απουσία δημόσιου διαλόγου και πολιτικής παρέμβασης για τη νόσο του AIDS/HIV κατά τη δεκαετία του ‘80, αλλά και την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό ακόμη και από τον πολιτικό λόγο της Αριστεράς των ζητημάτων της σεξουαλικότητας και της έμφυλης, σεξιστικής καταπίεσης, με αναπόφευκτη συνέπεια και τον αποκλεισμό των μειονοτικών «αντικανονικών» από τη δημόσια σφαίρα. Τέλος, επιχειρηματολογεί πώς αυτή η αντιδημοκρατική συνθήκη μπορεί να ανατραπεί από το «αντι-κοινό» των περιθωριοποιημένων από την κυρίαρχη κουλτούρα, όχι μέσα από μια προκλητική αντικουλτούρα, αλλά μέσω του δημόσιου λόγου (αυτό που ο συγγραφέας ονομάζει «αφήγημα»), που αμφισβητεί ανοιχτά πολιτικά τα όρια του «κανονικού» και του «φυσιολογικού».

Τα πολλαπλά ζητήματα θεωρίας, ιστορίας και πολιτικής τα οποία αναπτύσσει το βιβλίο, το καθιστούν εξαρχής χρήσιμη και ενδιαφέρουσα συμβολή στην ευρύτερη συζήτηση και πολιτική μάχη που εξελίσσεται όλα αυτά τα χρόνια: *«...όλη η αυτοαναφορική συζήτηση για την οικογένεια-βραχυκύκλωμα εξελισσόταν την ίδια εποχή κατά την οποία κυοφορούνταν μερικές από τις πιο ριζοσπαστικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο το επίσημο ελληνικό κράτος αντιμετωπίζει την οικογένεια, αλλά και την έννοια της πολιτειότητας. Η νομοθέτηση του συμφώνου συμβίωσης (και η επέκταση του στα ομόφυλα ζευγάρια) και οι νέοι νόμοι για την ιθαγένεια, η νέα νομοθεσία για την ταυτότητα φύλου (πάγιο αίτημα της τρανς κοινότητας), οι νέες προβλέψεις για την αναδοχή και την παιδοθεσία, η μεγαλύτερη ορατότητα μιας διαφορετικής οικογενειακότητας και στην Ελλάδα (συμπεριλαμβανομένων και των ομογονεϊκών οικογενειών). Στην ελλη-*

νική κοινωνία, η οικογενειακότητα μπήκε ξανά στη δημόσια σφαίρα με άλλους όρους στα χρόνια των μνημονίων, κι αυτό είναι πολιτικά οξύμωρο όσο και πολιτικά παραγωγικό. Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική ζύμωση γι' αυτές τις εξελίξεις γίνεται πια με συνομιλητή κινηματικές ομάδες που φαίνονται διατεθειμένες, τώρα, σε εποχές κρίσης, πολύ πιο πολύ, να μιλήσουν και για τη διαθεματικότητα αυτής της συζήτησης. Για το πόσο δηλαδή τα ζητήματα του φύλου, της σεξουαλικότητας και των μεταμορφώσεων της συγγένειας, όπως και των δικαιωμάτων και της ιδιότητας του πολίτη, είναι αλληλένδετα και απαιτούν διαρκώς τη μεγαλύτερη σύνδεσή τους με ζητήματα ρατσισμού, εθνικισμού, βιοπολιτικής διαχείρισης, αποκλεισμού, θεσμικής βίας, εγγενών ανισοτήτων που αντί να μειώνονται πολλαπλασιάζονται». (σελ. 421-422)

Μια πρώτη κριτική προσέγγιση στο πολύ αξιόλογο αυτό βιβλίο πρέπει κατά τη γνώμη μας να ξεκινήσει με το ερώτημα κατά πόσο η ιδεολογική κριτική που ξετυλίγει ο συγγραφέας είναι μονομερής και αναπόφευκτα πολιτικά αδύναμη να στηρίξει το «αφήγημα της απελευθέρωσης» αλλά και την αντίστοιχη πολιτική πράξη που έχουμε ανάγκη στο σήμερα.

Ενώ δηλαδή, από την αρχή του βιβλίου του ο Δημήτρης Παπανικολάου υπογραμμίζει ότι *«η οικογένεια ακριβώς επειδή συμπλέκει τη συμβολική/κυριαρχική, την πειθαρχική και τη βιοπολιτική διάσταση, δεν είναι ένα αρχέτυπο που αναπαράγεται εκτός ιστορίας, αλλά συνεχώς εξελίσσεται και ιστορικά σημαίνεται....»* (σελ. 32), από την κριτική που της ασκεί λείπει εντελώς ο οικονομικός ρόλος που καλείται αυτή να εκπληρώσει στον σύγχρονο καπιταλισμό.

Μια ενδιαφέρουσα νύξη του ζητήματος αλλά χωρίς περαιτέρω ανάλυση κάνει ο συγγραφέας προς το τέλος του βιβλίου όταν σημειώνει ότι *«... ήταν ακριβώς η αναδιανεμητική οικονομική πολιτική που προωθούσαν εμμέσως τα απελευθερωτικά και ελευθεριακά κινήματα της δεκαετίας του '60 και εξής, αυτή που έστρεψε το ενδιαφέρον των νεοφιλελεύθερων στρατηγικών στο αντίθετο τους: στην ιδέα της παραδοσιακής (και παραδοσιακά υπεύθυνης για τα μέλη της) οικογένειας. Η επιστροφή στις 'οικογενειακές αξίες' από τον νεοσυντηρητισμό και τον νεοεθνικισμό μετά τη δεκαετία του '80 πρέπει έτσι να ιδωθεί ως αλληλένδετη με την άνοδο του νεοφιλελευθερισμού, όχι ως το αντίθετό του'»* (Σελ. 416, σημείωση 3).

Το ζήτημα που τίθεται εδώ φτάνει βαθύτερα στις υλικές αιτίες και στοχεύσεις των βιοπολιτικών λειτουργιών που καλείται να επιτελέσει η σημερινή οικογένεια για να απαντήσουμε στο ερώτημα ποια κοινωνία είναι αυτή και σε τι χρειάζεται τον οικογενειακό θεσμό. Παρά το ότι ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι *«το αναλυτικό πλαίσιο συμβολική/πειθαρχική/βιοπολιτική εξουσία μπορεί πολύ καλά να συνδυαστεί, για παράδειγμα, με την κοινωνιολογική ανάλυση που επιμένει στις δομές ιδιοκτησίας και καπιταλιστικής συσσώρευσης που στηρίζουν την αστική οικογένεια»* (σελ. 33, σημ. 12), αναφερόμενος ανάμεσα σε άλλα και στο έργο του Φρίντριχ Έγκελς, απουσιάσει εντελώς αυτή κρίσιμη πτυχή της ανάλυσης.

Είναι η οργάνωση της τεράστιας ποσότητας απλήρωτης οικιακής εργασίας που αφιερώνεται εντός της οικογένειας (ιδιωτικός χώρος) για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και ταυτόχρονα η υποτιμημένη γυναικεία εργασία στην κοινωνική παραγωγή και την πολιτική (δημόσιος χώρος), οι υλικοί λόγοι για τους οποίους συντηρούνται και αναπαράγονται ακόμη σήμερα ιδέες όπως «η οικογένεια ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους...» (άρθρο 21 Συντάγματος), απόψεις για την αδύναμη και ευαίσθητη γυναικεία φύση και τον περιορισμό της στο χώρο της αναπαραγωγής, ψυχαναλυτικές θεωρίες για τη «σκοτεινή» σεξουαλικότητα των γυναικών και από την άλλη για την κυριαρχική φύση των ανδρών και τον έλεγχο της παραγωγής και της πολιτικής απ' αυτούς.

Οι ιδεολογικές επιπτώσεις αυτών των στερεοτυπικών έμφυλων χαρακτηριστικών και ρόλων δεν μπορούν να παραγνωρίζονται, καθώς ακόμη και σήμερα διεκδικούν με βιολογικά και άλλα επιχειρήματα να αναπαράγουν και να νομιμοποιούν την ανισότιμη, ιεραρχική και καταπιεστική συνθήκη που θέλει τη γυναίκα προορισμένη κύρια για το ρόλο της συζύγου, μητέρας και τροφού στο χώρο του φυσικού (της αναπαραγωγής), τον δε άνδρα κυρίαρχο στο χώρο του ανθρώπινου (της κοινωνικής και πολιτικής παραγωγής και αναπόφευκτα και σ' αυτόν της αναπαραγωγής), παρά την πανθομολογούμενη πλέον κρίση, αλλά και την υπαρκτή πλέον αμφισβήτηση του «παραδοσιακού» μοντέλου της πυρηνικής οικογένειας.

Οι αντιστάσεις και οι αγώνες που αναπτύσσονται ξανά σήμερα ενάντια σ' αυτές τις κυρίαρχες «αλήθειες», με την μαζική συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγή, ενάντια στις σεξιστικές επιθέσεις και διακρίσεις στους χώρους εργασίας, ενάντια στην ανισότητα στους μισθούς και στις συνθήκες εργασίας, για την υπεράσπιση κοινωνικών υπηρεσιών και την απαλλαγή από τα οικιακά βάρη, διεκδικούν ταυτόχρονα δύο κομβικά ζητήματα: την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην κοινωνική και πολιτική παραγωγή και την ριζοσπαστική κοινω-

νικοποίηση των βαρών της αναπαραγωγής.

Τέτοιοι ταξικοί αγώνες που ενώνουν τις αντιστάσεις στο «όμως εμείς» και το ’17 και το ’68 και σήμερα είναι που ενδυναμώνουν και αποτελούν στήριγμα στη διεκδίκηση για ισότιμη αναγνώριση στο δημόσιο χώρο και των «μη-κανονικών» επιθυμιών και ταυτοτήτων φύλου.

Μ’ αυτήν την έννοια, είναι απόλυτα σωστή η επισήμανση με την οποία κλείνει το βιβλίο: *«Το ελληνικό δίχτυ της συγγένειας μπορεί να έχει χάσει την παλιά ισχύ του, είναι όμως ακόμα εδώ και επηρεάζει. Η ελληνική οικογένεια μπορεί να είναι πολλά, μπορεί να είναι χύμα, μπορεί να εξελίσσεται και να εκσυγχρονίζεται, της δίνεται όμως τόσο εύκολα ένα σχήμα. Και παραμένει σχήμα αδηφάγο: αν δεν τοποθετηθείς πολιτικά και ιστορικά απέναντί του, δεν μπορείς παρά να αναπαράγεις, ως κλισέ και άσκεφτα, της χειρότερες πλευρές τις εξουσιαστικής λειτουργίας του»* (σελ. 427).

Κώστας Τορπουζίδης

1821 - Η δημιουργία ενός έθνους-κράτους

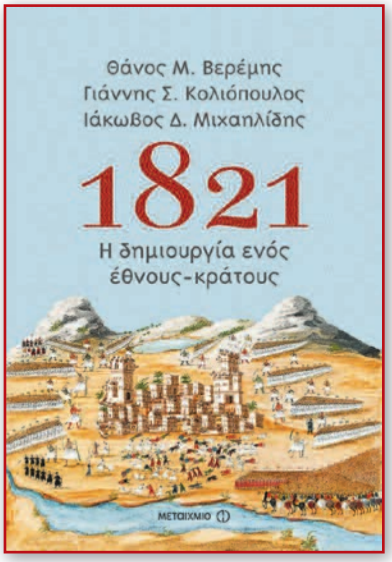
Συλλογικό έργο:
Θάνος Μ. Βερέμης,
Γιάννης Σ. Κολιόπουλος,
Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης.

Σελίδες 432, 18,80 ευρώ

Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2018

Πλησιάζοντας τη δισεκατονταετηρίδα από το 1821, η κυκλοφορία ενός βιβλίου για την επανάσταση που αποτέλεσε τη βάση της ίδρυσης του σύγχρονου ελληνικού κράτους δεν θα μπορούσε παρά να προκαλέσει το ενδιαφέρον. Ιδιαίτερα καθώς η έκδοσή του συνέπεσε με τη συζήτηση που έχει ανοίξει ξανά για το τι είναι έθνος και πώς δημιουργήθηκαν τα έθνη-κράτη, με αφορμή τις δεξιές απόπειρες αναβίωσης του εθνικιστικού κλίματος στην Ελλάδα λόγω «Μακεδονικού».

Η δομή που έχουν επιλέξει οι συγγραφείς του (και οι τρεις είναι ιστορικοί πανεπιστημιακοί) είναι βοηθητική για τον αναγνώ-

στη. Το βιβλίο πρακτικά χωρίζεται σε τρεις ενότητες: η πρώτη αναφέρεται στην περίοδο πριν την επανάσταση και στις αιτίες που οδήγησαν σε αυτήν, η δεύτερη στις πολιτικές επιλογές και τις στρατιωτικές αναμετρήσεις ανάμεσα στο 1821 και το 1827 και η τρίτη στη συγκρότηση της εξουσίας του νέου ελληνικού κράτους. Στα θετικά θα πρέπει να προσθέσουμε και την προσπάθεια των συγγραφέων να απομυθοποιήσουν την κλασική συντηρητική εθνικιστική αφήγηση για την ελληνική επανάσταση: από το βιβλίο απουσιάζουν οι χοντροκομμένες αναφορές σε «κρυφά σχολειά», «Άγιες Λαύρες», «εθνοσωτήριο ρόλο του Πατριαρχείου» κλπ, ενώ αντίθετα περιγράφονται λεπτομερειακά οι ιδεολογικές επιρροές της Γαλλικής Επανάστασης στη Φιλική Εταιρεία, ο σημαντικός ρόλος της ανταρσίας του Αλή Πασά ενάντια στο Σουλτάνο, οι εσωτερικές «εμφύλιες» συγκρούσεις ανάμεσα στους πρωταγωνιστές του 1821, ο καιροσκοπισμός που συχνά κρυβόταν πίσω από τους «αγνούς καπεταναίους», οι αντιφάσεις των Φαναριωτών, η διστακτικότητα του Κοραή και η κάθετη άρνηση του Καποδίστρια να στηρίξει την ελληνική εξέγερση. Όπως αναφέρουν οι συγγραφείς, *«η εθνική ιστοριογραφία ανέλαβε να ‘φιλοτεχνήσει’ ρόλους, έργα, συνέχειες και διαδοχές, ώστε ο Αγώνας να φανεί ως η αναπόδραστη συνέπεια μακράς προετοιμασίας , στην οποία συμμετείχε ισότιμα η ‘ολομέλεια’ του έθνους»*.

Η παραπάνω διαπίστωση είναι ορθή. Όμως, τα θετικά σημεία του βιβλίου χάνονται μπροστά στην αδυναμία των συγγραφέων να απαντήσουν στο πραγματικό ερώτημα: ποια ήταν η κοινωνική δυναμική που οδήγησε στην επανάσταση του 1821 και τη δημιουργία του ελληνικού έθνους-κράτους. Έτσι, το συνολικό αποτέλεσμα του βιβλίου είναι άνισο ως απογοητευτικό. Στις πάνω από 400 σελίδες της έκδοσης, παρατίθενται αναρίθμητες αναφορές και κείμενα από πρωτογενείς πηγές, αλλά αυτό που τελικά συμπεραίνεται είναι ότι ούτε οι ρίζες της επανάστασης, ούτε η διεξαγωγή της, ούτε η κατάληξή της μπορούν να ερμηνευτούν με όρους ταξικής πάλης. Η μαρξιστική ανάλυση του Κορδάτου για το 1821 ως μια αστική επανάσταση, απορρίπτεται ως «λαϊκίστικη». Οι συγγραφείς υπαινίσσονται πως ο ξεσηκωμός το 1821 δεν ήταν καθόλου προδιαγεγραμμένος και καθορίστηκε είτε από τις ιδέες που έφεραν κάποια φωτισμένα μυαλά από την Ευρώπη (τις ιδέες του Διαφωτισμού, «στρογγυλεμένες» μετά την παλινόρθωση της Μοναρχίας και την ήττα του Ναπολέοντα), είτε από συμπτω-

ματικά γεγονότα (πχ την αποστασία του Αλή Πασά που δέσμευσε τουρκικές δυνάμεις στην Ήπειρο ή τη βιασύνη του Αλέξανδρου Υψηλάντη να ξεκινήσει μόνος του την εξέγερση στη Μολδοβλαχία). Με τον ίδιο τρόπο περιγράφονται και οι εμφύλιες διαμάχες μέσα στην επανάσταση: στην καλύτερη περίπτωση ως διαμάχες ανάμεσα σε ευρωπαϊστές που στόχευαν στην ίδρυση ενός σύγχρονου έθνους-κράτους και σε οπισθοδρομικούς πρόκριτους ή πολέμαρχους που δεν είχαν καθόλου μακροπρόθεσμούς στόχους – τη χειρότερη, ως προσωπικές ή/και γεωγραφικές έριδες ανάμεσα σε Μοραΐτες, νησιώτες και Ρουμελιώτες. Στο τέλος, αποδυναμωμένη και από τέτοιες διαμάχες, η επανάσταση βάδιζε στα τυφλά προς την τελειωτική ήττα κάτω από την επέλαση των δυνάμεων του Ιμπραήμ, μέχρι που οι «σωτήριες» Μεγάλες Δυνάμεις αποφάσισαν να χτυπήσουν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο στο Ναβαρίνο και να ανοίξουν το δρόμο για τη δημιουργία του ελληνικού έθνους-κράτους.

Οι περισσότερες από τις παραπάνω διαπιστώσεις των συγγραφέων πατούν πάνω σε υπαρκτές καταστάσεις, πχ πράγματι ισχύει ότι το ξέσπασμα της επανάστασης επιταχύνθηκε και διευκολύνθηκε από την ανταρσία του Αλή Πασά στα Γιάννενα ή ότι υπήρχαν διαφορετικές αντιμετωπίσεις πάνω στο ζήτημα του μετεπαναστατικού κράτους-έθνους και την ισχύ της κεντρικής εξουσίας. Είναι επίσης αλήθεια ότι ούτε η εξέλιξη της επανάστασης ήταν προδιαγεγραμμένη. Αλλά αυτό ίσχυε για κάθε επανάσταση. Για να ερμηνεύσει κανείς τη δυναμική μιας επανάστασης πρέπει να καταφύγει στη μαρξιστική ανάλυση με βάση τον ιστορικό υλισμό.

Αυτό κάνει ο Γιάννης Κορδάτος, που έγραψε το 1924 το βιβλίο του «Η κοινωνική σημασία της ελληνικής επανάστασης». Εκεί υποστηρίζει ότι το 1821 ήταν μια αστική επανάσταση που έγινε με σημαία της το έθνος. Στα τέλη του 18ου αιώνα η ελληνική αστική τάξη είχε να επιδείξει σημαντικά βήματα. Οι έμποροι του «παροικιακού ελληνισμού» πλούτιζαν, οι νησιώτες-εφοπλιστές έπαιζαν βασικό ρόλο στις εμπορικές μεταφορές και σε μια σειρά περιοχές άρχιζε να ανθίζει η βιοτεχνική παραγωγή ενώ κι η αγροτική οικονομία αρχίζει να συνδέεται με το εμπόριο. Αυτή η ανερχόμενη αστική τάξη (που μπορεί να αποτελούσε μέχρι και το 30% του πληθυσμού), όπως και άλλες αντίστοιχες στον χώρο των Βαλκανίων, ασφυκτιούσαν στα δεσμά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, μιας ιδιόμορφης φεουδαρχικής κοινωνίας – ους αρμούς της οποίας κατέτρωγαν σιγά σιγά οι καπιταλιστικές σχέσεις που αναπτύσσονταν στο εσωτερικό της.

Η ευρωπαϊκή οικονομική κρίση στον εμποροναυτικό τομέα και τη βιοτεχνία που ξέσπασε τη δεύτερη δεκαετία του 19ου αιώνα μετά τη λήξη των Ναπολεόντιων πολέμων αγκάλιασε ολόκληρη την ελληνική χερσόνησο. Η εθνική συσπείρωση που παρατηρείται τις δυο πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα, σημειώνει ένας άλλος μαρξιστής ιστορικός, ο Β. Κρεμμυδάς, *«δεν είναι τυχαίο ότι συμπορευόταν με την προϊούσα οικονομική κρίση και εκδηλωνόταν καθαρότερα σε χώρους που θίγονταν περισσότερο, όπως ο νοτιοελλαδικός... Ο πόθος για την ελευθερία... με την οικονομική ακμή και τις γαλλικές ιδέες του διαφωτισμού, μετατρεπόταν σε επαναστατική ιδεολογία σε περίοδο οικονομικής κρίσης...»*. Στις συνθήκες αυτές για μεν την αστική τάξη (ελλαδική και παροικιακή), που έλεγχε τους οικονομικούς μηχανισμούς, αλλά δεν είχε εθνικό χώρο και εσωτερική αγορά, για δε τον αγροτικό πληθυσμό, που οι εξεγέρσεις τού ήταν οικείες στις αρχές του 19ου αιώνα, ο μοναδικός δρόμος ήταν η Επανάσταση.

Η μαρξιστική ανάλυση του Κορδάτου για το 1821σαν αστική επανάσταση μπορεί και διακρίνει τα κοινωνικά στοιχεία που αναδύονται μέσα στην εξέλιξή της. Όχι μόνο τις διαμάχες ανάμεσα σε διαφορετικές πτέρυγες της ηγεσίας της που εκφράζουν διαφορετικές πολιτικές προοπτικές για την αστική τάξη, αλλά και τη δράση των από κάτω, των ναυτών του Οικονόμου στην Ύδρα, των αγροτών του Ψωμά στην Άνδρο που διακήρυχναν ότι *«η γη ανήκει εις ημάς τους δουλευτάς της και όχι εις ολίγους άρχοντας... Θα δουλεύωμεν εις το εξής τα φέουδα όλοι μαζί και θα απολαμβάνει των καρπών των η κομμούνα μας...»*. Το όραμα της κοινοκτημοσύνης που πήγαινε πολύ πιο πέρα από το εθνικό όραμα της ανερχόμενης αστικής τάξης.

Από το 1924, που ο Κορδάτος έγραψε την «Κοινωνική σημασία», μέχρι σήμερα, δεκάδες μαρξιστές ιστορικοί έχουν βαθύνει την έρευνα και έχουν εμπλουτίσει με νέα στοιχεία την ανάλυση για το 1821 σαν την αστική επανάσταση που έβαλε τα θεμέλια του ελληνικού έθνους-κράτους. Και είναι βέβαιο ότι πλησιάζοντας η επέτειος των 200 χρόνων η συζήτηση θα ενταθεί. Η Αριστερά θα πρέπει να απαντήσει απέναντι στους εθνικιστικούς αντιδραστικούς μύθους για την «αιώνια ελληνικότητα». Για να το κάνει θα πρέπει να στραφεί στον Κορδάτο απορρίπτοντας και την εκνευριστική ευρωλαγνεία των Βερέμη και Σια που βλέπουν τη σωτηρία τότε – πως και σήμερα– να έρχεται από την «πεφωτισμένη Δύση».

Κώστας Πίττας

16 ΜΑΡΤΗ

Διεθνής μέρα ενάντια στο ρατσισμό και τους φασίστες

ΟΛΟΙ ΣΤΑ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΑ

